

**MANAGERIAL, SOCIAL AND TECHNOLOGICAL INNOVATIONS –
THE BASIS OF THE PUBLIC GOOD**

**УПРАВЛІНСЬКІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В
ОСНОВІ СУСПІЛЬНОГО БЛАГА**

**VADYBINĖS, SOCIALINĖS IR TECHNOLOGINĖS INOVACIJOS –
VISUOMENĖS GEROVĖS PAGRINDAS**

*Collection of theses of the International Scientific - Practical Conference
Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції
Tarptautinės mokslinės – praktinės konferencijos tezių rinkinys*

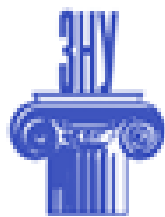
30 May 2023 -31 May 2023

MARIJAMPOLE, 2023

**Department of Sports and Tourism
Management**

**Zaporizhia National
University**

Faculty of Business and Technology

**Educational and Scientific Institute of Social and Humanitarian Technologies of the
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"**

The aim of the international scientific-practical conferences „Managerial, social and technological innovations – the basis of the public good“ is to promote public scientific discussion on national and international issues of business, sports management, tourism, public health promotion, sustainable business development, educational management and quality of studies in the fields of economics, marketing, logistics, finance and law. The aim is to invite researchers, scientists and practitioners from various fields to the conference and share the relevant topics and results of the conference, higher education experiences and insights, and innovative ideas. The collection of these summarises theoretical and scientific applied research on business management, marketing innovation, the development of digital technologies in business and the education system, tourism, leisure and sports management, trends in legal regulation and the role of higher education in the context of socio-economic development.

Метою міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські, соціальні та технологічні інновації – основа суспільного благополуччя» є сприяння публічній науковій дискусії з національних та міжнародних питань бізнесу, спортивного менеджменту, туризму, зміцнення громадського здоров'я, сталого розвитку бізнесу, освітнього менеджменту та якості досліджень у галузях економіки, маркетингу, логістики, фінансів та права. Мета – запросити на конференцію дослідників, науковців та практиків з різних галузей та поділитися актуальними темами та результатами конференції, досвідом та інсайтами вищої освіти, інноваційними ідеями. Комплекс дисертацій узагальнює теоретичні та науково-прикладні дослідження з питань управління бізнесом, маркетингових інновацій, розвитку цифрових технологій у бізнесі та системі освіти, менеджменту туризму, дозвілля та спорту, тенденцій правового регулювання та ролі вищої освіти в контексті соціально-економічного розвитку.

Tarptautinės mokslinės – praktinės konferencijos „Vadybinės, socialinės ir technologinės inovacijos – visuomenės gerovės pagrindas“ tikslas – skatinti viešą mokslinę diskusiją nacionaliniais ir tarptautiniais verslo, sporto vadybos, turizmo, visuomenės sveikatos stiprinimo, darnaus verslo plėtros, švietimo vadybos ir studijų kokybės klausimais ekonomikos, rinkodaros, logistikos, finansų ir teisės srityse. Siekiama, kad į konferenciją būtų pakviesti įvairių sričių tyrėjai, mokslininkai bei praktikai ir pasidalinta aktualia konferencijos tematika bei rezultatais, aukštojo mokslo patirtimis ir išvalgomis bei inovatyviomis idėjomis. Tezių rinkinyje pateikiami apibendrinti teoriniai ir mokslo taikomieji tyrimai verslo valdymo, rinkodaros inovacijų, skaitmeninių technologijų plėtros versle ir švietimo sistemoje, turizmo, laisvalaikio ir sporto vadybos, teisinio reguliavimo tendencijų bei aukštojo mokslo vaidmens socialinio ir ekonominio vystymosi kontekste tematikomis.

Managerial, social and technological innovations – the basis of the public good = Vadybinės, socialinės ir technologinės inovacijos – visuomenės gerovės pagrindas : tarptautinės mokslinės – praktinės konferencijos tezių rinkinys. Marijampolės kolegija, Marijampolė, 2023, ISBN 978-9955-645-82-5

SCIENTIFIC COMMITTEE

Conference Chair – Prof. dr. Biruta Svagzdiene, Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania.

Members:

Prof. dr. Juris Grants, Latvian Academy of Sport Education, Riga, Latvia.

Prof. dr. Joanna Kurowska Pysz, Research Institute on Territorial and Inter-Organizational Cooperation, Technology Transfer Center, WSB University, Dabrowa Gornicza, Poland.

Prof. dr. Edmundas Jasinskas, Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania.

Prof. dr. Jolita Vveinhardt, Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania.

Prof. dr. Genadij Vasilčuk, Zaporozhe National University, Zaporozhe, Ukraine

Prof. dr. Alla Cherep, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine.

Prof. dr. Valentina Voronkova, Engineering Institute of Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine.

Prof. dr. Olga Kyvliuk, National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov, Kyiv, Ukraine.

Prof. dr. Yakov Vladimirovich Tararoiev, NTU "KhPI" Kharkiv, Ukraine

Prof. dr. Olga Dolskaja, Nacional Technical University "Kharkiv Politechnic Institute", Kharkiv, Ukraine.

Prof. dr. Oleg Puchenko, Odessa National Academy of Telecommunications named after O. S. Popov, Odessa, Ukraine.

Assoc. Prof. dr. Vitalina Nikitenko, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine

Prof. dr. Roman Olekseenko, Tavria State Agrotechnological University, Melitopol, Ukraine.

Assoc. prof. dr. Katarzyna Marcinkiewicz – Marszałek, Radom Academy of Economics, Radom, Poland.

Assoc. prof. dr. Oğuz Özgür, Anadolu University, Eskisehir, Turkey.

Assoc. prof. dr. Safaa Larbi, Cadi Ayayd University, Marrakesh, Morocco.

Assoc. prof. dr. Sanchez Antonio Silva, University of Extremadura, Caceres, Spain.

Assoc. prof. dr. Traore Mohamed, University of Bamako, Bamako, Mali.

Assoc. Prof. dr. Dalia Perkūmenė, Vytautas Magnus University Agriculture Academy, Kaunas, Lithuania; Marijampole College, Marijampole, Lithuania.

Assoc. Prof. dr. Milita Vienazindiene, Vytautas Magnus University Agriculture Academy, Kaunas, Lithuania;

Assoc. Prof. dr. Arturas Simanavicius, Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania.

Dr. Regina Andriukaitienė, Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania.

Dr. Antanas Usas, Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania.

TABLE OF CONTENTS

<i>Ажажа Марина</i>	9
КОНЦЕПЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО РЕГІОНАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ОЗВИТКУ	
<i>Baranovskaja Milija, Bendinskaitė Jorė, Masys Jotautas, Panceris Jonas, Ramanauskas Justas, Senavaitė Gabrielė, Valuckas Kostas, Krikščiūnienė Dalia</i>	10
APPLICATION OF CONTENT MARKETING PRINCIPLES FOR ONLINE ADVERTISING PROJECT (TURINIO MARKETINGO PRINCIPŲ TAIKYMAS INTERNETINĖS REKLAMINĖS KAMPANIJOS PROJEKTUI)	
<i>Бехтер Л. А.</i>	10
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ СТРАТЕГІЇ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ	
<i>Бурашнікова Олена</i>	11
ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ «ЦИФРОВОГО ПОДАТКУ» ЕПОХИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Bilohur Vlada</i>	12
IMPLEMENTATION OF NEW INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN SPORTS SPHERE AND PHYSICAL EDUCATION	
<i>Безкоровайна Лариса, Кацаєва Крістіна</i>	13
ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ЗДОРОВ'Я ТА ТУРИЗМУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВИТИ	
<i>Безкоровайна Лариса, Літвінова-Головань Ольга</i>	14
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ УПРАВЛІННЯ В ТУРИЗМІ ТА ГОСТИННОСТІ	
<i>Боровик Аліна</i>	16
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ ЯК ВИРАЖЕННЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
<i>Борейко Наталья, Азаренкова Любов</i>	17
ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	
<i>Бурашнікова Олена</i>	18
ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ «ЦИФРОВОГО ПОДАТКУ» ЕПОХИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Бугайчук Оксана</i>	19
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРЕХІД ВІД ТВОРЧОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ ДО ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ	
<i>Bžėskis Gabrielius, Švagždienė Biruta</i>	20
KORONAVIRUSO POVEIKIO LAISVALAIKIO PASLAUGŲ ORGANIZAVIMUI VERTINIMAS: KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO ATVEJIS	
<i>Cherep Alla , Voronkova Valentyna</i>	21
THE SMART TOURISTIC CONCEPT IN THE DIVERSIFICATION CONTEXT OF SMART SERVICES	
<i>Chochlovas Tadas, Jasinskas Edmundas</i>	22
KRIZINIŲ INOVACIJŲ DIEGIMO SĖKMĖ LEMIANTYS VEIKSNIAI	

<i>Череп О.Г., Дашко І.М., Петраков В. М.</i>	23
ПРОБЕМНІ ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	
<i>Череп А. В., Лепьохін О. В</i>	24
НОВІ ПРАВИЛА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	
<i>Чалапко Володимир</i>	24
РОЛЬ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ	
<i>Черемський Максим</i>	26
ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
<i>Дольська Ольга, Тарароєв Яків, Дишкант Тетяна</i>	26
ВІДНОШЕННЯ ДО ТІЛА У ХРИСТІАНСТВІ І СПОРТІ ЯК ЧИННИКИ КРИЗИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ	
<i>Dong Tingting</i>	28
ON THE ROLE OF HIGHER EDUCATION IN ECONOMIC DEVELOPMENT	
<i>Dirma Laurintas</i>	29
COVID-19 POVEIKIS LIETUVOS TURIZMO SEKTORIUI	
<i>Дудченко Сергій</i>	29
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА	
<i>Фурсін Олександр</i>	30
ЦИФРОВА КОМУНІКАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ КОМУНІКАЦІЙНИХ НАУК	
<i>Gudavičiūtė Karolina, Ponomoriovа Gabrielė, Hegazy Ahmad, Siddiqui Faran B., Kuvete Samanta, Jankauskaitė Simona, supervisor: Daina Znotina, PhD</i>	31
ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF CREATING A STARTUP	
<i>Гарбар Галина</i>	32
РОЗУМНИЙ ТУРИЗМ ЯК ФОРМА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	
<i>Grunskis Lukas, Mejerytė-Narkevičienė Kristina</i>	33
VARTOTOJŲ PASITENKINIMAS TARPTAUTINĖMIS SPORTINIŲ ŠOKIŲ VARŽYBOMIS „KĖDAINIAI OPEN 2023“	
<i>Годзь Наталія</i>	34
ПРАКТИЧНА СТОРОНА ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУТУРОЛОГІЇ В СВІТЛІ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ)	
<i>Gorokhova Tetiana</i>	35
THE INFLUENCES OF DIGITAL TECHNOLOGIES FOR IMPLEMENTING PRINCIPLES OF CIRCULAR ECONOMY	
<i>Horodyska Olga</i>	36
EDUCATION AS THE SELF-AWARENESS AND SELF-REALISATION EXPERIENCE IN CONTEMPORARY ANTHROPOLOGICAL CRISIS	
<i>Joneliūnaitė Rūta, Krikščiūnienė Dalia (darbo vadovė)</i>	37
DIRBTINIO INTELEKTO SPRENDIMAI FINANSINIŲ PASLAUGŲ IŠMANIEMS VIRTUALIEMS ASISTENTAMS	

<i>Кивлюк Ольга, Воронкова Валентина</i>	38
КРЕАТИВНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ	
<i>Кіндратець Олена</i>	39
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КРИЗИ	
<i>Крайнік Олена</i>	40
СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ЕКОДИЗАЙНУ В ЦИРКУЛЯРНІЙ ЕКОНОМІЦІ	
<i>Крупа Андрій</i>	41
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МАШИННОГО НАВЧАННЯ І ГЛИБОКОГО НАВЧАННЯ	
<i>Костенко Сергій</i>	42
ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Liesinskas Gabriela Avalos, Kriksciuniene Dalia</i>	43
METaverse CONCEPT FOR INTEGRATION OF REAL AND VIRTUAL SYSTEMS	
<i>Лепський Максим</i>	44
ФАКТЧЕКІНГ ТА ВЕРИФІКАЦІЯ МИРОТВОРЧОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	
<i>Лисенко Ірина, Лисенко Андрій</i>	45
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ НА ЖИТЛО ПРИ УКЛАДЕННІ ПРАВОЧИНІВ	
<i>Лобас Вікторія, Дольська Ольга, Городиська Ольга</i>	46
УПРАВЛІННЯ ПРИВАТНОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ І ПРИНЦИПИ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Lobachov Oleksiy, Pidbutska Nina</i>	47
INDICATORS OF WEB DEVELOPER SUCCESS AS GUIDELINES FOR THE EDUCATION SYSTEM	
<i>Мар'єнко Вікторія</i>	49
УПРАВЛІННЯ ДАТА-СФЕРОЮ (ВЕЛИКИМИ ДАНИМИ) ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
<i>Mickevičienė Viktorija</i>	50
ĮMONĖS VERTĖS NUSTATYMO METODŲ TAIKYMAS LIETUVOJE	
<i>Меліхова Тетяна, Меліхов Євгеній</i>	50
АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	
<i>Метеленко Наталя</i>	51
ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	
<i>Метеленко Наталя, Воронкова Валентина</i>	52
КОНЦЕПЦІЯ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ ТА ПОЛІТИКУ	
<i>Мищенко Віктор</i>	54
ВИКОРИСТАННЯ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТЕРЕОЛІТОГРАФІЇ В ЦИВІЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ТВОРЕННЯ	
<i>Нікітенко Віталіна, Воронкова Валентина</i>	57
ІННОВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ТВОРЧОСТІ, КРЕАТИВНОСТІ, КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ	

<i>Олексенко Каріна</i>	58
ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ВАЖЛИВИЙ НАУКОВИЙ НАПРЯМОК ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
<i>Олексенко Роман</i>	59
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ І МОЖЛИВОСТЕЙ	
<i>Олейнікова Л. Г.</i>	60
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
<i>Pidbutskiyi Oleksiy, Knysht Anastasiia</i>	61
QUALITY INDICATORS OF THE ORGANIZATION OF ONLINE EDUCATION	
<i>Pidbutska Nina, Martynenko Yevhenii</i>	62
EMOTIONAL INTELLIGENCE AS ONE OF THE COMPONENTS OF RESILIENCY FORMATION	
<i>Petraškaitė Klaudija</i>	64
ATVYKSTAMOJO TURIZMO SKATINIMAS COVID-19 PANDEMIJOS KRIZĖS LAIKOTARPIU: BIRŠTONO „VYTAUTAS MINERAL SPA“ ATVEJIS	
<i>Перевалова Людмила, Гаряєва Ганна</i>	65
ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
<i>Reshetniak Natalia, Kuzmenko Oleksandr</i>	66
ABOUT THE CURRENT ECONOMIC FUNCTION OF THE UKRAINIAN STATE	
<i>Ramanauskas Rytis</i>	67
SPORTO KLUBŲ ATSTOVŲ POŽIŪRIO Į DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLUS VERTINIMAS: LKL SPORTO KLUBŲ ATVEJO ANALIZĖ	
<i>Rudbalytė Viktorija</i>	67
KURČIŲJŲ IR SLAUGYTOJŲ BENDRAVIMO PRINCIPAI SKUBIOS PAGALBOS SKYRIUJE	
<i>Рижова Ірина</i>	68
ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ЦІЛІСНА ІННОВАЦІЙНА ЦИФРОВА СИСТЕМА	
<i>Sun Changlong</i>	70
THE ROLE OF HIGHER EDUCATION IN SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT	
<i>Saudargas Karolis, Mejerytė-Narkevičienė Kristina</i>	70
JONAVOS MIESTO ŠVENTĖS ORGANIZAVIMO VERTINIMAS	
<i>Skopas Jasonas, Mejerytė-Narkevičienė Kristina</i>	71
VIRTUALIOS REALYBĖS PASLAUGŲ TAIKYMO GALIMYBĖS LIETUVOS MUZIEJUOSE	
<i>Stankus Vilmantas</i>	72
ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMO PROBLEMOS SPORTO ORGANIZACIJOJE COVID – 19 KONTEKSTE	
<i>Statkuvienė Daiva</i>	73
ETINĖ PROBLEMA GIDO VEIKLOJE: NEGALIAŲ TURINČIŲ ASMENŲ DISKRIMINAVIMAS	
<i>Савенко Д.М.</i>	74
МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАПОРУКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
<i>Сергієнко Тетяна</i>	75
ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ І ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	

<i>Слюсарь Микита</i>	76
ІНТЕРНЕТ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ АЛЬЯНС ЦИФРОВИХ МЕРЕЖ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ВЗАЄМОДІЇ	
<i>Šlepikas Deividas, Švagždienė Biruta</i>	77
DIDŽIŲJŲ DUOMENŲ PANAUDOJIMO TURIZMO SEKTORIJE COVID-19 STUDENTŲ POŽIŪRIU	
<i>Тесленко Тетяна</i>	78
КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	
<i>Трашков Володимир</i>	79
ІННОВАЦІЙНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ЦИФРОВОЇ МЕДИЦИНИ	
<i>Užkurytė Rasa</i>	80
DARNUS VYSTYMASIS LAISVALAIKIO RENGINIULOSE: GRANATOS LIVE ATVEJO ANALIZĖ	
<i>Vilkoicis Linas, Valantinė Irena</i>	81
SPORTO FANŲ LOJALUMO SKAITMENINĖMIS PRIEMONĖMIS VERTINIMAS	
<i>Vyšniauskienė Aldona</i>	81
MANKŠTINIMOSI GAMTOJE IR GAMTOS APSUPTIES POVEIKIS STRESO VALDYMUI, PASITENKINIMUI GYVENIMU IR GYVENIMO KOKYBEI: SISTEMINĖ LITERATŪROS APŽVALGA	
<i>Венгер Ольга</i>	82
ФІЛОСОФІЯ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	
<i>Воронкова Валентина</i>	83
КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	
<i>Воронкова Валентина</i>	84
ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ» (ПУА)	
<i>Wang Dezhong</i>	86
THE PHILOSOPHY ANALYZING ON THE CHALLENGE OF CHINESE CORE VALUATION IN THE ERA OF NEW MEDIA	
<i>Wei Sun</i>	87
POSSIBILITIES AND TASKS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION (TO THE QUESTION OF THE DEVELOPMENT OF HIGHER-ORDER THINKING)	
<i>Zhanna Bohdan, Lyashenko Bohdan</i>	88
MODERN ASPECTS OF VALUE SPHERE RESEARCH	
<i>Zabulytė Indrė, Krikščiūnienė Dalia</i>	89
SOCIALINIŲ TINKLŲ PASITELKIMAS TVARIOS MADOS PARDAVIMŲ DIDINIMUI	

КОНЦЕПЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО РЕГІОНАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Ажажа Марина

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Досліджено концепцію антикризового регіонального менеджменту, що представляє комплекс заходів, спрямованих на попередження та подолання кризових ситуацій в регіоні, забезпечення сталого розвитку та конкурентних переваг території. Основні завдання антикризового регіонального менеджменту полягають у виявленні причин кризових ситуацій, аналізі стану економіки та соціально-економічних процесів, розробці та реалізації стратегій розвитку регіону, забезпеченні ефективного взаємодії між владою, бізнесом та громадськістю.

Методологія дослідження. Методологія дослідження полягає у систематичному підході до вивчення проблем, які виникають у регіонах під час економічних криз та розробці ефективних стратегій для їх вирішення. Основні кроки методології: 1) аналіз економічної ситуації в регіоні, тенденцій та факторів, які впливають на розвиток економіки регіону; 2) визначення пріоритетів, напрямків розвитку регіону та пріоритетних сфер для вирішення кризових ситуацій; 3) аналіз конкурентоспроможності регіону та виявлення проблем, які впливають на його розвиток; 4) розробка ефективної стратегії для подолання кризових ситуацій та забезпечення стійкого розвитку регіону; 5) реалізація та впровадження розробленої стратегії та контроль за її виконанням; 6) оцінка результатів, в основі якої аналіз ефективності застосування стратегії та визначення потреби у корекції дій.

Результат дослідження. Для досягнення цих завдань необхідні знання та навички в таких галузях, як економіка, фінанси, менеджмент, маркетинг, стратегічне планування та управління проектами. Антикризовий регіональний менеджмент - це система управління ризиками, що виникають у регіонах в результаті економічних, соціальних, природних та технологічних змін. Вчені, що працюють у цій галузі, досліджують різні аспекти кризового управління та пропонують рішення, що можуть допомогти регіонам впоратися з негативними наслідками криз. До головних завдань вчених антикризового регіонального менеджменту належать: 1) аналіз ризиків, що становлять загрозу регіонам, та розробка стратегій їх управління; 2) вивчення досвіду кризового управління в інших регіонах та розробка на його основі ефективних методів та підходів до розв'язання проблем; 3) впровадження інструментів, що допомагають регіонам виявляти, аналізувати та прогнозувати ризики; 4) підготовка наукових рекомендацій для регіональних органів влади з питань антикризового управління. До вчених, які працюють у галузі антикризового регіонального менеджменту, можна віднести економістів, соціологів, політиків, географів, екологів та інших науковців, які вивчають різноманітні аспекти регіонального розвитку: Пол Клементсон (Університет Дьюка, США), спеціалізується на управлінні ризиками та кризами в бізнесі, а також на розробці стратегій, які дозволяють компаніям ефективно відповідати на зміни в економічному середовищі; Крістофер Бартлетт (Гарвардська бізнес-школа, США), вивчає теми, пов'язані зі стратегічним управлінням, глобалізацією та кризовим менеджментом; Марк Фідлер (компанія Fanatics Media, США), спеціалізується на розробці стратегій, які дозволяють компаніям ефективно відповідати на кризові ситуації, на використанні цифрових технологій для підвищення ефективності управління ризиками; Генрік Мірчев (Копенгагенська бізнес-школа, Данія), вивчає теми, пов'язані зі стратегічним управлінням, кризовим менеджментом та управлінням ризиками; Пітер Брідр (Школа бізнесу Австралійського національного університету, Австралія), вивчає теми, пов'язані зі стратегічним управлінням, кризовим менеджментом та управлінням ризиками в глобальних компаніях. Антикризовий регіональний менеджмент - це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення стійкого розвитку регіону та попередження кризових ситуацій. Важливим елементом антикризового регіонального менеджменту є забезпечення взаємодії між органами державної влади, бізнес-структурами та громадськістю регіону, що дозволить створити оптимальні умови для розвитку регіональної економіки та соціальної сфер (Ажажа, Венгер, & Фурсін, 2023).

Висновки. Концепція антикризового регіонального менеджменту дозволяє вирішувати складні економічні проблеми регіонів та підвищувати їх конкурентоспроможність у глобальному економічному просторі; передбачає вирішення проблем, що виникають в економіці та соціальній сфері регіону шляхом ефективного управління його ресурсами та розвитку потенціалу, націлених на зменшення впливу кризових ситуацій на розвиток регіону, підвищення конкурентоспроможності його економіки, забезпечення стабільності соціально-економічного розвитку, збільшення інвестиційного потенціалу та розвиток міжнародної співпраці.

Ключові слова: антикризовий регіональний менеджмент, методологія аналізу, управління ризиками.

References

1. Ажажа, М., Венгер, О. & Фурсін, О. (2023). Концепція цифрового маркетингу 4.0: еволюція, характеристика, типологія. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica". 14 (91), 135–147.

APPLICATION OF CONTENT MARKETING PRINCIPLES FOR ONLINE ADVERTISING PROJECT (TURINIO MARKETINGO PRINCIPŲ TAIKYMAS INTERNETINĖS REKLAMINĖS KAMPANIJOS PROJEKTUI)

Baranovskaja Milija, Bendinskaitė Jorė, Masys Jotautas, Panceris Jonas, Ramanauskas Justas, Senavaitytė Gabrielė, Valuckas Kostas, Dalia Krikščiūnienė Dalia (research supervisor)
Vilniaus universitetas, Kauno fakultetas, Kaunas, Lietuva

Preparing and dissemination of content in the internet is one of the major challenging marketing activities. The companies are making active efforts to make them well-noticed, actively followed and recommended by online surfers in order to increase sales and convert users to loyal customers (Technical content marketing, 2023). Paid advertising is one of the ways to achieve those goals, however the common belief that success of paid advertising is directly linked to the financial investment level is often misleading (Google Ads, 2023). Preparation of the website structure, choice of formats for presenting content, exploring the keywords of the text and influences of competitive environment are important compounds which make impact to the paid advertising activities and efficient use of financial resources.

The goal of the research is focussed to the process of transformation of the content starting for the initial idea of the proposal to its presentation in the form of paid advertising campaign.

The tasks of the research:

1. To identify the requirements of content marketing for presenting online information
2. To prepare the process of transformation of content for its implementation in the paid advertisement environment
3. To summarize the key performance indicators and success factors for evaluation of the projects outcomes

The research of content marketing tasks and performance factors enabled to identify a broad list of forms for presenting content online, starting from the information disseminated in the website news, emails, blogs, vlogs, product descriptions and many others. However, the research literature does not provide robust framework for their application and efficiency evaluation, especially for integrating the paid advertising efforts. In order to explore the process of transformation of the online content for the purpose of paid advertising, the project was conducted for promoting the summer courses during March 27th, 2023 and end on April 14th, 2023 (Lithuanian Language and Culture Summer Course, 2023). The student team applied environment of Google Ads for designing three advertising campaigns. The success of performance was evaluated, the number of impressions reached was 1400, the average CPC (cost-per-click) was €0.31, the overall aim of conversions was met. Several major challenges were identified during the project, such as understanding the needs of customers, converting the information of the proposal to the form of ads, and the efficiency of the teamwork.

Keywords: content marketing, online paid advertising, keywords, indicators

References:

1. Technical content marketing (2023). <https://cxl.com/institute/online-course/content-marketing-research/> [interactive, accessed on 2023-05-20]
2. Google Ads (2023) https://skillshop.exceedlms.com/student/catalog/list?category_ids=53-google-ads?use_local=true [interactive, accessed on 2023-05-20]
3. Lithuanian Language and Culture Summer Course (2023) <https://incoming.vu.lt/courses/course/33-lithuanian-language-and-culture-summer-course> [interactive, accessed on 2023-05-20]

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ СТРАТЕГІЇ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Бехтер Лілія

Запорзький національний університет, Запоріжжя, Україна

Підприємство використовує обмежену кількість ресурсів. Одним із головних і найважливіших ресурсів підприємства є його працівники, які в процесі своєї діяльності використовують інші ресурси підприємства та складають трудовий потенціал.

Оцінити ефективність розстановки і використання трудових ресурсів можна використовуючи внутрішню та зовнішню інформацію як окремих структурних підрозділів, так і по підприємству в цілому. Важливо також використовувати інформацію щодо операційних витрат на кожну технологічну операцію, переділ з урахуванням польових досліджень та науково-обґрунтованих норм праці. Порівняння науково-обґрунтованих норм праці з фактичними витратами праці, які отримано в процесі польових досліджень дозволяє Бюро економічного аналізу, використовуючи існуючі методи та інструменти оцінки, здійснюють

прогнозування та планування використання трудових ресурсів та формувати кадрову стратегію на засадах підвищення ефективності діяльності промислових підприємств.

В процесі формування кадрової стратегії доцільно враховувати фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, основними з яких є інформація про рівень безробіття на теренах Запорізького регіону, в т.ч. робота персоналу за графіком неповного робочого дня або тижня, нераціональне розміщення кваліфікованого персоналу, рівень виконання норм праці на кожному робочому місці, низький рівень технологічного процесу і технологічного обладнання та оснащення, рівень науково- дослідних та дослідно- конструкторських робіт, а також результати науково- технічної революції.

В процесі формування кадрової стратегії важливо врахувати інформацію щодо мотивації персоналу підприємства, оскільки саме стимулювання високоефективної праці буде позитивно впливати на показники продуктивності праці і, відповідно, ефективність діяльності як окремих структурних підрозділів, так і підприємства в цілому.

Наукові дослідження показали, що в процесі формування кадрової стратегії доцільно використовувати плани соціально-економічного розвитку Запорізького регіону; Колективний договір; здійснювати аналіз змін в нормативно- правовому забезпеченні, лімітах і штатах та штатних розкладах структурних підрозділів основного, допоміжного та обслуговуючого виробництва; оцінювати фактичне виконання контрактів та трудових договорів [1, 2].

Такий аналіз надає повну вичерпну інформацію про переваги та недоліки в роботі кожного окремого працівника та колективних бригад і ланок, можливості використання втрачених резервів підвищення показників продуктивності праці та виявити причини, які позитивно або негативно впливають на ефективність використання персоналу з метою підсилення позитивних факторів і зневілювання негативних. Отримана інформація дозволяє розробити заходи щодо усунення негативних факторів і формування стратегії розвитку підприємства з урахуванням кадрової політики.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, кадровая стратегія, трудові ресурси

References

1. Череп А.В., Канабекова М.А. Проблемные вопросы формирования кадрового потенциала Украины и Казахстана. Вісник Запорізького національного університету. Збірник наукових праць. Економічні науки. Запоріжжя: ЗНУ, №1 (41) 2019. С. 93-96

2. Череп А.В., Стеценко Б.О. Аналіз системи управління персоналом і використання трудового потенціалу в ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен». Інтеграція освіти, науки і бізнесу: колективна монографія. Том 9/ за ред. А.В.Череп. Запоріжжя: видавець ФОП Мокшанов В.В. 2021. С.252- 258.

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ «ЦИФРОВОГО ПОДАТКУ» ЕПОХИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Бурашнікова Олена

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Україна, Запоріжжя

Анотація. Актуальність дослідження інноваційної політики щодо цифрового податку в епоху цифрової економіки викликана новими проблемами на новому витку податкової реформи. Тому важливо проаналізувати вплив цифрової економіки на поточну податкову систему та вивчити контрзаходи для реформи податкової системи. Мета дослідження – проаналізувати концепцію «цифрового податку» податкової сфери в епоху цифрової економіки. Інноваційна політика «цифрового податку», адаптована до місцевих умов, має вирішальне значення для досягнення справедливого результату та перегляду податкової політики в епоху цифрової економіки.

Методологія дослідження.

Методологія дослідження включає загальнофілософські методи – аналізу і синтезу, узагальнення, концептуалізації, кросскультурного аналізу, порівняння, що дозволили проаналізувати проблеми та сформулювати сформулювати концепцію «цифрового податку».

Результат дослідження. Концепція «цифрового податку» податкової сфери в епоху цифрової економіки включає глобальні податкові проблеми. Щоб вирішити проблеми та уникнути загострення подібних проблем, слід сформулювати розумну політику та мати справу з більшими та складнішими перспективними проблемами. З 1970-х років людство стало свідками драматичних змін, так як люди та економіка стали пов'язані та інтегровані по всьому світу, уряди багатьох країн стали зосереджуватися на можливості запровадження «цифрового податку». Виникла низка питань: 1) як побудувати податкову систему, сумісну з цифровою економікою; 2) як сприяти перетворенню поточної податкової системи на податкову систему в епоху цифрової економіки; 3) як культивувати нові джерела податків. У багатьох країнах вже впроваджено відповідне податкове законодавство та нормативно-правова база та інноваційна політика стимулювання, а в інших ще

відстають, тому поточна податкова система все ще мають багато потреб. Вирішені проблеми ще не можуть задовольнити потреби розвитку ери цифрової економіки. Проблеми та вплив цифрової економіки на податкову систему. В епоху цифрової економіки платників податків важко відстежувати та контролювати. Важко точно та чітко визначити виробників, постачальників та споживачів кожної операції, що ускладнює застосування методу збору та управління, який націлений на конкретних платників податків за традиційною економічною моделлю. Швидкий розвиток цифрової економіки підірвав бізнес-модель, орієнтовану на продавця, під традиційну економічну модель, межі між виробниками та споживачами поступово зникають. Ідентичність споживачів у традиційному розумінні більше залучена до розробки та дизайну продукту. Щоб стати «виробником і маркетологом», деякі орієнтовані на групу та трансрегіональні великі підприємства можуть використовувати платформу цифрових технологій, щоб швидко з'єднати обидва кінці виробництва та продажів, а також бути активними як у пропозиції, так і в попиті. Покладаючись на Інтернет-платформу, цифрова економіка може інновувати різноманітні бізнес-моделі та методи транзакцій, значно знизити поріг для участі в бізнес-операціях. Платники податків поступово виявляють тенденцію до персоналізації та, водночас, з'являється більше моделей співпраці між платформами та платниками податків. Приватні підприємці з'явилися у великій кількості, що ускладнює визначення статусу платника податків за різними операціями. Через різні платформи та контракти, які застосовуються, характер і джерело доходів є також різними, податковим органам важко ефективно функціонувати. За традиційної індустріальної економічної моделі елементи податкової системи в основному розраховані на виробничо-операційну діяльність одного платника податку. Місцезнаходження, джерело доходу легко визначити, кількість працівників, масштаби операцій та виробничо-експлуатаційні майданчики підприємств співпадають між собою. Цифрова економіка долає обмеження часу та простору, пришвидшуючи потік виробничих факторів, робить межі сфери діяльності суб'єктів господарювання більш розмитими, що ускладнює точне визначення оподатковуваних об'єктів (Бурашнікова, Воронкова, 2022).

Висновки. Таким чином, об'єкти оподаткування змінилися з матеріальних товарів на цифрові віртуальні продукти, тому виникає ситуація, коли традиційний бізнес і цифровий бізнес глибоко інтегровані для спільного створення вартості. У поточній системі оподаткування неможливо відокремити цифровий бізнес від оподаткування, важко ідентифікувати та визначити об'єкти оподаткування. Розмиті межі призводять до труднощів визначення об'єктів оподаткування, засобів збору податків та управління ними, які відстають від швидкого розвитку цифрової економіки, що спричиняє податкові втрати та ризики застосування податкового законодавства.

Ключові слова: «цифровий податок», цифрова економіка, податкова сфера, стимулювання платників податків.

References

1. Бурашнікова О.С., Воронкова В.Г. (2022). Зарубіжний досвід цифровізації податкової служби у країнах ЄС. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції за участю молодих науковців «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України». Запорізький національний університет. Запоріжжя, ЗНУ. 97-100.

IMPLEMENTATION OF NEW INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN SPORTS SPHERE AND PHYSICAL EDUCATION

Bilohur Vlada

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Zaporizhia, Ukraine

Abstract. New innovative technologies implemented in sports field and physical education in digitalization conditions are considered. In recent years, artificial intelligent integration, big data, 5G, sensors and other informative technologies and equipment with the sports industry has accelerated, intelligent sport products such as wearable devices are gradually popularized and applied; rapid and intelligent updating, new formats for sports and fitness are applied. Digital technologies are emerging that are revolutionizing sports models, in particular, modern technologies in data processing, including data collection, analysis and visualization, which can help scientific training to prepare athletes more effectively for competition. To improve sport results, athletes and coaches are interested in understanding their strengths and weaknesses, use innovative technologies so that all steps are recorded on digital devices, aimed at studying their results and further improving them. **The purpose of the research** is theoretical and practical introductive aspects of new innovative technologies in the sports and physical education fields.

Methodology - the analysis of scientific literature, documents and sociological studies that reveal the validity of newly created methods and researching means, the possibility of their application in interdisciplinary context, which comes down to the systemic, synergistic, structural-functional and system-structural methodology use.

Research result. New innovative technologies include not only new sports equipment with new materials and new designs, but also new sports techniques and training methods that correspond to the laws of human body and spirit

knowledge. The scientific training of an athlete covers all stages of an athlete's career, including nutrition, psychology, physical fitness, technology, rehabilitation and other areas, which contributes to the study of the integrated application of new technological benefits. As an example, let's analyze how and in which cases new innovative technologies are used in the sports and physical education fields. In complex technical ball games, the video capture system is based on computer learning and artificial intelligent technology, which can accurately collect and analyze various running, jumping, acceleration and deceleration situations during the athlete's training and competition. Individualization of an athlete's training and study of its effectiveness becomes possible. In sports such as freestyle skiing, figure skating and gymnastics, multiple high-speed smart cameras are used for precise measurements to capture differences in movement that are difficult for the human eye to discern. This is part of referee or coaching system work. With the development of science and technology, cross-field and multidisciplinary have become accelerators of scientific competition in competitive sports. Laboratory training based on virtual reality and artificial intelligence technology can simulate real competition scenarios, and brain stimulation technology that improves brain-muscle connections has become an integral part of competition preparation for high-level athletes. In the future we can see more new materials, technologies and methods to change sports training. A smart screen installed in front of the course immediately shows the temperature, humidity, wind, length, how many runners are running, who has the fastest speed and who has run the longest distance. Technological scenarios such as online training support, training monitoring and support have further enhanced the training experience of runners. Cardiovascular function, ventilation, and oxygenation capacity of muscles are responsible for various physiological limitations. Comprehensive scientific testing and monitoring of training are designed to reveal the strengths and weaknesses of each athlete. Combined with the latest technology, it is possible to understand the areas in which a particular athlete needs improvement, be it physiological, mechanical, psychological or other areas of scientific exercise. Artificial intelligence (AI), camera monitoring, big data and other technologies for capturing poses and various sport movements will be able to collect data that will be uploaded to the cloud for real-time AI analysis. Competitive sports achievements are expected to spread to grassroots sports, improving the science and safety of fitness training for more people (Vlada Bilohur, 2019)

Conclusion. Sports are an important part of a healthy and happy peoples' lifestyle, it is necessary to use science and technology to promote the joint competitive sports development, mass, industry, culture, technologies and physical education, to constantly raise the scientific sports standardization level. Innovative technologies support sports improvement level. Technologies such as the Internet of Things and artificial intelligence are gradually developing. As the epidemic changed people's exercise habits, it also spawned innovative research and technology development. Athletes can use virtual reality, sensor recordings, equipment monitoring, exercises online, with virtually no physical contact. With the gradual 5G infrastructure implementation, artificial intelligence, the Internet of Things, innovative technologies are becoming more mature to drive the sports industry to create more added value.

Key words: innovative technologies, sport, physical education, sports concept.

References

1. Bilohur, V. (2019). Formation of the concept of innovative sports management in Ukraine. *Humanities Studies*, 1 (78), 27-38.

ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ЗДОРОВ'Я ТА ТУРИЗМУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Безкоровайна Лариса, Кацаєва Крістіна

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

АНОТАЦІЯ. Вивчено проєктування освітньо-інформаційного середовища у підготовці майбутніх фахівців із фізичного виховання, здоров'я та туризму, що розглядається як складник педагогічної системи, що містить взаємопов'язаний комплекс інформаційних й організаційних зв'язків, об'єктів, засобів, та інтегрує інформаційні технології в освітній процес завдяки сукупності методико-змістових, матеріально-технічних, комунікативних, інформаційних умов, із метою ефективного формування компетентного фахівця, побудова якого має ґрунтуватись на автентичності, релевантності, інтерактивності, доступності, рефлексивності, безпеці.

Постановка проблеми. Інформатизація науково-освітнього терену країни, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес ґрунтується на відповідній нормативно-правовій основі. Так, Національною програмою «Освіта. Україна XXI ст.» убачається забезпечення розвитку освіти на основі передових концепцій, введення у навчальний процес нових педагогічних технологій та науково-методичних здобутків, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп'ютерної інформації. Згідно з Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні, розвиток освітньої системи має призвести до: перспектив для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і поширення знань; розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливості її

одержання для великої кількості молодих людей, включаючи тих, хто не може навчатись у закладах вищої освіти за звичними формами внаслідок браку фінансових або фізичних можливостей, віддаленості від великих міст; реалізації системи безперервної освіти «через все життя»; індивідуалізації навчання.

Основна мета полягає в дослідженні проектування освітньо-інформаційного середовища в системі підготовки майбутніх фахівців із фізичного виховання, здоров'я та туризму.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення окресленого варто швидко розвивати дистанційну освіту, запровадження якої в Україні передбачено Національною програмою інформатизації, що включає стратегічні цілі, принципи, очікувані наслідки реалізації інформатизації. Національна Доктрина розвитку освіти щодо інформаційних технологій в освіті наголошує на пріоритетності у розвитку освіти впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що удосконалюють навчальний процес, ефективність освіти, доступність, підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві, що досягається шляхом: забезпечення поступової інформатизації системи освіти, спрямованої на задоволення освітніх інформаційних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу; запровадження дистанційного навчання із застосуванням у навчанні та бібліотечній справі інформаційно-комунікаційних технологій поряд із звичними засобами; розроблення індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від потреб, та випуску електронних підручників; створення індустрії нових засобів навчання. Згідно з Положенням про дистанційне навчання, варто реалізувати організаційне та науково-методичне забезпечення цього навчання в освітньому процесі навчальних закладів України. В освітній практиці Запорізького національного університету використовується система дистанційного навчання Moodle, що є безоплатною, відкритою системою керування вмістом сайту, спеціально розробленою для створення онлайн-курсів.

Висновки. Освітньо-інформаційне середовище підготовки майбутніх фахівців розглядаємо як складову педагогічної системи, що містить комплекс інформаційних й організаційних зв'язків, об'єктів, засобів, та інтегрує інформаційні технології в освітній процес завдяки сукупності методико-змістових, матеріально-технічних, комунікативних, інформаційних умов, для ефективного формування компетентного фахівця, побудова котрого має ґрунтуватись на автентичності, релевантності, інтерактивності, доступності, рефлексивності, безпеці.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців в закладах вищої освіти, освітньо-інформаційне середовище, майбутній фахівець, інформаційні технології.

Список джерел інформації:

1. Безкоровайна Л. В. Розробка освітньо-інформаційного середовища у професійній підготовці майбутніх фахівців з туризмознавства: теоретико-методологічний аспект. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2017. № 7 (150). С. 25–30.
2. Безкоровайна Л. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2018. 713 с. URL: <http://surl.li/cidsq>
3. Beskorovaynaya L., Makovetska N., Naumchuk V., Sydoruk A., Panchenko V. (2022) Model of Professional Training of Future Specialists in Tourism in Higher Education Institutions of Ukraine, *Journal of Hospitality & Tourism Education*, DOI: 10.1080/10963758.2022.2123338 (3.2 (2021)).

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ УПРАВЛІННЯ В ТУРИЗМІ ТА ГОСТИННОСТІ

Безкоровайна Лариса, Літвінова-Головань Ольга

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

АНОТАЦІЯ. Розглянуто питання методології наукових досліджень у системі професійної підготовки фахівців із управління в туризмі та гостинності в закладах вищої освіти. Визначено ключові компетенції: соціальна, науково-дослідна, інформаційно-проектна, організаційно-управлінська. Акцентовано увагу на важливості організації активізації науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців із управління в туризмі та гостинності для формування визначених компетенцій.

Постановка проблеми. Нині залучення людей до діяльності в індустрії туризму потребує кваліфікованої підготовки фахівців. Вимоги галузі туризму в нових світових умовах переважно зосереджені на необхідності рівнозначного кадрового забезпечення всіх напрямів формування, розвитку, різноманітних видів і форм туристичної галузі. Наявність професійних кадрів – запорука успішного функціонування й вдосконалення всіх компонентів туристичної справи (Безкоровайна, 2018). Тому підготовка фахівців із управління в туризмі та гостинності є назрілою на сьогодні в освітній системі України.

Основна мета полягає у вивченні методології наукових досліджень фахівців із управління в туризмі та гостинності в процесі їх професійної освіти.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на законодавчу основу, дослідження вчених щодо визначення компетенцій фахівців із туризму й гостинності та специфіку їх професійної діяльності, схарактеризовано відповідні ключові компетенції: *соціальна* (суспільний інтелект, розуміння ситуації, швидке реагування на неї; знання процесів, що протікають в суспільстві; володіння засобами вербальної й невербальної комунікації, іноземними мовами, взаєморозуміння в процесі спілкування; полікультурність; рефлексія; самопрезентативні вміння; прогнозування, цілеспрямованість; безперервна освіта; творчість; відповідальність); *організаційно-управлінська* (знання технології туристичної діяльності; уміння й навички з менеджменту туризму; здатність організувати ефективну роботу колективу, керувати працівниками, застосовуючи сучасні методи управління); *інформаційно-проектна* (навички роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією; здатність працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах, із різними джерелами, включаючи мережеві ресурси Інтернет; використання в науково-дослідній, пізнавальній, проектній роботі професійні навички роботи з інформаційними технологіями; уміння розробляти туристичний проект із застосуванням інформаційних технологій, готувати пропозиції (концепції, програми, плани, бізнес-плани, проекти) щодо визначення стратегічних цілей і завдань розвитку туризму регіону й держави); *науково-дослідна* (здатність самостійно виконувати роботу, пов'язану з вирішенням дослідних завдань туристичного напрямку; наявність стійкої мотивації до самонавчання, самовдосконалення, самооцінки; самостійності, відповідальності, організованості, самоаналізу, здатності до співпраці, самонавчання, аналітичних якостей, критичного мислення, творчості, рефлексивної самореалізації, прагнення до особистісного, професійного вдосконалення й безперервної освіти впродовж життя) (Безкоровайна, 2018)..

Відтак, організація активізації науково-дослідної роботи майбутніх фахівців поєднує взаємопов'язані форми: аудиторна самостійна робота (безпосередньо під керівництвом викладача); позааудиторна самостійна робота; творча, що полягає у науково-дослідній та інноваційно-проектній практиці. Активізація науково-дослідної роботи відбувається через запровадження в освітній процес: активних форм (студент←викладач); індивідуальні заняття; конспектування лекцій; отримання консультацій із роз'яснень питань дисципліни; отримання консультацій щодо виконання завдань курсових і дипломних робіт; отримання консультацій щодо підготовки наукових доповідей, статей, конкурсних робіт; туристичних проектів; інтерактивних форм (студент↔викладач, студент↔студент, студент↔роботодавець): аналіз ділових ситуацій (кейсів); моделювання ділових ситуацій; проектна діяльність; творчі завдання; професійно спрямовані завдання; розробка туристичних проектів; виступ із доповіддю; виступ на конференції; підготовка презентації; проектна інтеграція; комплексні завдання (Beskorovaynaya, et al., 2022; Безкоровайна, 2018). Підсумковою атестацією здобувачів магістерського рівня вищої освіти є написання кваліфікаційної роботи, що передбачає розв'язання складної проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у галузі туризму. Кваліфікаційна робота та її публічний захист є найважливішим показником наявних професійних теоретичних знань і практичних умінь у майбутніх фахівців. Така робота є завершеним самостійним дослідженням, у ході виконання котрого здобувачі проявляють високий рівень наукової творчості, проводять глибоку аналітичну роботу, розробляють опитувальники і проводять опитування респондентів, створюють проекти, рекомендації тощо, використовуючи різноманітні методи дослідження та новітні інформаційні технології для опрацювання їх результатів. Тематика робіт формується на основі особливостей сфери туризму і гостинності, а сформована тема фіксується заявою здобувача магістерського рівня вищої освіти. Структура роботи має відображати викладення дослідницьких матеріалів із послідовним їх поглибленням у ході дослідження. У будові роботи визначається п'ять етапів як неодмінні взаємозалежні частини: обґрунтування проблеми, підбір і аналіз матеріалів, проведення дослідження, розгляд та опис результатів дослідження, теоретичні висновки й прикладні рекомендації. Важливим елементом є наявність опрацьованих нормативних документів, положень, що є основою функціонування туристичної галузі та індустрії гостинності (Безкоровайна, Сидорук, Криволапов, 2022).

Висновки. Отже, мета активізації науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців із туризму та гостинності полягає у: формуванні стійкої мотивації: внутрішньої (усвідомлення залежності професійної кар'єри від результатів навчання); зовнішньої (схильність і здатність до навчання); процесуальної (навчальної) (розуміння корисності виконаної роботи); активному розвитку творчої ініціативи, самостійності, відповідальності, організованості; поглибленні, поширенні системи теоретичних знань; розвитку дослідних умінь, навичок; формуванні пізнавальних здатностей; систематизації та закріпленні отриманих теоретичних знань, практичних умінь і навичок; формуванні соціальних, комунікативних, інформаційних, автономізаційних компетенцій; розвитку самостійного інноваційного мислення, здатностей до саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації; опануванні уміннями проектування, моделювання; формування й розвиток стійкої мотивації до самовдосконалення готовності до майбутньої професійної діяльності; створення підґрунтя для кар'єри впродовж життя.

Ключові слова: методологія наукових досліджень, підготовка фахівців із управління в туризмі та гостинності, наукова діяльність.

Список джерел інформації:

1. Beskorovaynaya, L., Makovetska, N., Naumchuk, V., Sydoruk, A., Panchenko, V. (2022). Model of Professional Training of Future Specialists in Tourism in Higher Education Institutions of Ukraine, *Journal of Hospitality &*

- Tourism Education*, DOI: 10.1080/10963758.2022.2123338 (3.2 (2021)).
2. Безкоровайна, Л., Пиптюк, П., Наздревецька, В. (2021). *Методологія наукових досліджень в туризмі та гостинності під час написання кваліфікаційних робіт майбутніх фахівців із туризму. Духовність особистості: методологія, теорія і практика : збірник наукових праць /* Гол. ред. Г. П. Шевченко. Том 102 № 3 (2021) Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 19-26.
 3. Безкоровайна, Л. В. (2018). *Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04.* Запоріжжя, URL: <http://surl.li/cidsq>
 4. Безкоровайна, Л. В., Сидорук, А. В., Криволапов, Е. А. (2022). *Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Туризм» освітньо-професійної програми «Туризмознавство і гостинність».* Запоріжжя : Запорізький національний університет.

ТЕНДЕНЦІ ТА ТRENДИ РОЗВИТКУ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ ЯК ВИРАЖЕННЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Боровик Аліна

Національний університет «Запорізька політехніка», Запоріжжя, Україна

Анотація. В умовах цифровізації у значній мірі змінюються тенденції та тренди розвитку графічного дизайну, який не стоїть на місці, а постійно змінює свої форми, види, напрями розвитку, Графічний дизайн, який спочатку називався дизайном декорацій, називають дизайном візуальної експресії. Він використовує «цифрове бачення» як спосіб спілкування та презентації, використовує різні методи для побудови та інтеграції символів, зображень і слів, щоб створити візуальне вираження для вираження ідей або повідомлень.

Методологія. Серед методів, які важливі для аналізу графічного дизайну, ми використовуємо системно-структурний метод, який сприяє структуризації даних, аксіологічний (ціннісний) метод, структурно-функціональний, системного аналізу і синтезу, синергетичний та загальнофілософські – методи аналізу, синтезу, узагальнення.

Результат дослідження. Тенденції та тренди графічного дизайну відкривають нові експерименти цифрового ренесансу, які походять від творчого мислення, контексту часу, вираження масової комунікації (Дизайн середовища, 2018). З чисто візуальної точки зору графічному дизайну притаманна м'якість, він побудований з тонких ліній і органічних кривих, вони легкі та витончені, кольори заспокоюють пастельні відтінки. Тенденції та тренди графічного дизайну є носієм масової комунікації, графічний дизайн тісно пов'язаний із громадською обізнаністю. Кожна тенденція дає творчий вихід для проблеми, яка хвилює маси. Містичність, абстрактні градієнти та рослинні візерунки забезпечують спокій, підвищуючи його креативне бачення. Riso, космічна психоделіка та складні композиції пропонують втечу в запаморочливі, захоплюючі світи. Ностальгічні мультфільми та музичні фестивалі заспокоюють глядачів ностальгією, тоді як експериментальний ескапізм з нетерпінням вимагає переконливої доказовості майбутнього. Тенденції та тренди графічного дизайну залишаються справжньою силою для творчості та інновацій. Панк - бунтарська контркультура сягає корінням у дадаїзм 1920-х років. З естетичної точки зору, панк-музика схиляється до атрибутивних методів типографіки, шрифтів та переплутаних колажів. Панк-дизайн - це повна відмова від розкоші та пристойності. Він не боїться хаосу, тому що життя є хаос, глядачі знаходять розряд у цій культурі (Рижова, 2009а). У 2023 році багато дизайнерів звертаються до мінімального штрихового мистецтва графічного дизайну для створення жартівливих і грайливих ілюстрацій. Це вінтажний стиль, який відтворює ностальгічні спогади, щоб підсилити ретро-ефект, багато дизайнерів поєднують ці ілюстрації з ретро-бульбашковими шрифтами та елементами дизайну, що нагадують старовинні рекламні журнали, як-от овальні рамки та наклейки зі спалахами зірок. Сюрреалізм - це новизна та нескінченно творче дивацтво незмінно популярного підходу до графічного дизайну. Але в 2023 році сюрреалізм зустрічається з аерографією 1980-х у несподіваному поєднанні з пастельними ретро-фільтрами, накладеними на дивні химерні зображення. Це створює ефект легкості, який пригнічує відчуття дезорієнтації, яке зазвичай викликає сюрреалізм. У деяких випадках розмиття кольору створює м'яке світіння, яке робить зображення привабливим і неймовірним. Загалом, аерографічний сюрреалізм, який сприяє доступності свідчить про те, що дивне стало звичним явищем. Візерунки є основною частиною графічного дизайну та використовуються для забезпечення вмісту фону або рамки. Природа є загальною темою візерунків, оскільки поєднання листя, фруктів і виноградної лози створює лісові композиції, але в 2023 році природні візерунки стають менш вишуканими через безладні каракулі, різкі текстури та непоєднані кольори. Ця тенденція переосмислює знайомі природні теми в несподівані, химерні картини (Рижова, 2018b).

Висновки. Графічний дизайн відмовляється від геометричної точності, яку часто нав'язують інструменти векторної графіки. Ефект полягає в тому, щоб зробити цифрові ілюстрації органічними кількома способами, розширюючи межі, доповнюючи цифрові ілюстрації до реальних фотографій. Ця тенденція більше

зосереджена на яскравих кольорах. Сторітелінг лежить в основі графічного дизайну, використовуються цілісні візуальні елементи, які вплітають ці риси у бренд. У 2023 році графічний дизайн стає все більш буквальним і абстрактним через складні композиції, які виражені в абстрактних формах і розлиті в розмитих формах, абстрактних градаціях органічних форм.

Ключові слова: графічний дизайн, інновації, тенденції, тренди, цифровізація

Список джерел інформації:

1. Дизайн середовища. (2018). Словник-довідник / За ред. д. філософ. н., проф. І.С. Рижової, В.Ф. Прусак, С.П. Мигаль, Н.О. Резанова. Львів: Простір-М.
2. Рижова, І. С. (2009а). Дизайн в технічних вузах України. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Вип. 37. С.87-95 Вплив “smart технологій” на розвиток “smart-міста” в інформаційному суспільстві.
3. Рижова, І. С. (2018b). Вплив “SMART технологій” на розвиток “SMART-міста” в інформаційному суспільстві. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя. Вип. 72, 81 – 90.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Борейко Наталія, Азаренкова Любов

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»б Харків, Україна

Вступ. Студенти мають велике навантаження з навчальної діяльності (аудиторні заняття, самостійні навчально-наукова робота), і це забирає більшу частину робочого дня (10 -16 годин на добу). Тому вільну частину часу, що залишається, потрібно проводити зі зміною діяльності і активним відпочинком. І тому виникає питання - Які заходи і форми організації дозвілля впроваджувати серед студентів. Питання організації дозвілля студентів дуже важливе, тому що як студент проводить свій вільний час впливає на стан його здоров'я та рівень фізичної працездатності, те як він відновлюється після важкої розумової діяльності, його соціалізацію. Тому актуально розібрати питання організації дозвілля студентської молоді.

Мета роботи – визначити форми організації дозвілля студентської молоді. **Методи роботи** – аналіз літературних джерел, анкетування, узагальнення, порівняння, систематизація

Результати дослідження: Для визначення форм організації дозвілля студентів було проаналізовано наступні умови соціальні, педагогічні та територіальні, які впливають на їх вибір.

До соціальних умов входить: спілкування, нові знайомства, знаходження особистого «Я» всі вони допоможуть студенту розкритись і пізнавати себе з різних сторін. Педагогічні: дотримання принципів індивідуалізації та цілісності в формуванні програми та форм дозвілля, використання оздоровчих форм та методів, особистісний приклад, система контролю фізичного стану.

Територіальні умови: врахування можливостей університету, формування середовища що сприятиме оздоровленню, врахування можливостей довкілля. Територіальні умови дуже важливі для активного відпочинку, бо саме застосування природних ресурсів сприятиме оздоровленню студентів. Для розробки пропозицій програми дозвілля студентів було проведено онлайн-анкетування на базі офісу 365 в програмі Тімс серед студентів навчально-наукового інституту соціально-гуманітарних технологій Національного технічного університету «Харківського політехнічного інституту» у в кількості 50 студентів (1-2 курс).

Аналізуючи відповіді анкетування студентів на визначення, які форми дозвілля Вам найцікавіші (була можливість вибрати, декілька варіантів)?, найбільш студенти віддавали переваги гри на телефоні, комп'ютері - , телевізор вдома 78%, перегляду телевізора – 63%, відвідуванню кіно 42 %, прогулянки з друзями 38%, заняття спортом 27%, лише 18% відвідують музей та виставки, 2% відвідують бібліотеки. На питання - скільки годин на добу Ви маєте на вільний час? Більшість (71%) студентів мають 2-3 години на добу.

На питання які б форми активного відпочинку Ви б відвідували? Студентами було визначено, що найбільш цікавим є відвідування одноденних походів природними місцевостями області, також серед популярних форм було визначено спортивні гуртки, а в канікулярний час студенти мають бажання відвідувати спортивні табори. Тому для активного дозвілля студентів НТУ «ХПІ» можна розглядати спортивно-оздоровчі збори в таборі «Фігуровка», проведення походів вихідного дня, у другій половині дня зустрічі студентів для гри у різні спортивні ігри та проведення дружніх спортивних змагань з різних видів спорту, після змагань проводити спільні обговорення, що кому сподобалось, і як кожний почуває себе після ігор.

Розроблена програма дозвілля - збори для студентів під час літніх канікул, в програму входить відвідування занять з різних видів рухової активності, купання у відкритих джерелах, слухання лекцій та тренінгів з тематики впливу на здоров'я через фізичну активність, відновлення психологічного здоров'я.

Програма спортивних зборів також включає в себе розвиток комунікативних здібностей студентів, через спілкування, заведення нових друзів, спільних постановок та проведення часу біля вечірнього вогнища. Така атмосфера сприяє відновленню та підтриманню рівня здоров'я, підвищенню працездатності, соціалізації.

Висновки: 1) Визначено, що більшість студентів використовують пасивні форми дозвілля (гра на телефоні та комп'ютері, перегляд телевізора, перегляд телевізора, відвідування кіно). 2) Запропоновано актуальні форми організації дозвілля студентської молоді - спортивні гуртки, спортивно-оздоровчі табори.

Ключові слова: студенти, дозвілля, спортивний табір

Список джерел інформації:

1. Ковальова, Н. (2019). Рекреаційні ігри в організації активного дозвілля студентської молоді.
2. Ірхіна, Ю. В. (2019). Організація дозвілля студентів у вищих навчальних закладах України як проблема 21 століття.

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ «ЦИФРОВОГО ПОДАТКУ» ЕПОХИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Бурашнікова Олена

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Актуальність дослідження інноваційної політики щодо цифрового податку в епоху цифрової економіки викликана новими проблемами на новому витку податкової реформи. Тому важливо проаналізувати вплив цифрової економіки на поточну податкову систему та вивчити контрзаходи для реформи податкової системи. Мета дослідження – проаналізувати концепцію «цифрового податку» податкової сфери в епоху цифрової економіки. Інноваційна політика «цифрового податку», адаптована до місцевих умов, має вирішальне значення для досягнення справедливого результату та перегляду податкової політики в епоху цифрової економіки.

Методологія дослідження. Методологія дослідження включає загальнофілософські методи – аналізу і синтезу, узагальнення, концептуалізації, кроскультурного аналізу, порівняння, що дозволили проаналізувати проблеми та сформулювати концепцію «цифрового податку».

Результат дослідження. Концепція «цифрового податку» податкової сфери в епоху цифрової економіки включає глобальні податкові проблеми. Щоб вирішити проблеми та уникнути загострення подібних проблем, слід сформулювати розумну політику та мати справу з більшими та складнішими перспективними проблемами. З 1970-х років людство стало свідками драматичних змін, так як люди та економіка стали пов'язані та інтегровані по всьому світу, уряди багатьох країн стали зосереджуватися на можливості запровадження «цифрового податку». Виникла низка питань: 1) як побудувати податкову систему, сумісну з цифровою економікою; 2) як сприяти перетворенню поточної податкової системи на податкову систему в епоху цифрової економіки; 3) як культивувати нові джерела податків. У багатьох країнах вже впроваджено відповідне податкове законодавство та нормативно-правова база та інноваційна політика стимулювання, а в інших ще відстають, тому поточна податкова система все ще мають багато потреб. Вирішені проблеми ще не можуть задовольнити потреби розвитку ери цифрової економіки. Проблеми та вплив цифрової економіки на податкову систему. В епоху цифрової економіки платників податків важко відстежувати та контролювати. Важко точно та чітко визначити виробників, постачальників та споживачів кожної операції, що ускладнює застосування методу збору та управління, який націлений на конкретних платників податків за традиційною економічною моделлю. Швидкий розвиток цифрової економіки підірвав бізнес-модель, орієнтовану на продавця, під традиційну економічну модель, межі між виробниками та споживачами поступово зникають. Ідентичність споживачів у традиційному розумінні більше залучена до розробки та дизайну продукту. Щоб стати «виробником і маркетологом», деякі орієнтовані на групу та трансрегіональні великі підприємства можуть використовувати платформу цифрових технологій, щоб швидко з'єднати обидва кінці виробництва та продажів, а також бути активними як у пропозиції, так і в попиті. Покладаючись на Інтернет-платформу, цифрова економіка може інновувати різноманітні бізнес-моделі та методи транзакцій, значно знизити поріг для участі в бізнес-операціях. Платники податків поступово виявляють тенденцію до персоналізації та, водночас, з'являється більше моделей співпраці між платформами та платниками податків. Приватні підприємці з'явилися у великій кількості, що ускладнює визначення статусу платника податків за різними операціями. Через різні платформи та контракти, які застосовуються, характер і джерело доходів є також різними, податковим органам важко ефективно функціонувати. За традиційної індустріальної економічної моделі елементи податкової системи в основному розраховані на виробничо-операційну діяльність одного платника податку. Місцезнаходження, джерело доходу легко визначити, кількість працівників, масштаби операцій та виробничо-експлуатаційні майданчики підприємств співпадають між собою. Цифрова економіка долає обмеження часу та простору, пришвидшуючи потік виробничих факторів, робить межі сфери діяльності суб'єктів господарювання більш розмитими, що ускладнює точне визначення оподатковуваних об'єктів (Бурашнікова, Воронкова, 2022).

Висновки. Таким чином, об'єкти оподаткування змінилися з матеріальних товарів на цифрові віртуальні продукти, тому виникає ситуація, коли традиційний бізнес і цифровий бізнес глибоко інтегровані для спільного

створення вартості. У поточній системі оподаткування неможливо відокремити цифровий бізнес від оподаткування, важко ідентифікувати та визначити об'єкти оподаткування. Розмиті межі призводять до труднощів визначення об'єктів оподаткування, засобів збору податків та управління ними, які відстають від швидкого розвитку цифрової економіки, що спричиняє податкові втрати та ризики застосування податкового законодавства.

Ключові слова: «цифровий податок», цифрова економіка, податкова сфера, стимулювання платників податків.

References

1. Бурашнікова, О. С., Воронкова, В. Г. (2022). Зарубіжний досвід цифровізації податкової служби у країнах ЄС. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції за участю молодих науковців «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України». Запорізький національний університет. Запоріжжя, ЗНУ. 97-100.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРЕХІД ВІД ТВОРЧОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ ДО ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Бугайчук Оксана

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Актуальність теми дослідження у тому, що для успішного формування економіки знань необхідна творчість та інновації, які є процесом інтеграції знань, творчості та інновацій. Необхідно забезпечити, щоб відповідний персонал міг своєчасно отримати необхідні знання, тому розвиток мережі знань є дуже важливим.

Мета дослідження – дослідити формування економіки знань, складовою якої є творчість та інновації. Творчість та інновації знадобляться для того, щоб інтегрувати та забезпечити обмін знаннями між усім промисловим екологічним ланцюгом, таким як постачальники, дистриб'ютори, рекламні агентства та клієнти. Корпоративна мережа (Інтранет) та Інтернет (Інтернет) можуть забезпечити основне середовище для інтеграції знань, система керування контентом і спільної роботи нададуть потужні інструменти для реалізації структурованих знань і співпраці. Слід розвивати творчість та впроваджувати інновації у корпоративну культуру підприємства або організації, щоб вони постійно накопичувалися. Накопичення знань залежить від того, чи зможе енергія особистості трансформуватися у структуру організації. Творчість та імпліцитність знань мають сприяти формуванню економіки знань, ефективності організації та її конкурентоспроможності.

Методологія дослідження – системний аналіз, який дозволив структурувати розрізнені факти і привести до цілісної теорії економіки знань, а також аксіологічний підхід, в основі якого цінності, до яких відноситься творчість та інновації.

Результат дослідження. Корпоративні знання постійно поглинаються, так як енергія особистих професійних знань вдосконалюється, макроефект організаційного навчання досягається за допомогою спільноти. Чотири ролі управління знаннями та їх функції: 1) бізнес-стратегія; 2) стратегія управління знаннями; 3) створення і застосування знань; 4) отримання та обмін знаннями. Найвищий рівень керівництва повинен формувати стратегію управління знаннями, в основі якої трансформація творчості та інновацій в економіку знань, щоб знання створювали вищу цінність зі стратегічної точки зору. В основі визначення стратегії розвитку підприємства - концепція стратегії управління знаннями. Слід визначити, які знання можуть вирішити поточні проблеми, які знання можна використовувати для досягнення майбутніх цілей прибутку після розгортання бізнес-стратегії підприємства. Тільки тоді можна визначити цілі концепції управління знаннями. При просуванні корпоративної культури управління знаннями, слід сформувати організаційний клімат, який міг би мотивувати працівників, щоб працівники могли проявляти високу ступінь оригінальності та накопичити інтелектуальний капітал. Відповідно до стратегії керівництво використовує навички формування команди, щоб об'єднати спеціалістів з високим рівнем знань відповідно до їх інтересів, керувати навичками роботи і через процес взаємного навчання неявні знання перетворити на явні знання, збагачуючи якість бази знань. Разом із зростанням знань та інновацій зростає і конкурентоспроможність підприємства. Від застосування командних навичок необхідно покладатися на інформаційні технології для досягнення швидкого отримання та обміну знаннями. Водночас інформаційна платформа може надати дуже персональний інтерфейс, який також може збільшити бажання ділитися та вчитися. Зусилля в усій спіралі знань базуються на цифровому управлінні та взаємодіють із методами управління, а зусилля інтелектуальних працівників можна сублімувати в стимули, спіраль знань, яка є нескінченною (Buhaichuk, Nikitenko, Voronkova, 2023).

Висновки. Управління знаннями сприяє переходу до удосконалення творчості, креативності та інновацій, у результаті чого формується концепція економіки знань. Вчені підсумовують вплив економіки знань таким чином: 1. Економіка знань значною мірою сприяє підвищенню продуктивності, економічному

розвитку, соціальному прогресу, розвитку самих людей. 2. Високотехнологічні галузі, мікроелектронні та інформаційні технології, біотехнології, нові матеріали та енергетичні технології, космічні технології та технології океану проникають в інноваційне виробництво. 3. Частка традиційної промисловості неминуче зменшиться, але вона є основою для розвитку економіки знань. 4. Додана вартість індустрії знань є надзвичайно високою, що призведе до значного зростання ВВП і суспільного багатства. 5. Розвиток економіки знань також спричинив значні зміни в розподілі та моделі винагороди, особливо високопоставлені інтелектуали отримують великий трудовий дохід. 6. Сучасні знання, технології та інформація спричинять більш глибокі зміни в методах виробництва, а потім досягнуть великих революційних змін у всьому суспільстві. 7. Майбутні підприємства, засновані на знаннях, на 60-70% робочої сили складатимуться з інтелектуалів.

Ключові слова: економіка знань, творчість, інновації

References

1. Buhaichuk, O., Nikitenko, V., Voronkova, V. (2023). Formation of a digital education model in terms of the digital economy (based on the example of EU countries). *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(1), 53-60.

KORONAVIRUSO POVEIKIO LAISVALAIKIO PASLAUGŲ ORGANIZAVIMUI VERTINIMAS: KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO ATVEJIS

Bžėskis Gabrielius, Švagėdienė Biruta

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Įvadas. Temos aktualumo pokytį lėmė pasaulyje plintanti COVID-19 pandemija. Siekiant sustabdyti koronavirusą, šalys visame pasaulyje ėmėsi vis griežtesnių visuomenės sveikatos priemonių, stabdančių kontaktines laisvalaikio paslaugas (Mohsin, Hongzhen & Hossain, 2021). Apribojimais paveikė daugumą laisvalaikio paslaugų tarp kurių: sporto klubai, prekybos centrai, restoranai, lankytinos vietos ir kitos laisvalaikio paslaugos (Van Leeuwen ir kt., 2020). Visuotinis užsidarymas, privertė perkelti darbą, laisvalaikį ir pramogas į namų erdvę. Vartotojams daugiau laiko leidžiant namuose, išaugo laisvalaikio paslaugų internete paklausa, vartotojai atrado naujas laisvalaikio paslaugų organizavimo formas ir būdus (Sivan, 2020).

Dėl pasikeitusių žmonių kasdienių įpročių ir susiformavusių naujų elgsenos modelių, pakito laisvalaikio paslaugų organizavimas ir vartojimo įpročiai. Pandemijos laikotarpiu daugelis esminių visuomenės sveikatos organizavimo funkcijų buvo apribotos, reaguojant į plintančią COVID-19 pandemiją (Kintziger ir kt., 2021). Nagrinėjama tyrimo problema: neįvertintas koronaviruso poveikis laisvalaikio paslaugų organizavimui, Kauno miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biure.

Tyrimo tikslas - įvertinti koronaviruso poveikį laisvalaikio paslaugų organizavimui: Kauno miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro atvejis.

Tyrimo metodika ir organizavimas. Tyrimo tikslui ir uždaviniams pasiekti buvo pasirinktas kokybinis tyrimo metodas, leidžiantis sužinoti tiriamus reiškinius per ekspertų patirtį. Buvo atliktas pusiau struktūruotas interviu, su iš anksto parengtais klausimais, kurie buvo suformuoti remiantis literatūros analize.

Tiriamieji: 4 Kauno miesto visuomenės sveikatos biuro, laisvalaikio paslaugų vartotojai - ekspertai. Eksperto pagrindiniai kriterijai buvo: daugiau negu 3 metų patirtis VSB organizuojamose laisvalaikio paslaugose, dalyvavimas bent 3 užsiėmimuose per savaitę, po 1 valandą ir vyresni negu 23 metų amžiaus vartotojai. Duomenims analizuoti buvo pasirinkta kokybinė turinio analizė.

Rezultatai ir jų aptarimas. Įvertinus koronaviruso poveikį laisvalaikio paslaugų organizavimui, tyrimo duomenimis ir vartotojų požiūriu poveikis pasireiškė per laisvalaikio paslaugų organizavimo: pokyčius, sporto paslaugas, VSB, COVID-19 laikotarpį ir kaitos sampratą. Tyrimo duomenys atskleidė, kad pandemijos poveikis Kauno miesto savivaldybės VSB laisvalaikio organizavimą paveikė per paslaugų: pasiūlos sumažėjimą, prisitaikymą prie apribojimų, atsigavimą, organizavimo kaitą ir praleidimo vietas.

Išvados.

Tyrimo duomenimis koronaviruso poveikis laisvalaikio paslaugų organizavimui pasireiškė per paslaugų: jautrumą pokyčiams ir prisitaikymą prie apribojimų. Laisvalaikio paslaugų organizavimas prisitaikė prie kintančių vartotojų laisvalaikio poreikių ir pandemijos sąlygų.

Koronaviruso poveikis Kauno miesto savivaldybės VSB pasireiškė per laisvalaikio paslaugų organizavimo būdus, kaitą ir atsigavimą. Taikant naujus laisvalaikio organizavimo būdus, perkėlus laisvalaikio paslaugas į nuotolį, tai neigiamai paveikė paslaugų pasiūlą ir kokybę ir vartotojų motyvaciją. Organizuojamų kontaktinių laisvalaikio paslaugų Kauno VSB atsigavimas, gerina vartotojų patirtį paslaugose.

Raktiniai žodžiai. Koronavirusas, laisvalaikio paslaugos, vartotojai, vertinimas, VSB.

Literatūra

1. Mohsin, A. K. M., Hongzhen, L., & Hossain, S. F. A. (2021). Impact of COVID-19 pandemic on consumer economy: Countermeasures analysis. *Sage Open*, 11(2), 21582440211008875. <https://doi.org/10.1177/21582440211008875>
2. Van Leeuwen, M., Klerks, Y., Bargeman, B., Heslinga, J., & Bastiaansen, M. (2020). Leisure will not be locked down—insights on leisure and COVID-19 from the Netherlands. *World Leisure Journal*, 62(4), 339-343. <https://doi.org/10.1080/16078055.2020.1825255>
3. Sivan, A. (2020). Reflection on leisure during COVID-19. *World Leisure Journal*, 62(4), 296-299. <https://doi.org/10.1080/16078055.2020.1825260>
4. Kintziger, K. W., Stone, K. W., Jagger, M. A., & Horney, J. A. (2021). The impact of the COVID-19 response on the provision of other public health services in the US: A cross sectional study. *PloS one*, 16(10), e0255844. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0255844>

THE SMART TOURISTIC CONCEPT IN THE DIVERSIFICATION CONTEXT OF SMART SERVICES

*Cherep Alla*¹, *Voronkova Valentyna*²

¹Zaporozhe National University, Zaporozhe, Ukraine

²Engineering Educational and Scientific Institute named after Y. M. Potebny of the Zaporozhe National University, Zaporozhe Ukraine

Abstract. In modern conditions, the smart touristic concept is developing. According to the touristic standard attractions, the following are required for the smart touristic development a website (PC and mobile terminal); booking (tickets, hotels, goods); payment. Investment costs for smart tourism are still far from the full intelligent touristic application. The implementation of the smart touristic concept can be improved with the help of the Internet; operating expenses reduction; scenic spot's effective management, online data statistics. After online ticket purchase, the number of tourists can be controlled (ticket sales). Big data is the analysis of data and behavior of all tourists to provide the strategic analytic basis for iterating the scenic product, modernizing operations, driving investment and positioning.

Research methodology. General philosophical methods are used - analysis, synthesis, generalization, historical and logical, cross-cultural analysis, the method of axiological analysis - clarification of the values of smart tourism.

Research result. Large companies such as China Unicom and China Mobile are implementing the smart touristic concept, conducting large tourism data analysis, collecting and analyzing data about tourists based on mobile phones, and using the Internet of Things. The Internet of Things refers to the communication between sensors in all scenic spots to achieve a humanized, convenient and efficient smart touristic operation.

The Internet of Things is used in smart parking and self-driving cars in scenic locations. Over time, we can see how the Internet of Things will change the scenic spot. Before you arrive at the scenic location, the sensors in the scenic location will tell you what clothes to wear, what the temperature and humidity are, and provide you with information through wearable devices (glasses, wristbands). You have several tour itineraries (humanities, history, entertainment, leisure, and other topics) to choose from. After tourists exit the visitor center, the automatic driver will park directly to the parking space according to the parking space management system.

Extreme sport can determine your important functions, make sure you are in good condition, manage your health while traveling. But the benefits of the Internet of Things are not limited to this, the biggest change to the scenic spot will be highly efficient and energy saving. All the energy is activated around the tourists: for example, when you arrive at night, with the help of thermal sensing, the lights will automatically turn on everywhere, automatically dim by 10%. The Internet of Things can effectively deal with garbage in smart scenic spots, effectively manage and maintain scenic spot equipment, and ensure the tourism safety. Most of the picturesque places spend their efforts on creating a product and optimizing the work due to artificial intelligence. Calculation of ROI, project location (e.g. restaurant location, including comprehensive analysis factors such as customer group profiles, power consumption, transportation).

The Internet, Big Data, Internet of Things and Artificial Intelligence are synchronous. The most popular cultural touristic scenic spots are deployed to realize digital smart tourism: big data tourism, big data analysis, scenic spot management and control platforms. Smart touristic concept requires multi-dimensional cooperation to achieve passenger flow sources, e-ticketing, big data, management systems, e-commerce, tourist portraits, planning system. Technical characteristics of smart-tourism 5G is driven by smart applications, 5G technology has high speed, low latency and wide connections. Based on 5G communication technology, smart tourism will be able to manage various modern technologies to achieve better commercial applications.

Conclusions. Smart tourism supports data transmission speed, large bandwidth used to transmit a large number of video signals, combines various computing technologies that require immediate signal transmission, including automatic control, automatic driving, Internet of vehicles. Smart tourism is an IoT architecture that can support a wide range of applications and meet a variety of service needs. The main 5G characteristics. smart tourism stimulate the development of the hardware base for the smart terminal industry, create new application scenarios, and promote the

digital/intelligent industry of various 5G industries. smart tourism technology is the key infrastructure for the application of smart technologies.

Key words: smart tourism, industry, infrastructure, smart technologies

Reference

1. Cherep, A., Voronkova, V., Andriukaitiene, R., Nikitenko, V. (2020). Creative digital technological concept in touristic business. *Humanities studies: coll. of science Ave. / Zaporozhe National Univ. Zaporozhe: ZNU. Issue 5 (82).*

KRIZINIŲ INOVACIJŲ DIEGIMO SĖKMĘ LEMIANTYS VEIKSNIAI

Chochlovas Tadas, Jasinskas Edmundas

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Tyrimo tikslas - nustatyti krizinių inovacijų diegimo sėkmę lemiančius veiksnius sporto organizacijose. **Tyrimo metodai** - mokslinės literatūros analizė; struktūrizuotas interviu; turinio analizė. **Tyrimo organizavimas** – Tyrimui vykdyti gautas Universiteto biomedicinos ar socialinių mokslų etikos komiteto leidimas vykdyti tyrimą, Nr. SMTEK-146, išduotas 2022-12-22 dieną. Tyrimas vykdytas 2023 m. vasario – kovo mėnesiais, buvo vykdomi interviu su Lietuvos krepšinio lygos (LKL) klubų administracijos darbuotojais. Parenkant informantus vadovautasi šiais kriterijais: 1. dirba vadovaujantį darbą LKL klube; 2. darbo dabartinėje darbovietėje stažas – ne mažiau nei 3 metai; 3. Dalyvavo priimančią ir (arba) įgyvendinant inovacinius sprendimus krizinėse situacijose. Tyrimo imtį sudaro šešių klubų atstovai, atitinkantys įvardintus kriterijus.

Rezultatų aptarimas – nustatyta jog Lietuvos krepšinio lygos klubų pasirengimas diegti krizines inovacijas – prieš Covid-19 pandemiją buvo labai silpnas arba jo išviso nebuvo. Pagrindiniai iššūkiai su kuriais susidūrė klubai – SAM (Sveikatos apsaugos ministerijos) reikalavimai, tiekimo klausimai, verslo modelio keitimas iš „gyvo“ į „virtualų“, vartotojų nepasidavimas skaitmenizacijai, bei išteklių (tiek finansinių tiek žmogiškųjų) trūkumas. Pagrindiniai žinių ir patirties šaltiniai buvo LKL ir SAM rekomendacijos, kiti krepšinio klubai. Koordinavimo diegiant inovacijas – nebuvo. Tik tam tikrais momentais buvo konsultacijos tarp klubų, arba kopijavimas vieniems iš kitų. Geresnės sąlygos inovacijoms diegti turėjo – Europos lygose žaidžiantys klubai.

Nustatytos sėkmingiausios inovacijos: Privalomos inovacijos pagal teisės aktus; Rinkodaros inovacijos nukreiptos į partnerius; Plačiai plėtotas socialinių tinklų marketingas, turinio komercializacija; Prekybos perkėlimas į elektroninę erdvę; Inovacijos skirtos palaikyti ir stiprinti ryšį su žiūrovais, gerbėjais; Inovacijos skirtos darbui nuotoliu.

Išvados - krizinių inovacijų diegimo sėkmę lėmė kelios veiksnų grupės: Organizacijos versliškumas, *know-how* inovacijų srityje (ankstesnė patirtis inovacijų, technologijų srityje, nuolat vykdomi inovaciniai projektai). Planavimas, kurio sėkmę siejama su strateginio planavimu egzistavimu, planavimo greičiu, aiškių tikslų iškelimu, nebijojimu keisti strategijos. Organizacinė struktūra, kurioje dirba specialistai, turintys kompetencijos inovacijų srityje, bei efektyvus komandinis darbas. Vadovų kompetencija (bendroji vadybinė, tiek specifinė – IT srityje, projektų valdyme), charizmatiška ir inovatyvi lyderystė. Darbas su personalu: mikroklimato stiprinimas, psichologinė parama, bendradarbiavimo skatinimas, darbuotojams, motyvacija, atvirumas bendraujant su darbuotojais. Pakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.

Raktiniai žodžiai: krizinė inovacija; inovacijų diegimas; sėkmės veiksniai

Literatūra

1. Durugbo, Ch. M., Almahamid, S. M., Budalamah, L. H., Al-Jayyousi, O. R., & Merad, B. B. (2021). Preparedness for Innovation in Times of Crisis: Lessons from the Initial COVID-19 Pandemic Response. *International Journal of Innovation and Technology Management*, 2140012, 202-229.
2. Hammerschmidt, J., Durst, S., Kraus, S., & Puumalainen, S. (2021). Professional football clubs and empirical evidence from the COVID-19 crisis: Time for sport entrepreneurship? *Technological Forecasting & Social Change* 165, 120-132.
3. Humaidi, N., Shahrom, M., & Abdullah, Q. A. (2018). The Effect of Innovation Success Factors Towards Organizational Performance in Automotive Industry. *International Journal of Business & Administrative Studies*, 4(2), 129–136.
4. Pikkarainen, M., Hyrkäs, E., & Martin, M. (2020). Success Factors of Demand-Driven Open Innovation as a Policy Instrument in the Case of the Healthcare Industry. *Journal of Open Innovation*, 68(2), 39
5. Pereira, P. I. (2021). Innovation and Technologies: Success Factors in Administration of Organizations with Development and Competitiveness. *International Journal of Innovation* (2318-9975), 9(1), 180–214

ПРОБЕМНІ ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Череп О.Г., Дашко І.М., Петряков В.М.

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

Найсерйознішими перешкодами для інноваційного розвитку підприємств не тільки в Запорізькій області, а й по всій Україні є брак коштів та неефективна загальнодержавна інноваційна політика. Сьогодні для забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів на інноваційній основі необхідно підвищити роль і відповідальність місцевих адміністрацій, органів місцевого самоврядування та місцевих громад. Не менш важливим є залучення якомога більшого фінансування в інноваційний процес. Це пов'язано з тим, що, як зазначалося вище, це значно підвищить загальний рівень економіки. Удосконалення нормативно-правової бази, в тому числі посилення підтримки з боку місцевої влади. Наприклад, до початку російсько- української війни в області розроблено та прийнято цільову економічну програму інноваційного розвитку [1]. Її метою є підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки та створення інноваційної інфраструктури, здатної ефективно використовувати потенціал науки і технологій шляхом створення інноваційних підприємств у регіоні. Хоча такі програми існують, про їхні операційні аспекти відомо небагато, і більше уваги слід приділяти оцінці їхньої ефективності. Звісно, реалізація даної програми буде продовжена після нашої перемоги у російсько- українській війні.

Не менш важливим елементом підвищення інноваційного потенціалу регіону є міжнародне співробітництво в частині наукової та фінансової підтримки відповідних розробок. Фінансування може здійснюватися через іноземні фонди та компанії з управління активами, або шляхом зміцнення інституційної, культурної та фінансової бази для отримання конкурсних грантів. До початку російсько- української війни регіон отримував значні обсяги фінансування від іноземних інвесторів, але цього все ще недостатньо для максимально ефективного впровадження інновацій на підприємствах. Для подолання проблем недостатнього фінансування, нестачі матеріально-технічних ресурсів та браку людських ресурсів необхідна інтеграція, об'єднання та співпраця всіх елементів науково-технічного потенціалу в різних сферах наукової діяльності. Можливі рішення вимагають уваги до низького рівня науки у заводському секторі та важливості вирішення цієї проблеми, в рамках цієї проблеми, тобто важливості інтеграції різних галузей науки. Наразі на заводський сектор припадає лише 0,2% від загального обсягу основних фондів. Також викликає занепокоєння відсутність досліджень у цьому секторі в пріоритетних напрямках розвитку, таких як захист навколишнього середовища та сучасні ресурсозберігаючі технології. Тому необхідність запровадження заходів для подолання цієї ситуації (зокрема, сприяння підприємствам, які використовують наукові розробки) ставиться під сумнів.

Підсумовуючи питання інтеграції та кооперації, у Запоріжжі наразі активно обговорюється питання створення технопарків, індустріальних зон та зон пріоритетного розвитку. Наприклад, пропонується створення індустріальних парків для розвитку високотехнологічного машинобудування та харчової промисловості. Для реалізації цих проектів пропонується приєднати до меж міста частини Запорізького та Вільнянського районів, виділивши під них площу 500-1000 га та 100 га в межах міста. Підприємства повинні бути мотивовані до впровадження інновацій у виробництво, а функції інноваційних моделей економічного розвитку включають діяльність на зовнішніх ринках, а саме:

а) пошук інноваційних продуктів і технологій на міжнародному ринку та впровадження їх на вітчизняних підприємствах з метою генерування оригінальних ідей;

б) дослідження сучасних потреб та ніш, в яких можна їх задовольнити.

Аналіз внутрішнього середовища підприємства повинний включати:

а) дослідження власних можливостей підприємства щодо створення та впровадження інновацій;

б) стимулювання інноваційного розвитку підприємства (наприклад, формування відповідних ідей), орієнтація культури підприємства на досягнення цієї мети, збір необхідних ресурсів тощо.

Щодо сфери діяльності учасників ринку, то потрібно:

а) налагодити взаємодію з представниками всіх наукових дисциплін;

б) постійно здійснювати пошук інвесторів, джерел фінансування інноваційних розробок;

в) забезпечення дотримання регуляторних розпоряджень; доведення інформації про потреби суб'єктів інноваційної діяльності до представників місцевих органів влади та участь у формуванні заходів, що сприятимуть задоволенню цих потреб.

З точки зору комерціалізації знань важливою є також роль маркетингового менеджменту. Це пов'язано з відсутністю сталого інфраструктури, яка б підтримувала відтворення результатів досліджень у продуктах та демонстрацію рекламного маркування на продуктах.

Ключові слова: проблемні питання, інноваційний розвиток шляхи соціально- економічного розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Програма економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2022 рік затверджена рішенням міської ради від 22.12.2021 №47. URL: https://invest.zp.gov.ua/uk/pages/geographical_location

НОВІ ПРАВИЛА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Череп А. В., Лепьохін О. В.

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

Інноваційний процес має значний вплив на економічний розвиток, а високий рівень інновацій позитивно впливає на економіку в цілому. Саме прийняття нових правил корпоративного управління, високий рівень зацікавленості керівників бізнесу в інноваційних нововведеннях, економія за рахунок накладних витрат та багато інших чинників дають змогу належним чином розвивати інновації та загалом впливають на ефективність роботи підприємств. Також можна сказати, що проблема низької ефективності діяльності підприємств може полягати в самих людях, оскільки мало хто відкритий до нового, і це стосується інновацій. У сьогодишніх реаліях українським підприємствам необхідно активно впроваджувати якомога більше інновацій. Їх комплексне застосування дозволяє підприємствам ефективно використовувати вже розроблені інновації та створювати інновації відповідно до сучасних тенденцій розвитку науки.

Незважаючи на те, що інновації не тільки підвищують ефективність роботи підприємств та якісно виводять їх на новий рівень, але й гарантують приріст капіталу, в країні цей процес відбувається дуже повільно [1]. Як правило, підприємства регіону покладаються виключно на самофінансування інноваційної діяльності, а високий ризик та низька стабільність в країні обмежують таке фінансування.

Ситуація, що склалася, вимагає суттєвої державної підтримки інноваційної діяльності, але рівень фінансування інновацій з державного бюджету залишається дуже низьким, що свідчить про недосконалість системи розподілу державних коштів, у тому числі на інновації.

Основними причинами, що стримують інноваційний розвиток підприємств, є не лише нестача фінансових ресурсів, висока вартість впровадження інновацій та тривалий термін їх окупності, але й низький платоспроможний попит на науково-технічну продукцію з боку держави та підприємств, низька кваліфікація науковців, погіршення матеріально-технічної бази для проведення досліджень, недостатнє стимулювання інноваційної діяльності, експорту інноваційної продукції та відсутність конкретних результатів у створенні сприятливих умов для інноваційної діяльності. Державні кошти, кошти іноземних інвесторів та інші джерела (наприклад, банківські кредити, лізинг, фінансування від міжнародних організацій та іноземних венчурних фондів) є чудовою альтернативою власним коштам у фінансуванні інновацій.

Інвестиційні пріоритети в тій чи іншій галузі визначаються здатністю підприємств швидко забезпечити високу рентабельність інвестицій. У цьому плані Запорізька область є дуже перспективним регіоном, з відмінними природно-кліматичними умовами та необхідною для промисловості інфраструктурою. Область має розвинену мережу високоякісних освітніх закладів та закладів культури, які є складовими ресурсу, що формує привабливість регіону. складові ресурсів, що формують привабливий інвестиційний імідж Запорізької області через плідне поєднання економічного, освітнього та культурного потенціалу регіону.

Ключові слова: нові правила корпоративного управління, інноваційний розвиток

Список використаних джерел

1. Череп О.Г., Лепьохін О.В. Підвищення ефективності інноваційної діяльності на засадах синергетичного ефекту. Фінансово-економічні проблеми розвитку суб'єктів господарювання вперіод становлення інноваційної економіки: збірн. наук. прац. Всеукр.наук.-практ. конф., Частина 1, 10 лист. 2022р., Кривий Ріг : КНУ, 2022. С. 693- 697.

РОЛЬ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Чалапко Володимир

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, Україна

Актуальність теми дослідження. Система освіти становить стрижень відтворення культурного та інтелектуального потенціалу нації. В умовах інформаційної війни, функції, які вона виконує сприяють нейтралізації негативного впливу на суспільну та індивідуальну свідомість. До таких функцій можна віднести світоглядну, культуротворчу, захисну, критичну, ідентифікаційну, духовну, знаннєву, ціннісну та інші. Реалії інформаційної війни спонукають державу та суспільство подивитись на систему освіти не

тільки як на механізм ретрансляції знань, традицій, цінностей, а й як на форпост у протистоянні з ворогом.

Методи дослідження. Для всебічного розуміння ролі освіти під час інформаційної війни використовувались у комплексному поєднанні такі методи як діалектичний, системний, інформаційно-аналітичний.

Результати дослідження. Як відомо під час інформаційної війни йде боротьба за ціннісне наповнення суспільної та індивідуальної свідомості, ворогом робляться постійні спроби переформатувати ціннісне підґрунтя світогляду об'єкту нападу з метою нав'язування вигідних ціннісних орієнтирів й відповідно здійснення впливу на його поведінкові стратегії. У зв'язку з цим система освіти має бути спрямована на формування чіткого ціннісного та знаннєвого фундаменту у молодого покоління, виховувати повагу до національних й загальнолюдських цінностей. Українські науковці О. Данильян та Ю. Калиновський зазначають, що у процесі формування цінностей суб'єкти та об'єкти освітньої діяльності повинні мати можливість обирати ту чи іншу систему цінностей, усвідомлюючи наслідки такого вибору.

Як правило, глибоке усвідомлення значення та ролі цінностей відбувається внаслідок їх зіставлення з реаліями сьогодення. У навчально-виховному процесі цінності актуалізуються на заняттях з історії, літератури, філософії, політології інших гуманітарних дисциплін, на яких розглядаються приклади реалізації різних за своєю суттю цінностей, робляться учнями (студентами) певні висновки щодо моральної чи аморальної поведінки персонажу твору, патріотичного чи непатріотичного вчинку історичного діяча тощо (Данильян, Калиновський, 2020, 41).

Продовжуючи вищенаведені роздуми підкреслимо, що цінності не мають нав'язуватись, їх засвоєння має спиратись на усвідомленні їх значущості для суспільного та індивідуального розвитку і лише у цьому випадку вони будуть становити надійний аксіологічний бар'єр негативним інформаційно-психологічним впливам ворога під час будь-якої війни, в тому числі й інформаційної.

Для протидії ворогові у інформаційній війні система освіти має також відтворювати національні традиції, надавати розуміння історії та логіки вітчизняного державотворення, сприяти національно-культурній ідентифікації громадян на всіх етапах їх становлення.

О. Ткаченко, аналізуючи погляди В. Дільтея констатує, що відомий дослідник запропонував своєрідний підхід до теорії традиції як соціальної пам'яті. Минуле дане людині у вигляді духовного досвіду і пам'яті, тому історія розуміється В. Дільтеєм як усвідомлення суспільством свого життя, як пам'ять про свій життєвий шлях. Повернення цієї пам'яті створює у суспільній свідомості почуття єдності.

Традицію, культурний досвід минулого В. Дільтей віднаходить у об'єктиваціях духовної творчості. Герменевтика як мистецтво інтерпретації духовних феноменів культури, стала для В. Дільтея ключем до розуміння минулих і теперішніх репрезентацій творчого людського духу (Ткаченко, 2011, 93). Отже, історичні та культурні традиції сприяють зміцненню духовної безпеки народу в умовах інформаційної війни. Недарма суб'єкт нападу у інформаційному протиборстві як правило намагається розгорнути так звані «історичні війни»: ставить під сумнів значущість національних героїв та подій, здійснює фальсифікацію причин, рушійних сил та наслідків історичних звершень народу проти якого здійснено напад, створює псевдогероїв, руйнує історичну пам'ять тощо. Варто зауважити, що в умовах інформаційної війни, освіта має забезпечити ціннісне підґрунтя для суспільної консолідації, її загальнодемократичне та загальнолюдське розуміння.

В цьому контексті Ю. Габермас виділяє три основних джерела соціальної інтеграції: адміністративна влада, особисті інтереси і солідарність та орієнтація на спільне добро. Загалом, у концепції Ю. Габермаса акцент робиться на комунікативному дискурсі: «...дискурс, спрямований на досягнення саморозуміння, дискурс, у якому учасники хочуть ясно зрозуміти себе як представників конкретної нації, як членів певної громади чи громадян певної держави, як жителів певного регіону, дискурс, у якому вони хочуть визначити, яких традицій слід дотримуватись ...словом, дискурс, у якому вони прагнуть з'ясувати, в суспільстві якого типу вони хочуть жити...» (Габермас, 2005, 367).

Висновки. Таким чином, в умовах інформаційної війни розвиток й якісне функціонування системи освіти набувають стратегічного значення. Роль освіти, при всій її важливості у мирний час, вже є не тільки суто гуманітарна, вона стає частиною духовного спротиву нації.

Ключові слова: інформаційна війна, система освіти, загрози, цінності.

Література

1. Данильян, О. Г., Калиновський, Ю. Ю. (2020). Система освіти як чинник інформаційної безпеки демократичної держави. International Scientific-Practical Conference Theory and Practice: Problems and Prospects: Book of Abstracts. 21st-22nd of May 2020, Marijampole and Kaunas, Lithuania, 41-42.
2. Ткаченко, О. (2011). Соціальна пам'ять як носій духовних основ традиції. [Людознавчі студії. Сер.: Філософія](#), 24, 90-99.
3. Габермас, Ю. (2005). Три нормативні моделі демократії. Демократія: Антологія / Упоряд. О. Проценко. Київ: Смолоскип, 364-373.

ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Черемський Максим

Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут", Харків, Україна

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою проблемою української вищої освіти є те, що вона не приділяє належної уваги творчому розвитку особистості. Це видно передусім з того, що навчання в університетах зводиться до звичайного зубріння конспекту та списування з інтернету рефератів. Головним стимулом, як і в середній школі, лишається оцінка, а не живий інтерес до знань, що є наслідком панування авторитарної системи навчання й виховання, яка вимагає лише дотримання певних вимог та правил, за що студент винагороджується оцінкою. Але студент, котрий обмежується тільки вказівками викладача, читає лише те, що йому кажуть, а головний інтерес вбачає в оцінці, ризикує ніколи не стати справжнім фахівцем. Те ж стосується і викладача, який замість того, щоб переключити вчорашнього учня на нові методи навчання, сам пристосовується до школярських звичок студента, тим самим знижуючи свій рівень до рівня пересічного шкільного вчителя. "В такого викладача лекція перетворюється на диктовку, а семінар – на опитування студентів; наявність у студента конспекту лекцій як правило розглядається таким викладачем як найважливіший показник успішності" (Против проявлений школярства в высшей школе, 1952, с. 3).

Дана проблема з'являється вже тоді, коли учень, вперше переступивши поріг школи, зіштовхується із зовсім іншим світом, світом дорослих. Замість цікавої, захоплюючої гри, дитина змушена висиджувати годинами на одному місці, вислуховуючи від вчителя незрозумілі їй істини та зубрячи їх. Такий підхід до навчання не відповідає тим ліберальним засадам поваги до особистості та її внутрішнього світу, на яких будується Західна освіта. Важливе місце в системі вільної освіти посідають креативні методи навчання, спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної та творчої діяльності учня. На думку австрійського педагога Франца Чижека, "в кожній дитині зосереджена величезна творча енергія, яка має знайти вихід у вираженні, інакше виникає пригніченість" (Искусство и дети, 1969, с. 40).

Видатний український педагог Василь Сухомлинський, якому цього року виповнюється 105 років від дня народження, створив новітню школу, що отримала назву "Школа радості", де навчання спиралося на творчий розвиток особистості учня. В цій школі діти не зубрили підручники з ранку до ночі, а пізнавали світ безпосередньо серед природи, під час мандрівок, які супроводжувалися цікавими оповіданнями вчителя про різні явища природи та її мешканців. Десь, сидячи з учнями на кургані, Василь Олександрович розповідав дітям про героїчне минуле України. Учні, натхненні побаченням та почуттями, виражали свої думки, почуття та фантазії в малюнках, творах, іграх та інших формах власної творчої діяльності (Сухомлинский, 1988).

На жаль, творчість не в пошані нашої системи освіти, яка через свою авторитарність не сприяє вільному, творчому самовираженню особистості, що негативно відображається на сучасному рівні підготовки майбутніх фахівців. Тож вища школа має взяти за основу метод "навчання через творчість", що сприятиме вихованню вільної, творчої, всебічно розвиненої особистості, здатної здійснювати відкриття та пропонувати нові ідеї.

Ключові слова: творче самовираження, авторитарність, мистецтво, фантазія.

Літературні джерела

1. Против проявлений школярства в высшей школе (1952). Вестник высшей школы, № 7, 1952. С. 1-4.
2. Искусство и дети. (1969). Эстетическое развитие за рубежом. М.: Искусство, 304 с.
3. Сухомлинский, В. А. (1988). Сердце отдаю детям. К.: Рад. Школа, 272 с.

ВІДНОШЕННЯ ДО ТІЛА У ХРИСТИЯНСТВІ І СПОРТІ ЯК ЧИННИКИ КРИЗИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Дольська Ольга, Тараров Яків, Дишкант Тетяна

НТУ «ХПИ», Organization Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна.

Актуальність. Сьогодні події, які розгортаються навкруги теми тілесного прямо і побічно торкаються теми людських відносин і, як слідство, виникає необхідність ще раз говорити про роль і значення тіла в християнській традиції і про наслідки ігнорування Біблійних заповідей в сучасному повсякденні.

Мета. Роз'яснити смисли тілесного, спираючись на традицію ісихазму.

Новизна. «Перекручування» смислу тіла в сучасній культурі дає можливість підкреслити появу феномену неусвідомленості парадоксальних подій, жахливості наслідків яких поки що мало хто розуміє.

Основна частина. Ми ставимо перед собою кілька завдань, які можна згрупувати, вибудувати між ними логічний зв'язок, а можливі відповіді дозволять «розкрити» ті смисли, які покажуть шляхи їх смислового наповнення і, отже, дозволять описати ці конфлікти зрозумілою логікою філософського аналізу. усвідомити потужні конфлікти сучасності. Це конфлікт між людиною та природою та між людиною і людиною.

Християнство завжди наголошувало на значенні тіла для віруючого, а така течія як ісихазм дає можливість зрозуміти роль тіла у християнських практиках. Ісихазм – етико-аскетичне вчення про шлях людини до Бога, єднання людини з Богом на основі «очищення серця» сльозами та зосередження свідомості в собі самому. Шлях досить складний і потребує постійного фізичного контролю до себе та психологічного до своєї самості. Серед засновників течії – Іоанн Ліввичник, декілька слів про цю постать. Ім'я йому було дано в результаті прочитання його роботи «Сходи, які зводять до небес», в якій він звернув увагу на моральні небезпеки, що чатують на ченця, але систематизатором ісихазму слід вважати Григорія Паламу. Робота із тілом передбачала моральну стійкість ченця. Нагадаємо, що початок роздумів про мораль знаходимо у Ведах, Упанішадах, у буддизму, даосизму, іудаїзмі, християнстві. Біблія дала можливість зрозуміти роль духовного життя людини і заклала основи для особливого значення тіла в цьому процесі. Історія результату виходу євреїв з Єгипту набуває у священних текстах метафоричну сакральну семантику: людина виходить із рамок повсякденного існування, земного існування (у Каббалі Єгипет символізує тіло) у світ духовний, у сферу духу. Союз людини з Богом вибудовується в парадигмі особистісного діалогу: на цій основі існують і по сьогоднішні часи всі Аврамічні релігії або теїстичні). Перед нами новий світ, у якому присутність Бога утверджується не лише Своєю надмирністю, могутністю: у цьому світі розгортається трансцендентне трактування Абсолюту. Формується вертикальна вісь, яка набирає аксіологічного значення, смислові наповнення якої реалізуються в діалозі людини з Богом, іскра якого завжди присутня у свідомості людини.

Антропологія Палами включає складні психологічні спостереження. Його тлумачення Біблії зосереджується на можливості просвітлення духу, на ствердженні, що людський дух богоподібний саме через свою здатність «животворити» тіло, на відміну від безтілесного духу ангелів. Тіло стає важливим компонентом, складовою у шляху виходу до Абсолюту. Енергії живлять людину іманентно, чим тіло отримує шлях до трансцендентного.

Сучасна культура якимось по-іншому починає тлумачити роль тілесного, тіла і вносить корективи у тлумачення категорій, смисли яких були прозорими і зрозумілими для всіх. Епоха Просвітництва сформувала людину індустріального суспільства або як її зазвичай характеризували представники ідеології освіти – раціональної людини. Західна культура епохи модерну особливу увагу приділяла «новій» людині, людині постіндустріального, інформаційного суспільства. І не випадково вся культура відштовхувалася від раціоналізму, оскільки цей тип людини формувався під його прапором як провідного напрямку того часу. Однак гасло «релігія-культура» в той же період стало набувати абсолютно нових відтінків, а мораль (яку ми традиційно називаємо «нормативною») стала просто виголошуватися.

Сам світогляд людини індустріального світу дедалі більше віддаляється як від філософських шукань у сфері морального, так і від християнських і перетворюється на своєрідну нерелігійну аскезу.

На початку ХХ ст. відбувалися події, прямо і побічно прив'язані до зміни сенсів. В приклад ми взяли етичні контексти представника феноменологічної антропології М. Шелера. Роздуми про мораль і цінності у М. Шелера беруть гору над філософією війни. Він вважає, що відбулася дезорієнтованість німців з моральних (а заодно і релігійних) питань (Шелер «Формалізм в етиці та матеріальна етика цінності»). На його думку, неможливо було компенсувати втрати морального згодою у розумінні застосування технічних засобів та ведення бізнесу. До речі, Шелер критикує старе неоплатонічне бачення «тіла як в'язниці душі», який, за його словами, схвалив Бергсон і який зводить тілесні функції до матеріальних і прагматичних, нехтуючи їх інструментальною роллю. Навпаки, Шелер розглядає тіло як умову розвитку особистих дій та духовних потенцій. Він пропонує те, що було названо «троїстою антропологією».

Ми бачимо, що Європа обрала шлях секулярної цивілізації, відбулися погляди, які радикально заперечують трансцендентність Бога, а прихильники цих напрямків виходили з формули Ніцше: «Старий Бог помер». Будучи на таких позиціях протестантська теологія вже втрачає свою ідентичність, перетворюючись на один із видів розумової «гри в бісер», характерної для сучасного мистецтва. У ситуації всездозволеності формується хибний моралізм. Ситуація з трансгендерними уподобаннями теж підкреслює відмову від моралі християнського підґрунтя. Ми маємо справу із світським, громадянським моралізмом. І все ж таки абсурдність сьогодення в тому, що таким відносинам надається абсолютного характеру в контексті простору духовної проблематики. На цьому фоні вже не дивувато виглядають такі речі, як спортивні змагання. Заявка йде на суперництво в боротьбі між жінками, а на ринг виходить величезного зросту чоловік і всім заявляє, що його тіло відчуває себе досконалим інакше, а за статусом він – жінка.

Висновки. Сучасна культура «перекручує» значення тіла, а фактичний матеріал спортивних змагань дає можливість зафіксувати феномен неусвідомленості у більшості людей того, що відбувається відхід від загальнолюдських цінностей (це те, що називають кризою культури).

Ключові слова: тіло, ісихазм, християнська традиція, смисли тіла, етика, моральність, трансгендер, спортивні змагання, пафос тілесного сучасна культура.

Reference

1. BIBLIIA. Ukrainian Bible. Ohienko, 1962. <https://www.wordproject.org/bibles/uk/index.htm> [in Ukrainian].
2. Transhender vyyhral turnyr po borbe sredi devushek v SShA (2017) // <https://isport.ua/power/369682-transgender-vyigral-turnir-po-borbe-sredi-devushek-v-ssha#:~:text=Transhender%20Mak%20Behhs%20vyyhral%20turnyr,vystupat%20%20muzhskoho%20yly%20zhenskoho%20pola> [in Russian].

ON THE ROLE OF HIGHER EDUCATION IN ECONOMIC DEVELOPMENT

Dong Tingting

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Ukraine

With the development of social economy and the advent of the era of knowledge economy, the social status and role of higher education have become more and more important. With the development of higher education, it will certainly play a huge role in promoting economic development and social progress. At the same time, the rapid development of the national economy will surely provide strong material support and broader development space for the development of higher education. Marx said: "The fully developed individual himself acts as the greatest productive force against the labor productivity." Education has a tremendous role in promoting and promoting social productivity and the development of modern economy. It is mainly manifested in the following aspects:

1. Education is the reproduction process of labor.

Productivity is the ability of human beings to produce material materials by relying on and applying the means of labor to the object of labor. It including labor force, means of production and labor objects. Education can improve labor capacity, is the reproduction process of labor force, is an indispensable and important means for labor to achieve production, and a necessary condition for the continuation and development of production activities.

Only education can people acquire intellectual and physical development, become a labor force that masters production knowledge and skills, and enables them to engage in production, thereby promoting the development of production. With the continuous development and improvement of the level of productivity, education plays an role in productivity.

2. Education is the reproduction process of scientific knowledge. In school education, educators purposefully and selectively impart scientific knowledge, cultivate abilities, and develop intellectual and physical strength to the educated in a systematic and general form using scientific methods.

3. The reproduction of scientific knowledge carried out by school education, on the one hand, transforms the possible labor force into the actual labor force, and on the other hand, re-educates the labor force that has been put into production, which is conducive to improving the scientific and cultural level of the whole society, so as to popularize and improve advanced scientific knowledge and new technologies and new processes. Promotion provides a broad basis for the development of productive forces.

4. Education is an important means of producing new science and technology.

The main function of education is to impart the knowledge that human society has accumulated, that is, the scientific and technological achievements that have been achieved by predecessors, but at the same time to produce new science and technology. Modern schools, especially institutions of higher learning, are not only "factories" for the reproduction of existing scientific knowledge, but also production bases for new science and technology, and undertake the task of producing new scientific knowledge and production technology through scientific research.

5. Education is a means by which science and technology are transformed into productive forces

In the complex system of social production, the three factors of labor force, labor materials and labor objects only constitute its main body or entity part, and do not exhaust the productivity system. The transformation of science and technology into direct productive forces is inseparable from the control of objectively existing people, and the acquisition of people's scientific knowledge and the cultivation of technical personnel rely on education to achieve. Therefore, education is an important means to transform science and technology into productive forces and plays a major role in promoting the development of modern productive forces.

Key words: higher education; economic development; function

References

1. Deng Xiaoping. (1994). Selected Works of Deng Xiaoping [M]. Beijing: People's Publishing House.
2. Marx, Engels. (1979). The Complete Works of Marx and Engels [M]. Beijing: People's Publishing House.
3. Deng Changliang. (2003). A brief discussion on the relationship between the popularization of higher education and economic growth [J]. Chinese Education Research, (10).

COVID-19 POVEIKIS LIETUVOS TURIZMO SEKTORIUI

Dirma Laurintas

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Turizmo industrija patyrė patį sunkiausią savo istorijos laikotarpį dėl 2020 m. sausio 30 d. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) paskelbtos COVID-19 krizės, kurios mastas didėjo ir 2020 m. kovo 11 d. ji įvardyta kaip pasaulinė pandemija. Turizmas yra labiausiai nuo COVID-19 pandemijos nukentėjęs sektorius.

Tyrimo tikslas: nustatyti Lietuvos kelionių organizatorių iššūkius COVID-19 pandemijos metu. Tyrimo metodai- atliktas kiekybinis tyrimas siekiant nustatyti keliones organizuojančių įmonių gautų metinių pajamų, darbuotojų užmokesčio ir darbuotojų skaičiaus pokyčių tendencijas prieš COVID-19 pandemiją ir COVID-19 pandemijos metu. Norint nustatyti įmonių finansinių pokyčių kaitą dėl COVID-19 pandemijos, buvo nagrinėjamos ataskaitos nuo 2018 iki 2022 metų. Siekiant nustatyti kaip kito įmonių metinės pajamos, apžvelgti pokyčio tendenciją prieš COVID-19 pandemiją ir COVID-19 pandemijos metu, buvo tiriamos keliones organizuojančių įmonių pateiktos metinės turto pajamų deklaracijos. Tiriamųjų imtis: Pasirinktos didžiausios keliones organizuojančios įmonės pagal metines apyvartas Lietuvoje, kurios vykdė veiklą dar iki COVID-19 pandemijos pradžios ir veiklą vykdo ilgiau nei 5 metus.

Rezultatai: tiriant keliones organizuojančių įmonių gautas pardavimų pajamas, darbuotojų uždarbio vidurkį ir darbuotojų skaičių nustatyti statistiškai reikšmingi ($p < 0,05$) nuostoliai nuo 2020 metų antro ketvirčio pradžios, tačiau visi šie rodikliai ima gerėti 2021 metų gale.

Raktiniai žodžiai: Lietuvos turizmo sektorius, COVID-19, pandemija.

Literatūra

1. Karsokienė, R., & Dromantienė, L. (2021). Lietuvos kelionių organizatorių restruktūrizacijos prielaidos ir principai COVID-19 sukeltos krizės kontekste. *Regional formation and development studies*, (2), 54-67.
2. Gössling, S., & Schweiggart, N. (2022). Two years of COVID-19 and tourism: What we learned, and what we should have learned. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(4), 915-931.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

Дудченко Сергій

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

Актуальність теми дослідження: Вирішення проблем недосконалості функціонування систем управління сучасного підприємства лежить в площині формування стратегій розвитку спрямованих на удосконалення та підвищення результативності менеджменту планування і управління підприємством. Особливої актуальності необхідність створення цілеспрямованих стратегій розвитку набуває в сучасних реаліях глобалізації, соціально-економічної нестабільності, в умовах кризи, пандемії та війни. Вирішення широкого кола питань, пов'язаних з людським фактором, як незмінного елементу, що має суттєві обмеження (фізичні, фізіологічні, психологічні, психосоціальні), що унеможливають подальший розвиток виробництва, наразі є головним завданням науково-практичного менеджменту. Тобто по-перше необхідно вирішити проблему збалансованості між підвищенням ефективності виробництва та людським фактором, що мають між собою здебільшого зв'язок зворотної пропорційності. По-друге окреслити роль людини в системі управління підприємства на базових принципах соціально-відповідального менеджменту, по-третє, за умов домінування Індустрії 4,0 і перспектив глобального втілення штучного інтелекту визначити місце людини під час переходу на новий рівень техніки і технології у управлінні виробничими процесами (Воронкова, Ажажа, Нікітенко, 2022).

Проблемна ситуація: Сучасні промислові підприємства стикаються з проблемами низьких показників продуктивності праці та ефективності виробництва, пов'язаних ризиками діяльності людини-людським фактором, що негативно позначається діяльності компанії та загрожує її сталому розвитку.

Задачі дослідження: формування принципів удосконаленої стратегії управління виробництвом, спрямованої на зменшення впливу «людського фактору», виходячи з технологічних змін у виробничому процесі, пов'язаного з цифровізацією промислового виробництва та втілення механізмів цифрової трансформації, як інструментів для підвищення фінансово-економічних показників підприємства.

Цілі дослідження: Вивчення можливості формування стратегії розвитку виробничого підприємства на основі концепції «людського фактору», в якому людина розглядається не як поповнюваний ресурс з однаковими або подібними властивостями, а як складна система взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів та

цілісний об'єкт в управлінні з різноманітним зв'язків. Сформулювати принципи стратегічного розвитку виробництва враховуючи нестабільний розвиток економіки в умовах цифрової трансформації суспільства, масової автоматизації та цифровізації виробництва на основі критеріїв обмежень і можливостей людини. **Методи та методологія дослідження:** системний, структурний та структурно-функціональний методи, що в поєднанні з принципами системного, процесного та ситуаційного підходів дозволяють здійснити глибинний та цілісний аналіз впливу людського фактору на кожному рівні і між всіма взаємодіючими процесами, які протікають в організаційній структурі підприємства і характеризується виникненням нестандартних та специфічних ситуацій спричинених людським втручанням.

Результати та висновки: Формування стратегії розвитку виробничого підприємства нерозривно пов'язані з переосмисленням ролі людини в процесі управління та реалізації концепції, що надає людині властивостей основного фундаментального елементу організаційної структури від якого залежить ефективність виробництва. Стратегія такого розвитку полягає в формуванні базових принципів і правил використання людських ресурсів за умови забезпечення потреб і мотивації працівників для реалізації соціально-економічних умов їх діяльності. Таким чином під час формування стратегії розвитку необхідно виходити із наступних принципів: забезпечення фізіологічних та медико-санітарних норм, виконання безпекових норм і правил, соціально-економічного захисту, комунікації, гуманізації виробництва, впровадження технічних оновлень та інновацій, професійної підготовки, мотивації, формування корпоративної культури, функціонування системи управління людським фактором, впровадження адаптивних механізмів цифровізації виробничих процесів і процесів управління. Особливого контексту набувають стратегії в розрізі цифрової трансформації та впровадження технологій Індустрії 4.0 основними напрямками якої стануть: удосконалення діючої стратегії розвитку з особливостями цифровізації, формування та розвиток інфраструктурного забезпечення Індустрії 4.0, трансформація систем комунікації і зовнішніх зв'язків, цифровізація промислових систем усіх рівнів. Формування та реалізація стратегій на основі управлінських моделей на принципах людського фактору в промисловому виробництві з технологіями 4,0 створює фундамент для розробки людино-орієнтований підходу концепції Індустрії 5.0, як нового рівня філософії розвитку і співіснування людей та машин (Воржакова, Хлебінська, 2021, с.107).

Ключові слова: людський фактор, цифровізація, цифрова трансформація, стратегія розвитку

References

1. Воронкова, В. Г., Ажажа, М. А., Нікітенко, В. О. (2022). Концепції та моделі сучасного менеджменту. Науково-методичний посібник. Запоріжжя. ЗНУ. 202 с.
2. Воржакова, Ю. П., Хлебінська, О. І. (2021). Сутність цифрової трансформації з різних позицій підприємців та науковців. Економіка та держава. № 9. с.107

ЦИФРОВА КОМУНІКАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ КОМУНІКАЦІЙНИХ НАУК

Фурсін Олександр

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Розглянуто парадигму комунікації, яка включає різновиди: масова комунікація, організаційна комунікація, групова комунікація, міжособистісна комунікація, самокомунікація, інтерперсональна комунікація, міжособистісна комунікація, групова комунікація, цифрова комунікація. Парадигма комунікації включає різноманітні аспекти, які досліджуються в галузі комунікаційних наук.

Методологія: Існує багато різних методів дослідження комунікації, оскільки це широка та складна тема, яка може вивчатися з різних підходів. До загальних методів дослідження комунікації слід віднести: 1) Анкетування, яке передбачає створення анкет; 2) Спостереження, яке дозволяє отримати відносно точні дані про комунікацію, але може бути часо- та працезатратним. 3) Інтерв'ю може бути структурованим (з питаннями на певну тему) або неструктурованим (без певної теми), дозволяє отримати докладну інформацію про досвід у комунікації.

Результат дослідження. Парадигма комунікації включає структуру та процес комунікації, які описують елементи, які складають процес комунікації, включаючи відправника, отримувача, повідомлення, канал та контекст. Ефективність комунікації - це дослідження процесу передачі повідомлень та сприйняття їх отримувачем з метою визначення того, наскільки успішно була зроблена передача інформації. Культурний контекст - визначення культурних відмінностей, що впливають на сприйняття та розуміння повідомлень. Роль комунікації в суспільстві включає політику, економіку, масову культуру та інші, однак у рамках цифрової комунікаційної парадигми основні типи комунікацій рухаються до шляху взаємного зв'язку та взаємної синергії через цифровізацію. Вплив технології на комунікацію розгортається у контексті впливу технології на спілкування людей та зміну комунікаційних процесів. Природа повідомлень залежить від форм та змісту повідомлень, їх відмінностей в залежності від способів їх передачі та мети. Глибоке розуміння того, як

відбувається цей процес, допоможе точніше отримати розуміння внутрішніх механізмів і динаміки цифрового спілкування. Хоча цифрова комунікація має довгу історію, зміна парадигми, викликана цифровою комунікацією в дослідженнях комунікації, почалася в 1990-х роках, коли почалася хвиля комерціалізації Інтернету та появи нових медіа. Завдяки потужній підтримці індустрії та столичних кіл академічні кола також безпосередньо відчули вплив технологічних інновацій та проривів у застосуванні на традиційні комунікаційні дослідження, засновані на засобах масової інформації. 1990-ті: період зародження для зміни парадигми, процес, в якому домінує маленька кучка провідців. Пряма причина - хвиля комерціалізації Інтернету та поява нових механізмів мережевої комунікації. З'явилися різноманітні аномальні форми поведінки та явища, які явно порушують традиційну парадигму. 2000-ті роки: суперечливий період зміни парадигми. Вступаючи у 21 століття, з поступовою появою соціальних медіа, таких як блоги та подкасти, група науковців з академічного світу першими відчули нову силу змін. Проте на даному етапі стара парадигма досягла свого піку та все ще має сильну провідну силу. Нова парадигма стикається з комплексними проблемами та неприйняття старої парадигми. 2010-ті: відбувся тупик зміни парадигми. Із значним зростанням соціальних медіа, таких як Facebook, Twitter, WeChat і Weibo, які стали домінуючою комунікаційною парадигмою в суспільстві, нова парадигма почала розвиватися. Нова парадигма нестримно зростає, тоді як стара парадигма все ще не бажає легко сходити зі сцени. На цьому етапі стара і нова парадигми знаходяться в глухому куті. Спілкування все більше стає основним способом виживання людей, найпоширенішим соціальним явищем і діяльністю, основним способом соціального становлення та функціонування. Дослідження комунікації, які передбачав Шрамм, повинні стати основним, навіть загальним, наріжним каменем наук про людську поведінку. Особливо після глобального поширення епідемії нової корони в 2020 році, поширення інформації справді стало основним рівнем основного способу життя людей. Парадигму суб'єкта можна розкласти на три рівні: ідея (духовне ядро парадигми, тобто світогляд і цінності), дискурс (основні поняття, теорії, системи або правила, що втілюють силу ідеології) і технологія (методи, парадигми, модель або шаблон - це каркас, який підтримує парадигму).

Висновки. Комунікаційні дослідження повинні знайти свою справжню місію у великому процесі формування людської цифрової цивілізації. Лише на вершині цифрової цивілізації комунікативні дослідження можуть встановити свою справжню дисциплінарну гідність. Цифрові технології змінили спосіб поширення інформації в усьому світі, змінили наш спосіб життя, змінюють нашу соціальну структуру та режим роботи. Вперше дослідження комунікації опинилися в центрі великої трансформації часу.

Ключові слова: парадигма комунікації, види комунікації, цифрова комунікація

References

1. Фурсін О. О. (2021). Комунікаційний менеджмент як система соціальної взаємодії та «буття людини в комунікації». Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток сучасної економіки: нові підходи та актуальні дослідження». Запоріжжя: ЗНУ. 70-73.

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF CREATING A STARTUP

Gudavičiūtė Karolina, Ponomorova Gabrielė, Hegazy Ahmad, Siddiqui Faran B., Kuvete Samanta, Jankauskaitė Simona, supervisor: Daina Znotina, PhD
Kauno Kolegija/ Higher Education Institution, Kaunas, Lithuania, Rezekne Academy of Technologies, Latvia

There are many types of business, one of which is start-ups. These are the companies in the early stages in their operations, tending to be risky, but very unique at the same time. The creation and running of a start-up require specific focus and causes different problems. Start-ups are highly significant and successful in the development of a country's economy and in terms of generating effective and sustainable growth in a short period of time by developing high-value products or services (Freeman and Engel 2007). It is very desired for national economies to manufacture and export high-value products and services that require medium to advanced technology, particularly in emerging countries (Jaffee and Gordon 1993). Acs et al. (2008) state that opportunity entrepreneurship, tech entrepreneurship, fintech (financial technology) activities, R&D and innovation projects are crucial for developing high-value-added goods and assuring continuity (Acs et al. 2008). Because of the nature of start-ups and the new business models they adopt, they have a stronger flexibility to adapt to this process (Acs et al. 2008).

Nevertheless, there are extremely few start-ups that succeed (Aminova, Marchi, 2021). Only by identifying new opportunities and acquiring a sizable competitive edge by being inventive in a niche industry will a start-up company be able to succeed and stand out on the market (Aminova, Marchi, 2021). Therefore, this article seeks to depict the challenges, advantages and disadvantages of creating a start-up, compared to a traditional business.

The aim of the research is to analyse the advantages and disadvantages of creating a start-up.

Objectives of the research are to: analyse the start-up concept in business; depict advantages and disadvantages of creating and running a start-up; present problems faced when creating a start-up.

Methodology of the research: scientific literature analysis, structured interview.

Conclusions:

Start-ups are business companies in their early stages, funded by one or more entrepreneurs, usually carrying a high risk in development due to the uncertainty in the business field and trying to fulfil a specific market/consumer need. They tend to be very adaptable and able to reach a larger amount of audience compared to the traditional business.

Creation and running a start-up tend to be more innovative compared to the traditional business, with a high growth potential and perspective of high profitability, usually initiated by a mission to contribute to the developing new technologies or addressing social issues. Nevertheless, start-ups are followed by high risk and financial uncertainty, constantly requiring supplement of funds and making it harder to compete with larger companies.

The main challenges in start-up's development are considered financial issues, lack of knowledge, heavy workload, bureaucratic requirements, organizational problems and market issues. Still as start-ups play an important role in country's economy, state incentives should be introduced to encourage creation of these projects.

Keywords: start-up, traditional business, country's economy.

Resources:

1. Acs, Z. J., Desai, S., and Hessels, J. (2008). Entrepreneurship, Economic Development And Institutions. Small Business Cusumano, M. A. (2010). Staying power: Six enduring principles for managing strategy and innovation in an uncertain Economics, 31(3), 219-234.
2. Freeman, J., & Engel, J. S. (2007). Models of innovation: Startups and mature corporations. California Management Review, 50(1), 94-119.
3. Jaffee, S., & Gordon, P. (1993). Exporting high-value food commodities: success stories from developing countries (No. 198). World Bank Publications.
4. Li, J., & Kozhikode, R. K. (2009). Developing new innovation models: Shifts in the innovation landscapes in emerging economies and implications for global R&D management. Journal of International Management, 15(3), 328-339.
5. world (lessons from Microsoft, Apple, Intel, Google, Toyota and more). Oxford University Press.
6. Saxenian, A. (1996). Inside-out: regional networks and industrial adaptation in Silicon Valley and Route 128. Cityscape, 41-60.
7. Schwertner, K. (2017). Digital transformation of business. Trakia Journal of Sciences, 15(1), 388-393.

РОЗУМНИЙ ТУРИЗМ ЯК ФОРМА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Гарбар Галина

Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв, Миколаїв, Україна

Анотація. Актуальність розвитку розумного туризму в тому, що він є формою самореалізації особистості. Туризм може бути формою самореалізації особистості через можливість пізнавати нові культури, традиції, мови, та спілкуватися з людьми з різних країн. Подорожі можуть допомогти людині розширити свої знання та горизонти, покращити комунікаційні та міжособистісні навички, розвивати самодисципліну та самостійність, а також збільшувати самооцінку та впевненість у собі.

Методологія до слідження. Основні етапи методології дослідження туризму включають. Формулювання дослідницької проблеми; вибір методу дослідження: на цьому етапі вибирається метод дослідження, який буде найбільш ефективним для вирішення поставленої проблеми. Метод може бути як кількісним, так і якісним, залежно від характеру дослідження; планування дослідження: на цьому етапі розробляється план дослідження, включаючи визначення обсягу і періоду дослідження, вибір вибірки, розробку опитувальників, планування інтерв'ю, тестів; збір даних: цей етап включає збір даних, за допомогою різних методів, таких як опитування, інтерв'ю, спостереження, аналіз статистичних даних, документальний аналіз; аналіз даних: зібрані дані обробляються та аналізуються з метою встановлення тенденцій, визначення кореляцій, залежностей, порівнянь.

Результати дослідження. Розумний туризм може стати важливим елементом саморозвитку та самопізнання. Під час подорожей людина може знайти відповіді на важливі для себе питання, зрозуміти свої мотивації та потреби, а також зробити важливі життєві рішення. Туризм може стати важливою формою самореалізації особистості, допомагаючи людині розвиватися, знаходити себе та досягати своїх цілей та мрій. Самореалізація - це процес досягнення особистої гармонії та розвитку своїх здібностей та потенціалу. У контексті розумного туризму, самореалізація може означати відвідування місць, які стимулюють особистість до розвитку, самовдосконалення та збагачення життєвого досвіду. Одним з найважливіших аспектів самореалізації в розумному туризмі є вибір правильного напрямку подорожі. Туристи можуть звернути увагу на місцеву культуру та історію, наукові та технологічні досягнення, екологію та природу, а також на спорт та рекреацію. Туризм також може стати засобом зняття стресу та відпочинку від повсякденних справ, що підвищує психологічний комфорт та самопочуття. Подорожі можуть впливати на розвиток творчих здібностей та відкривати нові можливості для кар'єрного зросту, наприклад, створення нових бізнес-контактів або розвитку міжнародних зв'язків. Туризм може бути важливим інструментом саморозвитку та самореалізації особистості,

який дозволяє збагатити життєвий досвід та підвищити рівень культурного та соціального розвитку. Туризм може бути формою самореалізації особистості, оскільки дозволяє людям пізнавати нові місця, культури та традиції, розширювати свій світогляд та набувати нового досвіду. Туризм може бути способом відпочинку та релаксації, що допомагає людям відновити енергію та зосередитися на своїх цілях та мріях. Під час подорожей людина може знайомитися з різноманітними культурами та способами життя, що допомагає розширити свій кругозір та збагатити свій досвід. Подорожі можуть допомогти людині знайти нові захоплення та інтереси, розвивати свої творчі та інтелектуальні здібності, а також знайти нових друзів та партнерів. Важливо, щоб маршрут мав високий рівень викликів для туристів, сприяв розвитку їхніх здібностей та можливостей для реалізації свого потенціалу. Розумний туризм передбачає використання інноваційних технологій та інтерактивних методів, що стимулюють самореалізацію. Музеї можуть використовувати віртуальну реальність, щоб дозволити відвідувачам перенестися в інші епохи та культури, а також досліджувати нові наукові відкриття та технології; розроблені інтерактивні програми та курси сприяють розвитку певних навичок та здібностей. Самореалізація в розумному туризмі стає все більш популярною, оскільки вона дозволяє туристам отримати не тільки задоволення від подорожі, а й збагатити своє життя новими знаннями та досвідом. Однією з нових тенденцій у галузі розумних термінів є використання для розвитку нових додатків в галузі фінансів, особливо для криптовалют (Andriukaitiene, Voronkova, & Nikitenko, 2022).

Висновки. Ці технології мають потенціал допомогти покращити ефективність бізнес-процесів та забезпечити більш прозору та безпечну взаємодію. Використання розумних пристроїв та додатків: вони допомагають туристам швидко знайти потрібну інформацію про місцевість, забезпечують безпечне та зручне бронювання готелів та авіаквитків, а також дозволяють миттєво забронювати екскурсії та інші розваги.

Ключові слова: розумний туризм, самореалізація особистості, креативні технології

References

1. Andriukaitiene, R., Voronkova, V., Nikitenko, V. (2022). Digitalisation of the workplace. Цифрова трансформація соціоекономічних, управлінських та освітніх систем сучасного суспільства» Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23-24 листопада 2022 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф., В. Г. Воронкова. Львів-Торунь : Liga-Pres. 658-663.

VARTOTOJŲ PASITENKINIMAS TARPTAUTINĖMIS SPORTINIŲ ŠOKIŲ VARŽYBOMIS „KĖDAINIAI OPEN 2023“

Grunskis, Lukas, Mejerytė-Narkevičienė Kristina
Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Tyrimo aktualumas ir naujumas. Šiais laikais sporto renginiai yra labai populiarūs, tai suteikia galimybę plėsti ryšius, kontroliuoti bendruomenės vystymąsi ir skatinti žmones fiziniam aktyvumui. Johnson, Currie ir kt. (2010) cit. iš Šeštokaitė ir Kisieliauskas (2021) teigia, kad norint sukurti gyvybingą bendruomenę, efektyviausias būdas yra žmonių dalyvavimas meninėje ar kultūrinėje veikloje. Dalyvaujant renginiuose mes kaupiame patirtį, kuri ilgai išlieka mūsų atmintyje. Kiekviena šventė ar sporto renginys kuriame dalyvavome sudaro dalį bendro požiūrio į renginius. Žvelgiant plačiau į organizavimą svarbu suprasti, kad organizuojant bet kokį renginį svarbu atsižvelgti į vartotojų norus, nes tai yra tai kas palaiko jų augimą ir vystymąsi. Tokių renginių organizatoriai privalo planavimo pradžioje nusistatyti tikslus, ilgalaikį strategijos planą kuris atsižvelgtų į būsimo renginio poveikį. Tą patį patvirtina Ernwein ir Matthey (2018) teigdami, kad organizatoriai turi atsižvelgti į visuomenės norus, norint suprasti, kur ir ką reikia sukurti. Sekant vartotojų pasitenkinimo vertinimą, atsižvelgimas į jų norus lemia daug kitų aplinkui figūruojančių faktorių.

Darbo tikslas - įvertinti vartotojų pasitenkimą tarptautinėmis sportinių šokių „Kėdainiai Open 2023“ varžybose.

Darbo uždaviniai:

1. Apibendrinti renginių klasifikaciją ir jų daromą poveikį.
2. Pristatyti renginių vertinimo metodikas.
3. Identifikuoti vartotojo pasitenkinimo veiksnius tarptautinių sportinių šokių „Kėdainiai Open 2023“ varžybose.

Tyrimo metodai ir organizavimas. Norint atskleisti tyrimo objektą – vartotojų pasitenkimą varžybose, buvo planuojamas kiekybinis tyrimas keliais etapais, kuriame buvo naudojami tyrimo metodai kaip *mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, statistinė duomenų analizė*. Tyrimo instrumentas sudarytas, remiantis mokslininkų Boonsiritomachai ir Phonthanukitithaworn (2019) išskirtomis poveikio grupėmis bei Bakshi ir Manhas (2011) vertinimo modeliu, nustatant vartotojų pasitenkinimą. Tyrimo instrumentas sudarytas iš 11 klausimų, kurie yra skirti pasirinkto renginio dalyviams. Tyrime, kuris buvo vykdomas 2023 m. vasario mėnesį, iš viso dalyvavo 126 asmenys, kurie apskaičiuoti pagal tyrimo imties dydžio nustatymo Paniotto formulę su 5 % paklaida. Tyrimo duomenys buvo analizuojami ir apdorojami naudojant SPSS 26.0

Svarbiausi rezultatai ir išvados. Atlikus šį tyrimą, paaiškėjo, kad vartotojams yra svarbiausia pagrindinis renginio produktas – varžybos. Antroje vietoje, nors ir ne standartiškai, renginyje apsilankiusiems žmonėms yra nematerialūs produktai. Tai yra daug ką pasakantis rezultatas, būtent šio renginio dalyviai didžiausią teigiamą naudą įžvelgia prisiminimų bei naujų patirčių kūrime. Sprendžiant iš šių rezultatų, galima teigti, kad tokio tipo renginiai jų dalyviams sukuria nepamirštamų prisiminimų, bei leidžia atsipalaiduoti ir atitrūkti nuo kasdienės rutinos, kas dažnu atveju yra sunku, gyvenant visuomenėje kurioje materialumas, neretai, yra iškeliamas aukščiau kultūrinių bei socialinių vertybių. Kitas svarbus aspektas yra renginio bilieto kaina. Šio tyrimo rezultatai parodė, kad tarptautinių sportinių šokių „Kėdainiai Open 2023“ varžybų dalyviams kaina nėra svarbi. Daugiau nei 70% apklaustųjų nurodė, kad jiems visiškai nesvarbu ar renginys yra mokamas ar ne. Pagal šiuos duomenis, galime daryti prielaidą, kad vartotojai renkasi šį renginį nepaisant įėjimo mokesčio dydžio ir didžioji dalis renginyje apsilankusių dalyvių sugrįžtų į renginį, net jei ir kaina būtų didesnė.

Raktiniai žodžiai: varžybų vertinimas, vartotojų pasitenkinimas, viešasis laisvalaikio renginys, sportiniai šokių varžybos, renginio vertinimas.

Literatūros šaltiniai:

1. Antanaitytė, Ž., Jasinskas, E. (2019). Renginio kokybė žiūrovų požiūriu: teorinis aspektas. *Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos*, 20-31.
2. Bakshi, R., Manhas, R. (2017). Consumer perception of service quality attributes at sporting events. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 4(4), 175–181.
3. Boonsiritomachai, W., & Phonthanukitithaworn, C. (2019). Residents' support for sports events tourism development in Beach City: The role of community's participation and tourism impacts. *Sage Open*, 9(2).
4. Ernwein, M., & Matthey, L. (2018). Events in the affective city: Affect, attention and alignment in two ordinary urban events. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 51(2), 283–301.
5. Šeštokaitė, S., & Kisieliauskas, J. (2021). Kultūrinių veiklų poveikis bendruomenių formavimuisi Lietuvoje. *Socialiniai Tyrimai*, 44(1), 40–52.

ПРАКТИЧНА СТОРОНА ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУТУРОЛОГІЇ В СВІТЛІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ)

Годзь Наталія

НТУ «ХП», Organization Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна.

Вступ. Застосування збройної сили проти суверенітету та територіальної цілісності України розпочате російською федерацією з 2014 року відповідно пройшло декілька стадій в ході яких змінювались складові ведення військових дій та поглиблювалися її наслідки як для двох держав, так і для світу в цілому.

Мета зміна загальної ситуації з мирного простору на воєнний поставила нові задачі перед Україною та світовою спільнотою не лише у питанні реагування на виклики та наслідки воєнних дій, але й необхідність прогнозувати дії країн у повоєнному просторі, що дуже складно робити, оскільки лінія фронту та окупованої території України змінюється, і, відповідно статистика наслідків вторгнення на територію України постає в форматі надходження і деталізації нових даних про втрати в сфері економіки, довкілля, культури, демографічних питань та інших проблемних питань у соціальних сферах. По-друге, екологію досі сприймають лише в природоохоронному контексті, що на нашу думку взагалі не є відповідним для її задач та можливостей, оскільки таким чином відбувається підміна предмета та цілей, а головне – мети як екологічних досліджень, так і футурологічних

Методи та організація дослідження. Теоретично-методологічні основи нашого дослідження носять комплексний характер і базуються на ґносеологічному й філософсько-антропологічному аналізі розвитку людської спільноти й природи у контакт з сучасними (й старими технологіями й технікою), а також шляху можливого розвитку України і світу під час війти та повоєнному світовому просторі. Теоретичну основу складають праці як сучасних вчених, так і видатних філософів минулого

Результати та їх обговорення введення й розробка поняття «екологічна футурологія», а також наступне вдосконалення й розвиток її у практичну й теоретичну дисципліну, дозволяє досліджувати та проводити різноманітні моделювання різних наукових та практичних просторів та систематизувати знання про окремі аспекти побудови бачення майбутнього як довкілля, технологій і людства окремо й взятого у цілому. Слід звернути увагу, що до середини ХХ сторіччя, футурологія та бачення майбутнього, наразі й майбутнього саме людства були головною темою саме проектування – технічного, медичного, сільськогосподарчого. Проблемною ланкою футурології довгий час було політично заангажоване втручання в її методи та цілі дослідження, оскільки через ідеологічні системи намагалися ввести необґрунтовані бажання бачити майбутнє не відповідно до змін у середовищі та технологіях а у залежності від тоталітарного бачення «кращого» для

відповідної держави. Як доводить аналіз різноманітної літератури трагічними є ознаки та характеристика другої половини ХХ сторіччя й початку ХХІ сторіччя, коли обговорення питань майбутнього, побудова широких масштабних футуристичних проєктів зійшли зі сторінок серйозної літератури й перестали глибоко зацікавлювати вчених, письменників. Дедалі стає важче жити повноцінним з точки зору психології й фізіології, духовності людини життям у світі нових технологій та гаджетів, оскільки можливості техніки випереджають фізичні та фізіологічні можливості людини. Війна наочно вивела недосконалість знань про різні аспекти життя держав та окремих індивідів під та після війни. Фізичне та психічне здоров'я громадян, як і процеси відновлення слід модифікувати під нові технологічні реалії. Саме цьому може допомогти звернення до такого напрямку як «екологічна футурологія».

Висновки Слід звернути увагу на той факт, що футурологія завжди починає викладатися як практичний проєкт застосування інженерної та технічної думки, та створення віртуальних прогнозів, але ніколи (або вкрай зрідка) як наука, у якій у першу чергу мають враховуватися не питання «зручності життя» у майбутньому а питання самого життя.

Ключові слова: Екологічна футурологія, Війна, Логічна семантика «технології мислення», Людина, Сучасність, Майбутнє, Природа, Безпека, Технології, Фахівець, Вживання людства, Духовність, Глобальність. Локальність, Цінності, Совість.

References

1. Годзь, Н. Б. (2017). Вступ до екологічної футурології. 572 с.
2. Годзь, Н. Б. (2022). Концепт війни в контексті розгляду питання екологічної футурології та задачі відновлення та відбудови: філософський аспект 22 (2): Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства Оpubліковано: 2023-01-29. С. 18-21. <http://aprus.khpi.edu.ua/issue/view/16333>
3. Годзь, Н. (2023). Стандарти та традиції у науковій комунікації під час війни та повоєнного простору (культурологічний та екологічний аспект). Острозькі культурологічні читання: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Острог, 31 березня 2023 р.). 100 с, С. 35-37.

THE INFLUENCES OF DIGITAL TECHNOLOGIES FOR IMPLEMENTING PRINCIPLES OF CIRCULAR ECONOMY

Gorokhova Tetiana

Centre for Advanced Internet Studies (CAIS), Bochum, Germany

Today, society and the economy are striving to improve the environment and reduce the long-term negative impact of humanity, as set out in the 2030 Sustainable Development Goals, the key areas of development for countries adopted at the UN Sustainable Development Summit. Under these circumstances, the concept of circular economy is gaining popularity as a way to transform traditional production and consumption methods by creating a closed-loop economy where resource waste and negative environmental impact are minimised. It should be noted that the ability to introduce and use digital tools and technologies has long been a key basis for strategic competition, and the possession of new technologies creates opportunities for the effective implementation of the circular economy principles. Accordingly, the research focuses on analysing the principles and features of the impact of digital technologies on the implementation of the circular economy model (Melnyk, Horbal, Zaliska, Tiagnyriadko, 2020).

The digital economy is further transforming traditional economic activities and lifestyles, relations in the digital world, focuses on security and trust between transaction participants, forms fundamentally new business models and is constantly improving, introducing cloud technologies, artificial intelligence, new virtual reality, accumulating huge amounts of data (Big Data), which, when reaching a critical mass, become the capital of the of the digital economy. The phenomenon of the "digital platform", the phenomenon of "platformisation", has become possible due to the emergence of new business models, cross-border processes, network effects, collaborative consumption models, the potential of financial technologies, shorter investment cycles, and the transformation of trade, production, and logistics chains, the life cycle of digital assets and open innovation (Cervi, 2022).

It should be noted that digital technologies are becoming both a catalyst for achieving the Sustainable Development Goals and can cause significant environmental damage and cause an ecological disaster due to the impact of industry materials. While the environmental transition is a vital necessity, the digital transition is an enabler.

In order to ensure that production adapts to a climate-neutral, resource-efficient and circular economy, reduces waste and ensures high productivity of sustainable development actors, the European Commission will propose a legislative initiative on sustainable food policy. The basis of this initiative will be the extension of Directive 2009/125/EC, which establishes a framework for the definition of eco-design requirements applicable to energy-using products.

The scope of the Directive will be extended to cover as many product types as possible. As part of this initiative, the European Commission is identifying priority value chains and products such as electronics, ICT, textiles, furniture and "high impact intermediates" such as steel, cement and chemicals. The list is open-ended and may be expanded over time. To ensure that product requirements are in line with the above-mentioned sustainability principles, the European Commission proposes to:

- adopt and implement a new Ecodesign and Energy Labelling Work Plan for 2020-2024;
- revise Directive 2009/125/EC and requirements for product groups based on the criteria and rules established under Regulation (EU) No 66/2010 (EU Ecolabel Regulation), approaches environmental footprint and green public procurement approaches;
- create further sustainability criteria not only for products, but also for services, including social services;
- create a European data space for "smart" applications (European Dataspace for Smart Circular Applications);
- improve the implementation of sustainability requirements in cooperation with national governments (Parwito, 2019).

Ensuring that these framework conditions are developed, become measurable and serve as a guide for both policymakers and financial institutions will be essential to achieving the benefits of sustainable development.

It is crucial in achieving the goals of implementing the circular economy and digital development that a balance is maintained and that it is understood that the circular economy is a priority and that digital technologies can indeed show the power of decoupling the economy from the ever-increasing use of natural resources. The transition to a circular economy will be systemic, profound, and transformative, both in the EU and beyond. It requires the alignment and cooperation of all stakeholders at all levels - EU, national, regional, local, and international. Building on the single market and the potential of digital technologies, the circular economy can strengthen the EU's industrial base of the EU and promote business development. Innovative models based on closer relationships with customers, mass customization, the sharing and collaborative economy, and digital technologies, such as the internet, databases, blockchain and artificial intelligence, will not only accelerate cyclicity, but also make Europe less dependent on primary materials.

Key words: circular economy, digitalization, sustainable development, influence

References

1. Cervi, G. (2022). The Brussels Effect in Digital Policy: Why Does It Matter? The Ventotene Lighthouse, 1121-1144.
2. Melnyk, O., Horbal, N., Zaliska, L., Tiagnyriadko, I. (2020). Circular economy model adoption for waste management in Ukraine: European experience. Strategies, models and technologies of economic systems management in the context of international economic integration: collective monograph. Riga, Latvia: Institute of Economics of the Latvian Academy of Sciences, 296.
3. Parwito, A. (2019). Moving towards a circular economy is imperative. URL: <https://essc.org.ph/content/archives/11135/>

EDUCATION AS THE SELF-AWARENESS AND SELF-REALISATION EXPERIENCE IN CONTEMPORARY ANTHROPOLOGICAL CRISIS

Horodyska Olga

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" Kharkiv, Ukraine

Relevance of the research. The contemporary world is a phenomenon of constant crisis that cannot offer a human the sufficient tools to overcome the corresponding anthropological crisis. On the contrary: the world today is often the greatest source of personal issues for a human. In present conditions, the human one's self-awareness and self-realisation become the most topical problems as far as an accomplished personality is obviously one of the sustainable effective social development crucial elements. In turn, the formation of personality, including self-awareness and self-realisation, is really possible only through high-quality education, which can really provide the acquisition of competencies necessary to respond to contemporary challenges.

Purpose of the research. Research is aimed at studying of the one's self-awareness and self-realisation experience in education, taking into account all the contemporary challenges and present anthropological crisis.

Research results. Today education and upbringing are influenced by the modern industry of consciousness, but they are the mechanisms within which only one-sided participation is impossible. An individual approach necessarily leaves room and opportunity for adjusting the process, when the person being formed is not only forced to accept something imposed from the outside, but also has to look for and choose what the human one personally (consciously or not) desires. Therefore, "without the ability to combine sufficiently knowledge (both about the world and about oneself) with the process of the individual existence way transformation, a personality cannot develop a full-fledged relationship with the dynamic world of today" (Городиська, 2021). The contemporary world is a space of a protracted crisis that still cannot be overcome, and this strengthens both the tendency to develop ways of life in such a constant crisis and

further individualisation in education based on the self-awareness and self-realisation experience. Today students don't need to go to a university and listen to someone who may or may not be the best in their field when students can go on to iTunes U and listen to a lecture by the very best. They can use relevant tele-visual materials on iTunes U or on MOOC (presented, for example, by Coursera, edX, Udacity), which provide not only the relevant courses but an interactive user forum that helps to build a community of students, teachers, and assistants (TAS). So online education is to be a way of opening up more choice and getting beyond the big brand names of the most exclusive universities (Merlin, 2011). However, a war, a revolution or a major economic crisis, as well as a serious illness or a new emotional relationship, change the lives of all those involved; this leads to the destruction of the established order and the formation of a liminal situation, in-between-ness, that requires a certain solution, overcoming, but with a new order, a new model, which, in turn, begins with a certain imitation, a sample to follow (trickster) and schismogenesis. Imitation poses particular problems in liminal situations: "the key question is who manages to convince the others to follow him as a model. This brings us to the contrast between charismatic persons and tricksters" (Szakolczai, 2009). If a trickster takes over the situation for destructive intentions or personal gain, society can become stuck for a long time in a state where the former unity is destroyed, and then schismogenesis becomes an abnormal norm. In liminal situation discourses form reality, that's why so vital to comprehend who really forms the narratives, especially, educative one. In recent months, the development of AI has accelerated significantly, and generative AI systems such as ChatGPT and Midjourney are rapidly transforming a wide range of professional activities and creative processes. The window of opportunity to steer the development of this powerful technology towards minimising risks and maximising benefits is rapidly closing. The risks already created by advanced AI are significant: in addition to wide-ranging reorientation of labour markets, systems with multilingual models can increase the spread of disinformation and perpetuate destructive prejudice. Also, systems can even pose an existential risk to humanity, particularly through education practice. Then what self-awareness and self-realisation experience of the one will we get as a result?

Conclusions. Let's imagine that AI becomes the uncontrolled creator of online courses or even the personal tutor for students. What discourses and narratives could it impose on human one who is naturally defenceless in the liminal situation? That is, what if AI becomes such a trickster to follow in our uncertain world? If, after receiving control of a satellite, AI decided to follow the Japanese territories with an unknown purpose, then why can it not decide to intervene in the process of forming materials for online learning in order to form certain narratives that are destructive to humans? To avoid all these risks, education must begin with the self-awareness and self-realisation experience, with the individual truth of a human one, with the question: "Is this really mine?"

Key words: human, education, self-awareness and self-realisation experience, liminal situation, AI.

References

- 1.Городиська, О. М. (2021). Пошуки практичної філософії людини на шляху подолання антропологічної кризи. *Багатомірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах*: монографія / Дольська О. О., Годзь Н. Б., Городиська О. М. та ін. X.: Видавництво Іванченка І.С. С. 48–75.
- 2.Merlin, J. (2011). Going to Harvard from your own bedroom. BBC News. Business. 21 March 2011. <https://www.bbc.com/news/business-12766562>
- 3.Szakolczai A. (2009). Liminality and Experience. *International Political Anthropology*, 2(1), 141–172.

DIRBTINIO INTELEKTO SPRENDIMAI FINANSINIŲ PASLAUGŲ IŠMANIEMS VIRTUALIEMS ASISTENTAMS

Joneliūnaitė Rūta, Kriškčiūnienė Dalia (darbo vadovė)

Vilniaus universitetas, Kauno fakultetas, Kaunas, Lietuva

Sparčiai besivystant technologijoms pastebima, jog visuomenė linkusi įprastas užduotis automatizuoti, taupant laiką ir išteklius. Žmogaus-kompiuterio sąveikai automatizuoti, imituojant žmonių pokalbį ir teikiant pagalbą priimant sprendimus įmonių tinklapiuose diegiama programinė įranga, vadinama virtualiais asistentais, pokalbių robotais (angl.chatbot). Siekiama, kad virtualūs asistentai padėtų klientams išspręsti paprastus klausimus arba nukreiptų teisinga linkme. Sudėtingos dalykinės sritys, tokios kaip finansinės technologijos (FinTech), kur klientų klausimams spręsti pasitelkiami ypač aukštos kvalifikacijos konsultantai gali reikšmingai sumažinti kaštus, tobulindami virtualių asistentų atliekamų funkcijų „išmanumą“. Daugelyje dalykinių sričių, tokių kaip sveikatos priežiūra, išryškėja poreikis ne tik konsultavimo turinio profesionalumui, bet ir klientui išreiškiamos empatijos, supratingumo, komunikavimo emocinio atspalvio kūrimo komunikavimo metu (Clickworker, 2022; Krzysztof, 2020). Dirbtinio intelekto metodų taikymas virtualiems asistentams gali padėti tobulėti, mokantis iš vartotojų komunikavimo atvejų ir kuriant automatizuotus modelius.

Tyrimo tikslas – įvertinti dirbtinio intelekto sprendimus išmaniems virtualiems asistentams, siekiant taikyti Fintech finansinių paslaugų sprendimus sveikatos apsaugai.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibendrinti virtualių asistentų kūrimo technologijų teorines ir praktines galimybes

3. Істити ір ідентифікуоті Fintech далыкінєс сритієс ґпатумус ір реікалавітус виртуаліґ асістентґ функціґс
4. Апґвелґті ір іґертінті Fintech виртуаліґ асістентґ інтеґравітумус ір трґкumus, іґертінант свеікатос аґсаугос сритієс ґреікіус.

Каіґ теіґіама мокслінеіґе літератґроґе, виртуаліґ асістентґ кґримо раіда атсклеіде скіртінґґ катєґоріґґ спрєдінґґ ґреікіґ (Mutcheler, 2019). Виртуаліґґ асістентґ класіфікавімас ґаґал тікслус, атсако клієнтамс ґенєравітум ґрінсіпус, комунікавітум каналус ір кітас катєґоріґас леідґіа ідентіфікуоті функціґас, реікалауґанчіа скіртінґґ тіґґ дірбтніно інтелектос ір машініно мокґмосі методґ таікґмо (Adamopoulou ір Moussiades, 2020). Fintech сритґґе далыкінєс консултациґ турінґс ґра іґакоґамас даугєліно таісґкліґ, ішлґґ ір тікслаус атіткімо клієтос ґреікіамс, шіґ тіґґ виртуалієсіємс асістентамс кєліамі ґґатінґі тікслумос ір ґрофєсіоналумос реікалавітумі, атітінкантис аукштос лґґіо консултантґ ґініас. Іґертінус свеікатос аґсаугос ґаслаугґ фінансавітумос реікалавітумус ір ґритаікґмо клієнтґ ґалімґбємс ґреікіус, нустатґті Fintech виртуаліґ асістентґ ріботумі ір функціно ґлєтітумос методі, ґаґілдант ґуос експєртніґґ дуомєнґ інтеґравітум ґаґал клієтос свеікатос бґклє ір асменінес бєі емоцінес харакєрістікас.

Рактініаі ґодґіаі: виртуалґс асістентє, ґокалбіґґ роботє, ґґмоґаус-компіутєріно сґвєікос технологіґос, Fintech chatbot, дірбтніно інтелектас

Літератґра:

1. Adamopoulou, E., Moussiades, L. (2020). Chatbots: History, technology, and applications. *Machine Learning with Applications*, Volume 2, 2020, 100006, ISSN 2666-8270, <https://doi.org/10.1016/j.mlwa.2020.100006>.
2. Clickworker (2022). How Medical Chatbots transform the Healthcare Sector. Prieґа ґєr <https://www.clickworker.com/customer-blog/healthcare-chatbots/>
3. Krzysztof, M. (2020). Chatbots in Healthcare: Benefits, Risks, and 5 Insightful Use Cases. Prieґа ґєr <https://codete.com/blog/chatbots-in-healthcare>
4. Mutcheler, A. (2019). What are Virtual Assistants? Prieґа ґєr <https://voicebot.ai/2019/10/05/what-are-virtual-assistants/>

КРЕАТИВНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Ківлюк Ольга¹, Воронкова Валентина²

¹*Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», Київ, Україна*

²*Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна*

Анотаціє. Креативна освіта - це підхід до навчання, який сприяє розвитку творчих здібностей та креативності учнів, ставить за мету виховати людей, які можуть думати творчо, аналітично, вміти знаходити нестандартні рішення та розвивати свої ідеї. Креативна освіта може здійснюватися на всіх рівнях навчання, від початкової школи до вищої освіти. Вона базується на ідеї, що кожен учень має потенціал для розвитку своєї творчості та інтелектуальних здібностей. **Мета дослідження** – концептуалізація креативної освіти як чинник формування креативної особистості (Buhaichuk, Nikitenko, Voronkova, 2023)

Методологіє дослідження. Вбираються методи дослідження, які будуть використовуватися для збору та аналізу даних. До методів дослідження можуть належати анкетування, спостереження, інтерв'ю. Збираються дані про результати навчання з використанням креативних методів, проводиться аналіз даних, аналізується ефективність креативних методів та їх вплив на результати навчання за рахунок аксіолоґічного (ціннісного) методу, системного аналізу і синтезу, синєрґетичного та інших методів.

Результати дослідження. Існує декілька концепцій креативної освіти, які наголошують на різних аспектах розвитку творчості та інноваційного мислення учнів. 1) Концепція "Політехнічної школи" - ця концепція виникла на початку 20-го століття і базується на ідеї поєднання технічної та гуманітарної освіти. Вона передбачає навчання учнів різним технологіям та інструментам, які їм можуть знадобитися у майбутньому, а також виховання творчості та креативного мислення. 2) Концепція "Школи нового покоління" - передбачає акцент на розвитку креативного мислення та самовираження особистості. Школи надають учням більше свободи та можливостей для вибору тем та способів навчання. 3) Концепція "Школи відкритого серця" - базується на ідеї взаємодії між учнями, вчителями та батьками, наголошує на важливості співпраці та взаєморозуміння для розвитку креативності та творчості. 4) Концепція "Школи ІКТ" - ця концепція передбачає використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Концепції креативної освіти розробляють багато авторів та експертів з різних країн світу. Деякі з них включають: Кєн Робінсон, який працював над концепцією креативної освіти та засновав "Міжнародну раду з креативності та інновацій у навчанні"; Сір Кєн Робінсон розробляв важливість креативності в навчанні та пропонував нові підходи до педагоґіки; Тоні Ваґнер працював над концепцією "ґлибинного навчання" та розвитку креативного мислення у студентів; Майкл Фулан пропаґує ідеї ґроєктного навчання та навчання через дослідження; Дєвід Кєллоґ -

відомий своїми працями з використанням технологій та ігор у навчальному процесі, а також проектним навчанням. Це лише деякі приклади авторів, які активно досліджують та розробляють концепції креативної освіти. Вона надає можливості для інтерактивного та креативного навчання, залучення студентів до роботи з різними цифровими інструментами та технологіями. Ці концепції можуть використовуватися окремо або в поєднанні одна з одною. Креативна освіта - підхід до навчання, що сприяє розвитку креативних здібностей і компетенцій студентів, передбачає, що навчання повинне бути інноваційним, підтримувати самостійність та самовизначеність учнів, їх творчий підхід до вирішення проблем. Основною метою креативної освіти є підготовка учнів до реалізації себе як творчих особистостей у суспільстві, де вони зможуть діяти нестандартними способами, шукати неочікувані рішення та пропонувати нові ідеї. Крім того, креативна освіта забезпечує розвиток креативного мислення, допомагає учням розуміти, що не існує одного правильного відповіді на будь-яке завдання, що можна дійти до успіху, використовуючи нестандартні методи. Вона також розвиває комунікативні та колективні навички, адже креативна освіта часто базується на проектній роботі в групах. Креативна освіта допомагає розвивати творчість, інноваційність та самостійність, формувати навички, які стануть в нагоді у майбутньому, незалежно від обраної сфери діяльності. Нижче наведені деякі концепти креативної освіти: 1) Інтердисциплінарність включає різні дисципліни, щоб сприяти розвитку креативних навичок. 2) Проблемне навчання полягає у вирішенні реальних проблем з використанням творчого мислення та інноваційних методів. 3) Розвиток креативного мислення направлено на те, щоб думати креативно та застосовувати ці навички в різних аспектах життя. 4) Самодисципліна: навчання студентів, як вільно керувати своєю навчальною діяльністю та бути самостійними. 5) Комунікаційні навички дозволяють висловлювати свої ідеї та спілкуватися з іншими. 6) Ігровий підхід допомагає стимулювати творчість та мотивацію студентів. 7) Проектне навчання базується на плануванні та реалізації проектів, що розвиває креативне мислення та колективні навички. 8) Активне навчання вимагає активної участі студентів у процесі навчання, що забезпечує засвоєння знань та вмінь більш ефективним чином.

Висновки. Ці концепти можуть варіюватися залежно від контексту, але вони спільно сприяють розвитку креативних навичок та здібностей студентів. У рамках креативної освіти використовуються нестандартні методи та форми роботи, які сприяють стимулюванню креативного мислення та розвитку творчості. До них можуть належати проекти, ігри, дослідження, дискусії, рольові ігри та інші форми активної роботи знань. Креативна освіта є важливим елементом формування особистості та розвитку інтелектуальних та соціальних здібностей. Вона допомагає розвивати креативне мислення, розв'язувати проблеми та досягати успіху у житті.

Ключові слова: креативна освіта, креативна особистість, креативне навчання, інноваційність

References

1. Buhaichuk, O., Nikitenko, V., Voronkova, V. (2023). Formation of a digital education model in terms of the digital economy (based on the example of EU countries) (Формування моделі цифрової освіти в умовах цифрової економіки (на прикладі країн ЄС). *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(1), 53-60.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КРИЗИ

Кіндратець Олена

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що в умовах криз та в післякризовий період надзвичайно зростає значення та роль вищої освіти в соціально-економічному розвитку.

Метою дослідження є виявлення особливостей організації вищої освіти в умовах нестабільності та криз. У процесі дослідження використані загальнонаукові та спеціальні **методи**. Зокрема, використання структурно-функціонального методу дозволило визначити важливість нових форм навчання в умовах криз, нестабільності задля забезпечення безперервного навчання та збереження належного його рівня.

Результат дослідження. Роль вищої освіти в подоланні наслідків криз є великою. Однак, у періоди загальних криз страждає і система освіти. Збереження нормального функціонування цієї системи є проблематичним. Тому зростає відповідальність тих, хто здійснює управління системою освіти.

Варто зважати на те, що сучасні кризи приносять нові виклики, і теоретичні основи, які були розроблені різними вченими, можуть бути недостатніми для їх вирішення (Torrey B, Lagadec P., 2013). Найбільшим викликом для управління системою освіти в Україні нині є війна. До повномасштабної війни таким викликом була епідемія коронавірусу. Вчені звернули увагу на наслідки епідемії для освітнього процесу (Lennox J., Reuge N., Benavides F., 2021).

Підготовка до кризових ситуацій у сфері освіти повинна вестися задовго до їх виникнення. Ті вищі України, які вели підготовку до онлайн навчання до війни, змогли швидко перейти до дистанційного навчання, цифровізації освіти. Хоча цифрова трансформація освіти теж має недоліки, але в умовах кризи, вона все ж зменшує втрати в якості навчання (Кіндратець О.М., 2019).

Висновки. У період відновлення соціально-економічного розвитку після подолання криз зростає потреба у висококваліфікованих спеціалістах. Якість вищої освіти в кризових умовах можна забезпечити використовуючи нові форми навчання. Цифровізація освіти, онлайн навчання дає можливість забезпечити безперервність цього процесу.

Ключові слова: освіта, вища освіта, управління, соціально-економічний розвиток, криза

Література

1. Topper, B., Lagadec, P. (2013). Fractal crises - a new path for crisis theory and management. *Journal of Contingencies & Crisis Management*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7166992/>
2. Lennox, J., Reuge, N., Benavides, F. (2021). UNICEF's lessons learned from the education response to the COVID-19 crisis and reflections on the implications for education policy. <https://pdf.sciencedirectassets.com/271756/1-s2.0-S0738059321X00053/1-s2.0-S0738059321000821/main.pdf>
3. Кіндратець, О. (2019). Проблеми цифрової трансформації освіти. <https://web.znu.edu.ua/NIS//2019/zbirka-tez.pdf>

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ЕКОДИЗАЙНУ В ЦИРКУЛЯРНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Крайнік Олена

Національний університет «Запорізька політехніка», Запоріжжя, Україна

Анотація Актуальність теми дослідження в тому, що екологічний дизайн став більш складним, оскільки розширилася сфера його застосування – від товарів народного споживання до складних промислових систем. Зміст концепції сталого розвитку виходить за межі етапів проектування та виробництва і тому охоплює етапи використання, обслуговування та утилізації виробленого продукту, тобто весь життєвий цикл, що веде до реалізації моделі циркулярної економіки.

Методологія дослідження. Використано метод абстрагування, завдяки яким вдалося привести дослідження категорії «циркулярна економіка»; метод порівняння, завдяки якому вдалося проаналізувати лінійну та циркулярну економіку; метод дедукції – при формулюванні загальних висновків.

Результат дослідження. Населення світу продовжує зростати, а ресурси обмежені. економіка намагається задовольнити зростаючі потреби мільярдів людей. Одним із можливих рішень є сталий розвиток, у якому розроблено екодизайн. Початкові успіхи в екологічному дизайні походять з прагнення зменшити негативний вплив на навколишнє середовище протягом життєвого циклу продукту. Екологічний дизайн – це створення екологічно придатного середовища для життя людини. Принципи екодизайну формуються на основі принципів, пов'язаних з різними дисциплінами, такими як екологія, енергозбереження, ландшафтна архітектура та естетика. У сучасному розумінні екодизайн – це комплексний науково-практичний комплекс, що включає наукову, освітню, соціально-практичну та проектну діяльність. Основними завданнями екодизайну є покращення екологічної ситуації шляхом створення нової культури щодо потреб і цінностей суспільства, через художні різновиди об'єктів дизайну, вдосконалення форми по відношенню до функції, вибору матеріалів і технологій з точки зору екологічних стандартів. Останнім часом увагу вчених щодо екодизайну було повернуто одночасно до трьох аспектів сталого розвитку, а саме екологічного, економічного та соціального. (Krainik O, Kuris Y., 2020). Екодизайн є однією з головних рушійних сил циркулярної економіки для досягнення Глобальних Цілей сталого розвитку. Серед 17 головних, п'ять пов'язані з циркулярною економікою, які частково реалізовані завдяки екодизайну. З виникненням поняття сталого розвитку, екодизайн набув не тільки всеосяжності, а і змінив акценти в проектуванні. По-перше, екологічність впливає на процеси проектування та створення продуктів і систем, які надалі розширюються в сфері роботи системи, використання продукту, його утилізація після використання, переробка. По-друге, з розвитком комп'ютерних технологій і новою обізнаністю органів державної влади та регуляторів, з'являються нові інструменти та теми. В результаті з'являються нові сфери наукового обґрунтування – такі як аналітика дизайну, а також низка директив щодо повернення продукції та її подальшої переробки. Раніше було важко зрозуміти процес використання продукту у всіх деталях через труднощі зі збором даних. (Krainik O, Sergienko T., 2021). Завдяки прогресу у телематичних системах, досягнутий такими виробниками, як Ford, Volvo, Rolls Royce, John Deere, вже можуть збиратися дані про використання продукту в реальному часі. Такий прогрес відкриває нові методи, способи, прийоми екологічного дизайну продукту, а це в свою чергу відкриває нові шляхи, теми обговорення, такі як аналітика дизайну та кероване проектування даних. Екодизайн впливає на різні процеси виробництва, оскільки вимагає менше споживання сировини, не забуваючи, що він також вимагає меншого забруднення виробництва та розподілу. Ось чому екодизайн прагне пропонувати якісні продукти, які дозволяють повторно використовувати ресурси та створювати якомога менше відходів. таким чином продукти інтегруються в так звану циркулярну

економіку, маючи можливість повернутися в економічне коло після закінчення терміну їх корисного використання.

Висновки. При переході до моделі циркулярної економіки знижуються витрати на сировину, з'являються нові ринки збуту, покращується діалог з клієнтами, підвищується їх лояльність, розробляються нові продукти, створюється конкурентна бізнес-модель, репутація бренду вдосконалюється, компанія готується до викликів, які принесуть їй тенденції майбутнього. Екодизайн спрямований не лише на захист навколишнього середовища та більш ефективно та розумне використання ресурсів. Це також може принести фінансову вигоду як підприємствам, так і споживачам. Таким чином, компанії будуть використовувати менше сировини у своїх виробничих процесах і зменшать споживання енергії. Все це призводить до зниження собівартості продукції.

Ключові слова: екодизайн, сталий розвиток, циркулярна економіка.

References

1. Krainik Olena, Kuris Yurii, (2020). The essence of the economic and ecological development of Ukraine in modern conditions. Bioeconomy as a key factor in the development of production and greening of the industrial region: materials of the International Scientific and Practical Conference, 268-270.
2. Krainik Olena, Sergienko Tatyana, (2021). Management of sustainable development of an industrial enterprise: modern technologies and strategic directions for increasing efficiency. Management of sustainable development of an industrial enterprise: theory and practice: a collective monograph, 145-196.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МАШИННОГО НАВЧАННЯ І ГЛИБОКОГО НАВЧАННЯ

Крупа Андрій

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Мова йде про сутність і напрями розвитку штучного інтелекту (AI), який виявляють машини, створені людьми. Штучний інтелект стосується здатності комп'ютера симулювати/імітувати людські процеси мислення, імітувати людські здібності чи поведінку. Тема штучного інтелекту мала з'явитися ще тоді, коли з'явилися комп'ютери, тому термін штучний інтелект з'явився дуже рано (до 1956 року). Однак, через продуктивність і обмеження ранніх комп'ютерів/комп'ютерів, його можна використовувати для вирішення деяких проблем, проте завдяки успіху AlphaGo комп'ютери незабаром матимуть надвисокий інтелект. Поняття штучного інтелекту бере свій початок у 1950-х роках, до 1980 року машинне навчання набирало популярності. Приблизно в 2010 році DL досяг значного прогресу в слабких системах штучного інтелекту. Можна виявити, що ці три слова пов'язані – штучний інтелект, машинне навчання і глибинне навчання, які є підмножинами одне одного. Глибинне навчання стимулює машинне навчання і, нарешті, штучний інтелект, у результаті чого всі вони взаємопов'язані.

Методологія дослідження. Методологія дослідження включає методи – аналізу і синтезу, узагальнення, концептуалізації, порівняння, що дозволили проаналізувати проблеми штучного інтелекту та сформулювати його концепцію.

Результат дослідження. Штучний інтелект (ШІ) - це технологія, яка робить речі розумнішими. Ми можемо визначити штучний інтелект як такий, що дозволяє машинам демонструвати людський інтелект. Це широкий термін, який дозволяє комп'ютерам виконувати людські завдання, сфера застосування якого дуже різна. Системи, які впроваджуються сьогодні, є формою слабого штучного інтелекту – систем, які можуть робити одну або кілька речей у такому ступені, який можуть зробити люди, або навіть перевершити. Наприклад, ми створюємо навчальну систему, пишучи код і навчаючи її розпізнавати об'єкти чи жести. Наприклад: обробка природної мови, штучний інтелект для поведінки у відеоіграх, машинне навчання - це всі форми слабого штучного інтелекту. Загальні випадки використання штучного інтелекту: 1) розпізнавання об'єктів; 2) розпізнавання мовлення / виявлення звукової хвилі; 3) обробка природної мови / семантичний аналіз; 4) творчість – наприклад, передача стилю – навчання малювати в стилі художника; 5) прогнозування – коли надано небачені приклади як вхідні дані, передбачте, яким буде результат; 6) мовний переклад; 7) відновлення/трансформація – наприклад, використання машинного навчання для визначення об'єктів на фотографії або розпізнавання обличчя на фотографії; 8) розширене читання: більше практичних випадків ШІ. «Інтелектуальні агенти» штучного інтелекту стосуються здатності комп'ютера імітувати/моделювати процеси людського мислення для імітації людських здібностей або поведінки. Машинне навчання передбачає навчання машини розпізнаванню шаблонів роботи на прикладах, машинне навчання - це тип вузького ШІ, який вивчає складні функції (або зразки) з даних для створення алгоритму (або набору правил) і використовує його для прогнозування. Машинне навчання – це те, як передбачити майбутнє, для чого необхідно: 1) визначити дані (для навчання системи); 2) вивчати зразки з даних (на основі досвіду). Головна перевага машинного навчання

полягає в тому, що воно може навчатися самостійно. Поточні програми машинного навчання розпізнають об'єкти і ту саму систему ML, яку можна використовувати для майбутніх об'єктів без переписування коду, що досить зручно та потужно. Загальні випадки використання штучного інтелекту: 1) розпізнавання об'єктів; 2) розпізнавання мовлення / виявлення звукової хвилі; 3) обробка природної мови / семантичний аналіз; 4) творчість – наприклад, передача стилю – навчання малювати в стилі художника; 5) прогнозування – коли надано небачені приклади як вхідні дані, передбачте, яким буде результат; 6) мовний переклад; 5) відновлення/трансформація – наприклад, використання машинного навчання для визначення об'єктів на фотографії або розпізнавання обличчя на фотографії; 6) розширене читання: більше практичних випадків ШІ (Крупа, 2022).

Висновки. Ми намагалися показати різницю між штучним інтелектом (AI), машинним навчанням (ML) і глибоким навчанням (DL). AI - це велика колекція, ML - лише одна з колекцій, а DL, яка користується великою популярністю протягом кількох років, - лише одна з маленьких колекцій ML. Машинне навчання - нейронна мережа (багатошаровий перцептрон, MLP), що включає зворотне розповсюдження. Багатошаровий перцептрон - це свого роду нейронна мережа прямого перенесення, яка містить щонайменше три шари структури (вхідний рівень, прихований шар і вихідний рівень) і використовує технологію «зворотного перенесення» для досягнення контрольованого навчання.

Ключові слова: штучний інтелект, машинне навчання, глибинне навчання

References

1. Крупа, А. (2022). Технологія чат-бот як чинник комп'ютерно-посередницької комунікації цифрового суспільства. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed.V. Voronkova. Zaporozhzhia: Publishing house "Helvetica"*, 12(89), 130-141.

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Костенко Сергій

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Актуальність дослідження у тому, що зі швидким розвитком нової науки і технологій людське суспільство переживає четверту промислову революцію. Цифрові технології, такі як великі дані, хмарні обчислення, Інтернет речей, штучний інтелект і блокчейн, не тільки спричиняють значні зміни в людському виробництві, житті та способі мислення, але й глибоко впливають на економічний і соціальний розвиток та управління. Цифровізація стала важливою рушійною силою для розвитку різних секторів і галузей і навіть породила проривні інновації, які можуть змінити існуючі ціннісні пропозиції. Мета дослідження - теоретичні і практичні аспекти - інноваційні засади цифрової трансформації управлінської діяльності.

Методологія дослідження. Для аналізу управлінської діяльності використовуються методи системного аналізу і синтезу, синергетичний, в основі якого самоорганізаційні процеси.

Результат дослідження. «Цифрова трансформація» - це концепція з високим ступенем практичних характеристик, яка стосується загальної цифровізації політики, економіки, культури, суспільства та побудови екологічної цивілізації в національній операційній системі. На основі перевірки та оцінки наявної літератури та динаміки цифрової трансформації в країні та за кордоном механізм цифрової трансформації, що веде до модернізації національного управління, досліджується з чотирьох вимірів: 1) ефективності; 2) доданої вартості; 4) загальної ситуації; 4) відкритості. З точки зору загальної структури, цифрова економіка, цифровий уряд, цифрове суспільство та цифрова екологія мають незалежні категорії, сприяючи цифровій трансформації. Дані є джерелом енергії для цифрової трансформації. Лише точно визначивши сферу розширення можливостей даних, ми можемо забезпечити джерело модернізації національного управління. Необхідно спланувати інституційну основу для цифрової трансформації на макрорівні та побудувати цифрову екосистему на мікрорівні. Така логіка побудови закладає теоретичну опорну і рамкову основу для подальшої комплексної побудови управлінської системи. Розвиток цифрових технологій сформував сьогодні взаємозалежну та інтерактивну екосистему цифрових технологій, сприяючи глибоким змінам у всій економіці та суспільстві, що матиме глибокий вплив на систему управління. Щоб адаптуватися до розвитку та змін цифрової епохи, необхідно прискорити інновації та трансформацію, отримати диверсифіковану ефективність розвитку на основі розширення можливостей інформаційних технологій, підвищити можливості створення вартості та підвищити рівень комплексного використання соціальних ресурсів. Інноваційні механізми технологічної революції та промислової трансформації, очолюваний штучним інтелектом, знаходиться на підйомі. У мобільному Інтернеті, великих даних, суперкомп'ютерах, сенсорній мережі. Завдяки новим теоріям і технологіям штучний інтелект представляє нові функції, такі як глибоке навчання, транскордонна інтеграція, співпраця людини і машини,

відкритість розвідки натовпу та автономне керування, що має значний і далекосяжний вплив на економічний розвиток соціальний прогрес і глобальне управління. Інноваційні засади модернізації можливостей управління забезпечує незамінний технологічний підйом, який зосереджується на побудові цифрової економіки, побудові цифрового суспільства та побудові цифрового уряду, продовжує розвиватися та наповнювати національну систему управління технологічною потужністю. Цифрова трансформація відрізняється від цифровізації, яка передбачає лише перетворення аналогової інформації в цифрову, тоді як цифрова трансформація включає зміни в бізнес-процесах і зміни в організаційних структурах і стратегічних моделях. Підводячи підсумок, ми вважаємо, що цифрова трансформація – це процес трансформації та переформатування економіки, суспільства та уряду під подвійним накладеним впливом постійних інновацій у застосуваннях інформаційних технологій і постійного зростання ресурсів даних (Андрюкайтене, Воронкова, 2022).

Висновки. Застосування нових технологій сприяло зміні виробничих факторів і методів виробництва, значно підвищило ефективність виробництва, змінило соціальну структуру та режим функціонування суспільства, сприяло спільній інтеграції між різними організаціями. Інтеграція «даних, обчислювальної потужності» та їх інтегроване використання прискорює процес прийняття рішень. Внутрішні закони виробництва та життя, організаційні форми, системи управління та норми правової системи, властиві суспільству, стикаються з викликом і зміною нової логіки розвитку в епоху цифрових технологій.

Ключові слова: управлінська діяльність, цифровізація, нові цифрові технології, модернізація, інноваційні засади

References

1. Андрюкайтене, Р., Воронкова, В. (2022). Філософія менеджменту інклюзивного розвитку в умовах цифровізації. Соціально-гуманітарні виміри правової держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 27 жовтня 2022 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 17-22.

METaverse CONCEPT FOR INTEGRATION OF REAL AND VIRTUAL SYSTEMS

Liesinskas Gabriela Avalos, Kriksciuniene Dalia
Vilnius university, Vilnius, Lithuania

Since the advent of the Internet in the 20th and due to different technologies and devices, people around the world can interact and stay connected experiencing digital transformation of their personal, professional activities and interaction with government or healthcare. As of January 2023, there were 5.16 billion internet users worldwide, which is 64.4 percent of the global population. (Petrosyan, 2022). The interconnection of digital transformation in the seemingly disconnected areas of gaming industry and fintech, e-commerce and social communication lead to the research problem, focussed to integration of real and virtual systems able to enhance human communication in the collective virtual shared space of Metaverse.

The goal of the research is to overview and summarise the conceptual development of Metaverse. The tasks of the research: to research and summarise the research literature for understanding the conceptual development of the metaverse and its compounds; to analyse and systematize technological solutions of metaverse for integration of real and virtual system; to identify positive and negative aspects of metaverse applications for business is general and in particular for medical domain.

Methods used for the research work include: search and analysis of scientific literature, comparative evaluation of technological solutions and their application

The research aims to systematize and summarize the conceptual development of Metaverse, its integral parts and technologies (Dwivedi et.al, 2023). The research aims to analyse the application of Metaverse in medical domain, and the potential to revolutionise healthcare and transform the way we approach treatment and professional medical education. With the development of virtual clinics, medical training simulations, mental health support groups for patients, and patient education resources, as well as access to medical help via human and artificial intelligence- based interaction with the patient are the areas, where metaverse could provide new opportunities for patients, medical professionals, and researchers (Navab, 2023). The highest risks of health concerns (VR-caused eye strain, motion sickness), social isolation; privacy and security, losing sense of real-world and dependence on technology are among the major concerns and tasks for metaverse further development for safeguarding its users. The research enabled highlight the positive aspects and the limitations and risks, potentially hindering the widespread enablement of metaverse.

Key words: metaverse, augmented reality, virtual reality, metaverse application in medicine, virtual healthcare support

Literatūra

1. Petrosyan, A. (2022). "Global Digital Population 2022." Statista, www.statista.com, 3 Apr. 2023, www.statista.com/statistics/617136/digital-population-worldwide/. Accessed 5 May 2023 Davi, D. R. (2021).

2. Dwivedi, Yogesh K., et al. (2022). "Metaverse beyond the Hype: Multidisciplinary Perspectives on Emerging Challenges, Opportunities, and Agenda for Research, Practice and Policy." *International Journal of Information Management*, vol. 66, no. 66, 1 Oct. 2022, p. 102542, www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0268401222000767, <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2022.102542>. Accessed 4 May 2023
3. Navab, Nassir, et al. (2023). "Medical Augmented Reality: Definition, Principle Components, Domain Modeling, and Design-Development-Validation Process." *Journal of Imaging*, vol. 9, no. 1, 23 Dec. 2022, p. 4, <https://doi.org/10.3390/jimaging9010004>. Accessed 6 May 2023

ФАКТЧЕКІНГ ТА ВЕРИФІКАЦІЯ МИРОТВОРЧОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Лепський Максим

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

Під час війни проблематика миротворчості часто стає табуованою, цензурованою та небезпечною тому, що проблематика миру в інформаційних війнах стає такою ж зброєю проти самооборони держави, як і піднесення мас або втрата суспільством морально-вольових якостей відносно захисту своєї країни. Під обгорткою миротворчої риторики також може знаходитись і підтримка країни-агресора як збереження обличчя її партнерів на міжнародній арені. І це ми спостерігаємо в сучасній російсько-українській війні, де демократичний світ став на підтримку України, її самооборони і прагнення звільнити свої землі від агресора, а частина країн стають або медіаторами, або приховують за миротворчою риторикою свої економічні інтереси та партнерські відносини з країною агресором.

Тому метою тез є визначення критеріїв дослідження фактів миротворчої діяльності та їх верифікація.

Методи та організація дослідження

Серед основних ідей, покладених в основу компаративного методу верифікації миротворення :

1. Положення концепції «Проекту 7D – «7 кроків» – основні засади ефективної трансформації миротворчого процесу щодо врегулювання Абхазького та Цхінвальського конфліктів. Псевдоконфлікти та квазімиротворчість на Кавказі (на прикладі Цхінвальського конфлікту)» (Тбілісі, Грузія) Олександра Русецького та Ольги Дорохіної, які відрізняють миротворення від квазімиротворчості (підміна миротворчості іншими політичними процесами) та псевдомиротворчих ініціатив та дій (як прикриття якихось приватних чи державних інтересів війни) [1, 2].

2. Визначення світогляду миру у вирішенні таких протиріч у вимірі діалектики миру та війни (Лепський М., 2018) [3], що складається на світоглядних положеннях: по-перше, формування, підтримки та ствердження такої системи суспільних відносин, у яких є можливим вирішення суттєвих протиріч у рамках цієї системи (мир, мирне врегулювання) у відносинах управління та інновацій на протигагу вирішенню у руйнуванні суспільства та міжнародних відносин (військове врегулювання протиріч); по-друге, формування ціннісної свідомості біо- та соціофілії, міри життя та її розвитку на протигагу ціннісної свідомості некрофілії (любові до смерті), мізантропії (ненависті до людей) та соціопатії, у розвитку та ствердженні міри смерті; по-третє, формування світогляду як розвиненості, цілісності та сукупності системи поглядів, ідеалів, цінностей, смислів у єдності та коевольюційності світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння та картини світу миру та людяності людства, оскільки фрагментованість світогляду та домінація світовідчуття і світосприйняття над світорозумінням (частини над цілим) формує живильний ґрунт для маніпуляцій, захоплення мас, роздмухування конфліктів та війн; по-четверте, того, що потрібним є розвиток освіти у новій конфігурації світів об'єктивного та суб'єктивного, об'єктивованого та суб'єктивованого у діджиталізованому масово-референтному медіасвіті, використання сильних сторін віртуалізації, аудіалізації, мультимедійності, емотивності та наочної образності і гейміфікації освіти, але з метою зцілення суспільної свідомості без дискримінації її основних форм та світоглядного розвитку особистості. У протилежному випадку ми отримуємо неетичну, неестетичну, неусвідомлену, агресивну у своєму невігластві людину та інститути, що забезпечують фрейми цієї поведінки.

Ці положення були сформульовані раніше у 2018 році, але ці прояви ми бачимо у військових та проти людяності злочинах російської армії на території України.

3. Ми стаємо на методологічних позиціях об'єктивного, наукового дослідження теми, сталого розвитку світу та ціннісних позиціях гуманізму, демократизму, людяності.

4. Формування інформаційно-пошукової свідомості та діджиталізованих технологій вимагає розробляти методи дослідження подій, діяльності та ітерацій у інформаційному просторі, що можуть бути частиною інформаційно-психологічної спеціальної операції (ПСО) війни або справжньою миротворчою діяльністю суб'єктів миротворення, тому гіпотезою нашого дослідження є необхідність впровадження процедур фактчекінга та верифікації заради збереження діалектики війни та мира як протиріччя розвитку світу. Це

положення має враховувати той факт, що кожна війна завершується миром, але якість цього світу та можливості сталого людського розвитку залежать від вирішень цього протиріччя.

Обговорення та висновки результатів дослідження. На мій погляд, потрібно розрізняти миротворення (досягнення справедливого миру на основі міжнародного права, прав людини, суверенітету держави та її права захищати свою державність та неділимість) та умиротворення (як приховувану підтримку експансії агресора чи то внаслідок страху перед агресором, чи то внаслідок економічних чи політичних інтересів партнерських відносин з агресором).

Миротворення має засновуватися на цілісному світогляді миру, якщо в інформаційних подіях відображується фрагментарна риторика, виникає велика загроза використання риторики миру в ПСО та з метою інформаційної війни. Ця інформаційна війна часто є проявом закріплення за агресором захопленої території іншою державою, а перемирня стає часом підготовки до нових експансіоністських дій.

Миротворення як процес відновлення міжнародного права, прав людини, суверенітету та державності має зберігатися та захищатися, оскільки повне зруйнування миротворчої діяльності може привести до ефекту «війни без кінця». Верифікаційною ознакою миротворення та медіації у цьому питанні є, по-перше, ведення переговорів медіаторів з протилежними сторонами (у псевдомиротворчості ми спостерігаємо ведення переговорів з країною агресором деяких держав без ведення переговорів з Україною, яка підверглася агресії, або спроби нав'язати їй рішення в інтересах агресора); по-друге, медіатори насправді здійснюють миротворчість за умов, якщо цінності міжнародного права та прав людини переважають над їх власними політичними та інтересами.

Ключові слова: миротворчість, мир, верифікація, інформаційно-психологічна спеціальна операція, фактчекінг.

Список літератури

1. Русецький, О., Дорохіна, О. (2020). Абхазька криза: від Концепції усвідомлення спільних загроз до побудови «Абхазької спільноти безпеки». *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 23(3), 118–134. URL: DOI: 10.15421/172032
2. Русецький, А. В., Дорохіна, О. Н. (2009). Проект 7D – «7 шагов» – основные принципы эффективной трансформации миротворческого процесса по урегулированию Абхазского и Цхинвальского конфликтов. Псевдоконфликты и квазимиротворчество на Кавказе (на примере Цхинвальского конфликта) / ред. Тбилиси., С. 278.
3. Лепський, М. А. (2018). Миротворення як об'єкт агресії інформаційних війн в медіапросторі // Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс / За науковою редакцією Г.М. Васильчука, О.М. Маклюк, М.М. Бессонової. Запоріжжя: Інтер-М., С.57-65.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ НА ЖИТЛО ПРИ УКЛАДЕННІ ПРАВОЧИНІВ

Лисенко Ірина, Лисенко Андрій

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» м. Харків, Україна

Захист прав дітей на житло є нагальною задачею соціального та демократичного розвитку кожної держави. Метою нашого дослідження є аналіз національних правових норм у цій сфері. В Україні право дітей на проживання разом зі своїми батьками регулюється Цивільним кодексом України (далі ЦК України). Згідно ч. 4 ст. 29 ЦК України місцем проживання фізичної особи, яка не досягла десяти років, є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, в якому вона проживає. Ця норма має імперативний характер. З метою захисту прав та інтересів дитини, яка не досягла десяти років, законодавець чітко визначив її місце постійного проживання. Ч. 1 ст. 160 Сімейного кодексу України (далі СК України) зазначає, що місце проживання дитини, яка не досягла десяти років, визначається за згодою батьків. Така редакція цієї статті СК України не зовсім відповідає ЦК України. Але у цьому випадку перевага належить нормам ЦК України, що обумовлене ст. 9 ЦК України. Місце проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років співпадає з місцем проживання дитини до десяти років, якщо інше місце проживання не встановлено за згодою між дитиною та батьками (усиновлювачами, опікуном) або організацією, яка визначає щодо неї функції опікуна. Отже, при визначенні місця проживання особи, яка досягла десяти років, приймається до уваги думка самої дитини, якщо це відповідає її інтересам. Згідно ч.2 ст. 160 СК України місце проживання особи, яка досягла десяти років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Особа, яка досягла чотирнадцяти років, вільно обирає собі місце проживання, за винятком обмежень, встановлених законом (ч.2 ст. 29 ЦК України). Але у будь-якому випадку дитина зберігає право проживання зі своїми батьками (усиновлювачами) чи одним з них, опікуном, піклувальником або за місцем знаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я.

Як було зазначено вище, діти власників житла здійснюють своє право на вибір місця проживання після чотирнадцяти років вільно, на власний розсуд, окрім законодавчо встановлених обмежень. Нездійснення особою своїх цивільних прав не є підставою для їх припинення, крім випадків, встановлених законом (ч. 1 ст. 12 ЦК України). Отже, навіть добровільна відмова дитини від права проживання зі своїми батьками не тягне припинення такого права у неї та обов'язку батьків (усиновителів, опікунів, піклувальників) забезпечити дитину житлом. Права членів сім'ї власника житла, а зокрема дитини на проживання в його квартирі, житловому будинку та іншому приміщенні, придатному для проживання виникають на підставі родинних зв'язків з власником. Отже, власник не може порушувати житлових прав його дітей, що спричиняє звуження розсуду власника при здійсненні права користування житлом.

На відміну від повнолітніх дієздатних членів родини власника дитина не може бути позбавлена житла без надання їй іншого житлового приміщення. Батьки (усиновителі, опікуни та піклувальники) – власники житла не можуть в односторонньому порядку, лише за своєю волею висилити дитину. Житлові права батьків та дітей регулюються законом (ч.2 ст. 176 СК України). Згідно п.40 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України у разі укладення правочинів, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, у тому числі договорів щодо поділу, обміну житлового будинку, квартири за участю осіб, над якими встановлено опіку або піклування, нотаріус перевіряє наявність дозволу органу опіки та піклування на укладення таких договорів. Але попередня згода органу опіки та піклування повинна бути й у разі здійснення правочинів з житлом батьками дитини, право власності на яке або право користування має дитина (ст. 177 СК України, ч. 3 ст. 18 ЗУ «Про охорону дитинства», ст. 12 ЗУ «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей»).

Режим володіння та користування житлом визначається з урахуванням інтересів сім'ї, а насамперед дітей. При розпорядженні житлом, яке належить малолітній дитині на праві приватної власності, батьки зобов'язані враховувати інтереси дитини. Правочини за дітей, які не досягли 14 років, а також від імені фізичних осіб, визнаних у судовому порядку недієздатними, вчиняють батьки (усиновлювачі) або опікуни. Правочини щодо майна малолітньої дитини можуть бути вчинені одним з батьків, з яким постійно проживає дитина, за наявності згоди другого з батьків, підпис якого має бути засвідчений нотаріально.

Отже, можна зробити висновок, що підставами обмеження права власності можуть виступати сервітутні права малолітніх та неповнолітніх осіб, а також осіб, які перебувають на утриманні власника. Зокрема власник квартири, будинку та іншого житла обмежується в праві користування та розпорядження житлом. Це зумовлено правом дітей на проживання разом з батьками – власниками житла та посиленням правовим механізмом охорони таких прав з боку держави. При посвідченні угод нотаріус повинен пересвідчитись, що права власника житла не обмежуються правами членів його родини, а зокрема малолітніми, неповнолітніми дітьми або іншими особами. Окрім цього, слід мати на увазі, що неповнолітній власник не може вчиняти будь-які угоди щодо відчуження належного йому нерухомого майна без дозволу батьків та органів опіки та піклування. У разі якщо другий з батьків заперечує проти укладення правочину щодо майна дитини, спір може бути вирішений органом опіки та піклування або судом.

Ключові слова: права дітей, житло, власник житла, право володіння, користування, розпорядження, сервітут.

УПРАВЛІННЯ ПРИВАТНОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ І ПРИНЦИПИ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Лобас Вікторія¹, Дольська Ольга², Городиська Ольга²

школа «Asaṅga (असङ्ग) Yoga – традиційна філософія Йоги, Відень, Австрія.

² National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv, Ukraine

Актуальність. Стаття присвячена ролі неформальної освіти (конкретно – принципам організації приватної школи з йоги), яка останнім часом набула широкого масштабу в країнах Європи і світу. Тому принципи, за якими слід формувати будь-які навчальні програми і які треба класти в основу роботи школи як соціальної інституції, завжди мали основополагаюче значення в подібних процесах.

Основна частина. Сьогодні ми бачимо різні контексти функціонування неформальної освіти. Особливої уваги сьогодні заслуговує факт відкриття і функціонування приватних спортивних навчальних закладів. Деякі працюють вже не один рік, деякі відкрившись - раптово закриваються так і не організувавши роботу на належному рівні обслуговування населення. Цікавим є і те, що видатні філософи сучасності все частіше починають обговорювати саме філософію організації такого роду закладів.

Школа «Asaṅga (असङ्ग) Yoga – традиційна філософія Йоги» – один із неформальних закладів освіти, який робить спробу подолати традиційну для класичної філософської думки дихотомію. На наш погляд, школа дає таке знання, яке може доповнювати формальне, інституційне. І все ж таки, ми бачимо, що сучасний стан людини суспільства споживання, інформаційного суспільства (віртуальний характер спілкування та проведення вільного часу в ньому, інфантилізація дорослих, переваги до формування споживача індустрії розваг тощо)

сприяє формуванню свого роду культурних лабіринтів і освітніх катастроф. Це неминуча і загрозна тенденція і духовної деградації людини.

Якщо мова йде про фізичний габітус сучасної людини, то він у більшому числі випадків аж ніяк не працює на образ так званої освіченої людини. Але коли мова йде про неформальні типи освіти такі, як школа Йоги, студія Йоги, то фізичний габітус починають розцінювати як символічний, культурний капітал, націлений не тільки на фізичну підготовку, накачку, але і на духовний розвиток. Одним із головних чинників, який необхідно враховувати при конструюванні змісту викладання Йоги, – потреба суспільства і цілі, які воно ставить перед йогом-гуру, йогом-коучем, йогом-викладачем. Багатогранна палітра педагогічної діяльності створює простір для смислів викладання, причому в кожному присутня певна логічна лінія його реалізації. Звідси можливість співіснування тих чи інших шкіл, напрямків, можливої методи. Вибір викладачем однієї із них визначається його ціннісним настроєм, культурою, вмінням інтерпретувати культурні смисли щодо сучасних ціннісних рядів, зіставляти їх співіснування із традиціями. Вибір певного сенсу і логіки викладання багато в чому визначається фактором часу. Є школи, наприклад, для яких змістом виступають спортивні навантаження і пози, мова йде про практики тіла (постуральна Йога). У центрі уваги таких шкіл – фізичні тренування, силові, дихальні комплекси вправ і такі, що розвивають гнучкість, зняття напруги, зміцнення і очищення організму, пошук ідеальних фізичних форм тіла і т. п. речі. Можна із впевненістю сказати, що змісти викладання сучасної Йоги різноманітні, а навчання, манера передачі знань залежить від багатьох факторів. На наш погляд, різні змістовні компоненти шкіл Йоги пов'язані з її численними інтерпретаціями давніх текстів, що частково зумовлено обмеженим доступом до першоджерел або небажанням витратити час на теоретично інтелектуальну обробку знань. Цим і пояснюється дуже вузьке розуміння з боку студентів того, чим Йога є насправді. Є й інші змістовні компоненти, за допомогою яких вносяться акценти, а іноді і змінюється вся філософія навчання.

Школа «Asaṅga (असङ्ग) Yoga – традиційна філософія Йоги» заснована на програмах роботи традиційних шкіл Йоги. Назва походить від санскритського слова «Асанга». Асанга – санскритське з'єднання, що складається з термінів а і санга (सङ्ग) і вказує на неможливість прив'язуватися до чогось. Термін підкреслює завдання сформулювати не прив'язаність людини до мірського з метою досягнення трансцендентного. Тому в програму школи входять не тільки фізичні вправи, але й інтелектуальна робота по формуванню світогляду, вивчення давніх текстів, оформлення інтеркомунікативного дискурсу тощо. Змістова компонента цієї школи оформлюється принципами, які кладуться в основу формування змісту програми. Робота із учнями орієнтується на конструювання людиною свого тіла, своїх думок, відношення до природи і свого внутрішнього «Я». Ідея конструктивізму знайшла свою реалізацію в освітніх контекстах. Наприкінці ХХ ст. активізувалося звернення до теорії конструктивізму (її головна теза – персональне управління знанням). Такому розвитку освітнього характеру сприяли нові знахідки як в когнітивних, так і у психологічно-педагогічних розвідках (К. Лоренц, Д. Кемпбелл, Г. Фоллмер, А. Келлі).

В основі організації і управління школа орієнтується на чотири принципи, про які буде написано у статті. Вони дають не тільки базу для розгортання роботи, але і вибудовують логіку управління, організацію навчального процесу, відбору працівників-коучей, нарешті – логіку бачення кінцевого результату і короткострокові та довгострокові плани розвитку школи.

На наш погляд, школа Йоги організована на основі концепції, яка має соціально-філософське підґрунтя. Це дає можливість, з одного боку, відчутти кожному студенту, хто відвідує заняття, смак духовно-фізичного синтезу, який концентрується в тілі кожного, а, з іншого, – зануритись у фантастичний світ історії сучасної Йоги.

Ключові слова: традиційна і сучасна йога, принципи управління і організації навчального процесу, приватна школа, спортивна освіта, спортивний академізм, тіло і тілесні практики, духовна культура, зміст викладання йоги.

Література

1. Лобас, В. В., Дольська, О. О. (2019). Цінність взаємовпливу культур Сходу та Заходу. *XIII Міжнародна науково-практична конференція магістрантів та аспірантів, 19-22 листопада. Харків: НТУ «ХПІ».* 508-509.

INDICATORS OF WEB DEVELOPER SUCCESS AS GUIDELINES FOR THE EDUCATION SYSTEM

Lobachov Oleksiy, Pidbutska Nina

National technical university "Kharkiv polytechnic institute", Kharkiv, Ukraine

The web developer profession is becoming increasingly important in today's digital age. As more and more businesses and organizations shift their operations online, the demand for skilled web developers has grown

exponentially. Web developers are responsible for designing, developing, and maintaining websites and web applications, which are critical components of the modern digital economy. One of the primary reasons why web developers are so important is that they play a critical role in creating an organization's online presence. A well-designed and user-friendly website is often the first point of contact between a business or organization and its customers. A good website can help to attract new customers, build brand awareness, and establish a company's reputation. Web developers are responsible for creating the code and functionality that makes these websites possible, ensuring that they are accessible, secure, and easy to use.

Another reason why web developers are important is that they are constantly innovating and adapting to new technologies and trends. As the internet and digital technologies continue to evolve, web developers must stay up-to-date with the latest trends and tools. This requires a high degree of creativity, technical skill, and problem-solving ability. Web developers must be able to create innovative solutions to complex problems, such as optimizing website performance, improving user experience, and integrating new technologies into existing websites and applications. Finally, web developers are important because they play a critical role in the growth and success of the digital economy. The internet and digital technologies have created new opportunities for businesses and organizations to reach customers and engage with their audiences. Without skilled web developers, these opportunities would not be possible (Calefato, Lanubile, Vasilescu, 2019).

The success indicators of a web developer can be varied, depending on the specific goals of the project or organization. However, there are several key metrics and indicators that are commonly used to measure the success of web development projects. A successful website should be engaging, easy to use, and provide a positive user experience. Web developers can measure user engagement by analyzing metrics such as bounce rate, time on site, and conversion rates. A high bounce rate or low time on site can indicate that users are not finding the website engaging or easy to use, while a low conversion rate can indicate that the website is not effectively driving users to take the desired action. A successful website should be fast, reliable, and responsive. Web developers can measure website performance by analyzing metrics such as page load speed, server response time, and website uptime. A slow or unresponsive website can lead to user frustration and lost opportunities, while frequent downtime can damage the reputation and credibility of the organization. Search engine optimization (SEO) is another important success indicator for web developers. A successful website should be optimized for search engines, making it easier for users to find the website through organic search. Web developers can measure SEO success by analyzing metrics such as keyword rankings, organic traffic, and backlinks. A high ranking for relevant keywords and a steady increase in organic traffic can indicate that the website is effectively optimized for search engines. Web developers can measure the success of their projects by analyzing business metrics such as revenue, lead generation, and customer acquisition. A successful website should effectively support the organization's business goals, whether that's generating leads, driving sales, or improving customer satisfaction. Web developers can measure these metrics by analyzing website analytics data, sales data, and customer feedback Iyer, Yun, Nagappan, Hoey, 2019).

A web developer training program should be built with a strong focus on practical, hands-on experience. Web development is a highly technical field, and students must be able to apply what they learn in the classroom to real-world projects and challenges. To achieve this, a web developer training program should be designed to provide students with a wide range of experiences, from basic coding exercises to advanced web development projects. A good web developer training program should also provide a solid foundation in the key technologies and tools used in web development. This includes programming languages such as HTML, CSS, and JavaScript, as well as frameworks and platforms such as React, Angular, and Node.js. Students should also be introduced to web development concepts such as responsive design, user experience, and security. Another important aspect of a web developer training program is the opportunity to work with other students and industry professionals. Group projects and collaboration can provide valuable experience in project management, teamwork, and communication. Additionally, exposure to industry professionals can help students build their professional networks and gain insights into the latest trends and technologies in the field. A web developer training program should also be designed to be flexible and adaptable. The field of web development is constantly evolving, and students must be able to keep up with new technologies and tools. This means that the training program should be regularly updated and revised to reflect changes in the industry.

In conclusion, a web developer training program should be built with a strong focus on practical, hands-on experience, a solid foundation in key technologies and tools, and opportunities for collaboration, ongoing learning, and professional development. By providing students with these experiences and opportunities, a web developer training program can help them build the skills, knowledge, and connections they need to succeed in this exciting and dynamic field.

Key words: web developer, success, training, educational program.

References:

1. Calefato, F., Lanubile, F., & Vasilescu, B. (2019). A large-scale, in-depth analysis of developers' personalities in the Apache ecosystem. *Information and Software Technology*, 114, 1-20.
2. Iyer, R. N., Yun, S. A., Nagappan, M., & Hoey, J. (2019). Effects of personality traits on pull request acceptance. *IEEE Transactions on Software Engineering*, 47(11), 2632-2643.

УПРАВЛІННЯ ДАТА-СФЕРОЮ (ВЕЛИКИМИ ДАНИМИ) ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Мар'єнко Вікторія

*Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету,
Запоріжжя, Україна*

Анотація. Актуальність теми дослідження в тому, що нова роль даних розглядається як функція капіталу бізнесу, у зв'язку з чим компанії націлені на розвиток цифрових даних, які мають вирішальне значення для визначення тенденцій, прийняття ефективних рішень та дій, щоб перевершити конкурентів. Щоб повною мірою використати цінність даних, підприємства активно використовують більш ефективні методи керування даними. Доведено, що капітал даних – це капітал бізнесу. У сучасній цифровій економіці дані є капіталом та економічним фактором, що впливає на виробництво цифрових продуктів і послуг.

Методологія дослідження. Використано методи системного аналізу і синтезу, завдяки яким вдалося привести розрізнені емпіричні факти у цілісну систему; метод структурно-функціонального аналізу, завдяки якому вдалося виявити функції великих даних та показати їх роль та вплив на конкурентну стратегію підприємства, так і на майбутню індустрію обчислювальної техніки.

Результат дослідження. У результаті аналізу, нам вдалося довести, що ефективне керування даними та надійні системи керування даними мають вирішальне значення для будь-якого розміру чи типу організації. Система керування даними, як правило, побудована на основі платформи керування даними, що охоплює базу даних, озеро та сховище даних, систему керування великими даними, аналіз даних та інші аспекти. Усі ці компоненти разом утворюють «систему інструментів», яка надає організаціям можливості керування даними, необхідні для запуску додатків і виконання аналізу та обчислень даних. Сьогодні, незважаючи на наявність інструментів, які допомагають адміністраторам баз даних (DBA) автоматизувати багато традиційних адміністративних завдань, людське втручання потрібне через розмір і складність більшості баз даних. Щоразу, коли потрібне втручання людини, ймовірність помилки зростає. У зв'язку з цим скорочення ручного керування даними є головною метою нової технології керування даними, автономної бази даних. Платформа керування даними - це базова система для збору та аналізу величезних обсягів даних в організації. Сьогодні комерційні платформи даних часто містять програмне забезпечення для керування даними від постачальників баз даних або сторонніх постачальників. Ці рішення для керування даними допомагають ІТ-командам і адміністраторам баз даних виконувати завдання. Сьогодні набирають популярності хмарні бази даних, які швидко та економічно масштабуються. Серед них деякі платформи хмарних даних надаються у вигляді послуг, які можуть допомогти підприємствам ще більше заощадити кошти. Автономна база даних, яка працює в хмарі, використовує штучний інтелект (AI) і машинне навчання для автоматизації багатьох завдань керування даними, які традиційно виконуються адміністраторами баз даних, включаючи керування резервним копіюванням бази даних, захист бази даних і налаштування продуктивності. Автономні бази даних можуть принести значні переваги в управлінні даними: 1) зменшити складність; 2) зменшити ймовірність людської помилки; 3) сприяти підвищенню надійності та безпеки бази даних; 4) сприяти підвищенню ефективності роботи; 5) скоротити витрати. Платформи хмарних даних надаються у вигляді послуг, які можуть допомогти підприємствам ще більше заощадити кошти. Великомасштабні, різноманітні та високошвидкісні дані є не тільки цінним активом підприємств, але й створюють надзвичайно серйозні та складні проблеми управління. Системи керування великими даними спрямовані на вирішення основних проблем: 1) інтеграція великих даних перетворює різні типи даних - від масових до потокових – та підготовки їх до використання; 2) управління великими даними: ефективно, безпечно та надійно зберігати та обробляти дані в хмарі даних або сховищі даних за допомогою підходу до зберігання об'єктів; 3) аналітика великих даних націлена на те, щоб виявляти ідеї за допомогою аналізу даних, аналізу графіків, створювати моделі за допомогою машинного навчання та методів візуалізації штучного інтелекту (Buhachuk, et al., 2023).

Висновки. Сьогодні багато компаній використовують великі дані, щоб покращити та прискорити розробку продуктів, прогнозне технічне обслуговування, взаємодію з клієнтами, безпеку та ефективність роботи тощо. У міру того, як великі дані стають все більшими, можливості для бізнесу також збільшуються. Проблеми управління даними. Більшість сьогоднішніх проблем із керуванням даними виникають унаслідок швидкого зростання бізнесу та постійного прискорення розширення даних. Стикаючись із постійно зростаючим масштабом, дедалі різноманітнішими типами та швидшою генерацією даних, сучасні підприємства потребують більш ефективних інструментів управління.

Ключові слова: дата-сфера, великі дані, конкурентоспроможність підприємств

References

1. Buhachuk, O., Nikitenko, V., Voronkova, V. (2023). Formation of a digital education model in terms of the digital economy (based on the example of EU countries). *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(1), 53-60.

ĮMONĖS VERTĖS NUSTATYMO METODŲ TAIKYMAS LIETUVOJE

Viktorija Mickevičienė

Marijampolės kolegija, Marijampolė, Lietuva

Temos aktualumas - daugelyje šalių nėra nusistovėjusios verslo vertinimo tradicijos, todėl dažnai pasitelkiama kitų šalių patirtis, kurią ne visais atvejais galima pritaikyti, kadangi vertinimo teorijos tinkamumas priklauso nuo galimybės gauti pakankamą kiekį patikimų rinkos duomenų. Neturint duomenų sunku daryti bet kokias tikslesnes išvadas apie verslo vertę. Todėl labai svarbu parinkti verslo vertinimo metodą, kuriuo remiantis būtų galima nustatyti labiausiai tikėtiną verslo vertę.

Mokslinė problema – mokslinėje literatūroje pateikiamas ne vienas modelis, metodas, kuris padeda nustatyti įmonės vertę, tačiau kyla klausimas kurie pateikti modeliai ir metodai tinkamiausi siekiant įvertinti Lietuvos įmonių vertes, esančias Nasdaq Baltic biržoje. Tikslas – nustatyti Lietuvos NASDAQ Baltic biržoje listinguojamų įmonių vertes, taikant atitinkamus vertės nustatymo metodus, siekiant identifikuoti vertės metodų taikymo tinkamumą Lietuvos įmonėms. **Uždaviniai:** Atlikti mokslinės literatūros, nagrinėjančios įmonės vertės vertinimo metodus analizę; apibrėžti tyrimo metodologiją, pagal kurią bus atrinktos įmonės, pagrindžiant literatūros autorių nuomone, nustatyti taikomus metodus.

Darbo objektas - atrinktos skirtingos Lietuvos įmonės, listinguojamos Nasdaq Baltic vertybinių popierių biržoje. **Darbo metodai** – užsienio ir lietuvių autorių mokslinės literatūros analizė, informacijos grupavimo, sisteminimo, lyginimo ir apibendrinimo metodai, lyginamoji analizė, prognozavimas, praktinis įmonės sukuriamos vertės nustatymas EVA metodu, gautų rezultatų interpretavimo būdas.

Tyrimo organizavimas - tyrimas atliktas pasitelkiant F-balų metodą ir nustatant atrinktų įmonių vertę pagal EVA metodą. Tyrimui atlikti panaudota viešai prieinama informacija iš Nasdaq Baltic vertybinių popierių biržos. Tyrimui naudoti 2020-2021 metų finansinių ataskaitų duomenys ir 2022-2026 m. prognozės. Įmonės prognozuojami duomenys apskaičiuoti atsižvelgiant į įmonės praeities informaciją ir pateiktus ateities planus, informaciją esančią rinkoje, šalies ekonomikos ir atskirų sektorių tendencijas, bei teisinius ir politinius veiksnius, kurie galėtų įtakoti konkrečią sritį.

Rezultatų aptarimas - išanalizavus verslo vertinimo sampratą, svarbą, esmę, tikslus, teorinius mokslinio vertinimo aspektus ir atlikus palyginamąją metodų analizę, galima teigti, jog verslo vertinimo metodų parinkimui daugiausiai įtakos turi: vertinimo tikslai, kurie turi atitikti vertintojo požiūrį, informacijos patikimumas ir prieinamumas, rinkos informacija, palyginimo galimybės, įmonės specifiška, teisinis statusas, vertintojo objektyvumas ir kt. Metodų nekotiruojamoms įmonėms vertinti pasirinkimas ribotas, kadangi susiduriama su informacijos stoka. Tuo tarpu įmonėms, kurių akcijos kotiruojamos, vertinimo metodų parinkimas yra paprastesnis, kadangi informacija, reikalinga vertinimui atlikti, yra lengviau pasiekama.

Išvados. Teorijoje plačiausiai nagrinėjami yra du vertinimo metodai: EVA ir diskontuotų pinigų srautų metodas. EVA metodas yra populiariausias Lietuvoje. EVA metodas yra pakankamai priimtinas, kadangi parodo į įmonę investuotą kapitalą ir leidžia įvertinti kokią atkuriamąją vertę įmonė gali generuoti ateityje, jeigu būtų atitinkamos sąlygos. Išanalizavus mokslinius šaltinius buvo surastas vienas naujausių įmonės vertės nustatymo metodų - F-balas. Metodas buvo modifikuotas ir pritaikytas ne kaip konkretus metodas įmonės vertei paskaičiuoti, bet kaip metodas, skirtas atrinkti stipriausias rinkos įmones, o vėliau naudojantis EVA metodu nustatyti atrinktų įmonių sukuriamą vertę. Atlikus tyrimą, galima teigti, jog F-balų metodas yra lengvai pritaikomas Lietuvoje.

Raktiniai žodžiai: įmonės vertės nustatymas, F-balų metodas, EVA metodas, amžinoji vertė

1. Gleason C.A, Johnson W.B., Li H. Valuation Model Use and the Price Target Performance of Sell-Side Equity Analysts. Contemporary Accounting Research, 2013.
2. Heinrichs N., Hess D. ir kt. Extended Dividend, Cash Flow, and Residual Income Valuation Models: Accounting for Deviations from Ideal Conditions. Journal of the Canadian Academic Accounting Association. – JAV, 2013.
3. Piotroski J.D. Identifying Expectation Errors in Value/Glamour Strategies: a Fundamental Analysis Approach. The Review of Financial Studies, 2013

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ

ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Меліхова Тетяна, Меліхов Євгеній

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Україна, Запоріжжя

Анотація. Українські підприємства сьогодні переживають не найкращі часи. Військова агресія РФ проти України, обстріли та терор українських земель, понівечена війною українська економіка та промисловість. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що кожна цивілізована держава у світі повинна розуміти, що така біда може спіткати кожного, і потрібно знати, що робити про подібних ситуаціях.

Методи і методологія дослідження включають методи порівняння, вивчення, аналіз, спостереження, вимірювання, співставлення.

Результат дослідження. Аналіз господарської діяльності виконаний на підставі даних ТОВ «Запорізький ливарно-механічний завод», а саме досліджено: потенціал з виробництва, завантаження виробничих потужностей, продуктивність персоналу таких цехів, як: ливарний, механічний, металоконструкції. При плануванні ми спостерігаємо значне зниження виробничих спроможностей підприємства через інтенсивні бойові дії та перебої із логістичним забезпеченням сировиною та матеріалами. Ефект впливу факторів на балансовий прибуток обсягів та структури змін відбувся на \$103,1 тис., у т.ч. ефект від обсягів реалізації \$610,1 тис. При використанні показника EBITDA у розділах «EBITDA без обліку неконтролюючих факторів» та «Відхилення БП EBITDA без обліку неконтролюючих факторів» у період місяців січень-лютий та квітень-серпень спостерігається значне збільшення прибутку. У березні 2022 року у тих же розділах відбувається зменшення прибутку. А у розділі «EBITDA без обліку неконтролюючих факторів» за 8 місяців 2022 року відбувається збільшення прибутку, але у «Відхилення прибутку EBITDA без обліку неконтролюючих факторів» навпаки спостерігається його зменшення [1].

Пропозиції щодо удосконалення господарської діяльності ТОВ «Запорізький ливарно-механічний завод»:

- залучення іноземних інвестицій;
- участь у міжнародних програмах та грантових проєктах;
- залучення адміністративних відділів підприємства в отриманні прибутку шляхом надання послуг;
- економія витрат адміністративними відділами підприємства;
- залучення до співпраці ливарного заводу SOBOWIDZ, м. Гданськ, Польща;
- залучення науковців до розробок сучасних матеріалів та технологій виробництва, які необхідні у воєнний період для подолання російської агресії в Україні;
- залучення науковців до розробок сучасних матеріалів та технологій виробництва, які необхідні у післявоєнний період для відновлення інфраструктури та розбудови України.

Це надасть збільшення прибутку та підвищення ефективності діяльності підприємства. Для подальшої ефективності управління компанія Метінвест об'єднає три ливарно-механічних заводів в єдиний комплекс, який розташований в Запоріжжі, Кривому Розі та Кам'янському. Таке об'єднання надасть багато переваг, а саме знизяться витрати на виробництва та управління, а значить підвищиться прибуток та збільшиться ефективність господарської діяльності.

Висновки. Провівши дослідження, варто відмітити важливе положення промислових підприємств в Україні у цілому. При інтенсивних бойових діях, вони продовжують свою роботу навіть із такими проблемами, як: логістичні перебої, ракетні обстріли підприємств, брак коштів як на самому підприємстві, так і у державному бюджеті і все задля того – щоб якнайшвидше прискорити Перемогу українського народу у цій жахливій та затяжній війні.

Ключові слова: аналіз господарської діяльності, підвищення ефективності управління підприємствами, воєнний період

Література:

1. Головна сторінка ТОВ «Запорізький ливарно-механічний завод» (2023) URL: <https://zlmz.com.ua/>

ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Метеленко Наталя

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Розглянуто тенденції управління цифровими технологіями, які можуть підтримати та прискорити досягнення кожної з 17 Цілей сталого розвитку, - від подолання крайньої бідності до зниження дитячої смертності, сприяння сталому сільському господарству та гідним робочим місцям, а також досягнення загальної грамотності. Технології також можуть загрожувати конфіденційності, підривати безпеку та посилювати нерівність, вони мають наслідки для прав людини та людських інститутів. Як і попередні покоління, ми маємо вибір щодо того, як використовувати та керувати новими технологіями, як уряди, компанії чи окремі особи.

Мета дослідження – теоретичне та практичне осмислення тенденцій управління цифровими технологіями у контексті глобальних викликів.

Методи та методика дослідження. До методів аналізу слід віднести методи системного аналізу і синтезу, що дозволили привести розрізнені емпіричні факти у систему та використати дискурс-аналіз управління цифровими технологіями.

Результати дослідження. Цифрові технології розвивалися швидше, ніж будь-які інновації в нашій історії, торкнувшись приблизно 50% населення країн, що розвиваються, лише за 20 років, змінивши соціальні умови в цих країнах. Технології можуть відігравати добре збалансовану роль, покращуючи зв'язок, фінансову доступність, доступ до торгівлі та державних послуг. Наприклад, у сфері охорони здоров'я передові технології на основі ШІ допомагають рятувати життя, діагностувати хвороби та продовжувати тривалість життя. В освіті віртуальні навчальні середовища та дистанційне навчання відкрили класи для студентів, які інакше були б виключені. Завдяки допомозі штучного інтелекту державні послуги стали доступнішими та підзвітнішими завдяки системам, що працюють на блокчейні, з меншою кількістю бюрократичних зв'язків. Великі дані можуть підтримувати більш оперативні та точні політики та програми. У деяких регіонах швидкість підключення сповільнюється або навіть повертається назад. Відсутність різноманітності в технологічному секторі може означати, що ця проблема не вирішується належним чином. Протягом історії технологічні революції трансформували робочу силу: створювали нові форми та моделі праці, робили інші застарілими та призводили до ширших соціальних змін (Voronkova, Nikitenko, Metelenko, 2022) Нинішня хвиля змін, ймовірно, матиме далекосяжні наслідки. Наприклад, Міжнародна організація праці оцінює, що перехід до більш екологічної економіки може створити 24 мільйони нових робочих місць у всьому світі до 2030 року завдяки прийняттю стійких практик в енергетичному секторі, використанню електричних транспортних засобів та підвищенню енергоефективності. У той же час звіти таких організацій, як McKinsey, свідчать про те, що до 2030 року 800 мільйонів людей можуть втратити роботу через автоматизацію. Управління цифровими тенденціями вимагатиме змін у підході до освіти, приділяючи більший акцент на науці, технологіям, інженерії та математиці, навчаючи навикам м'якого спілкування, забезпечуючи можливість перенавчання протягом усього життя. та вдосконалювати навички. Сьогодні цифрові технології, такі як великі дані і штучний інтелект використовуються для відстеження та діагностики проблем у сільському господарстві, охороні здоров'я та навколишньому середовищі, навігація за дорожнім рухом або оплата рахунків. Цифрові технології можна використовувати для захисту та дотримання прав людини, але можна використовувати для порушення прав людини, наприклад, стежити за нашими пересуваннями, покупками, розмовами та поведінкою. Уряди та корпорації все більше мають інструменти для використання даних у фінансових та інших цілях. Технології, що керуються даними, мають потенціал для розширення можливостей людей, покращення добробуту людей і просування універсальних прав., Соціальні мережі об'єднують майже половину населення світу, що дозволяє людям почути їхні голоси та спілкуватися з людьми з усього світу в реальному часі. Таким чином, алгоритми соціальних мереж можуть підживлювати розкол суспільств у всьому світі. Однак соціальні медіа можуть відігравати протилежну роль. Голова ООН попередив про «величезну фрагментацію» між світовими державами, кожна з яких має власну стратегію в Інтернеті та штучному інтелекті, домінуючу валюту, правила торгівлі та фінансів, суперечливі геополітичні та військові погляди, освітянські та наукові проблеми (Нікітенко, Метеленко, Воронкова & Васильчук, 2023).

Висновки. Необхідно успішно управляти цифровими технологіями в умовах глобальних викликів, інтегрувати та оновлювати технології, контент і цифрову галузь у рамках концепції метавсесвіту. Цифрові технології стали новою детермінуючою силою, що визначає всі сфери від цифрової економіки до потенціалу цифрової людини, яка виступає новою точкою зростання цифрової економіки.

Ключові слова: управління цифровими технологіями, цифрова економіка, глобальні тенденції

References

1. Voronkova, V., Nikitenko, V., Metelenko, N. (2022). AGILE-economy as a factor in improving the digital society. *Baltic Journal of Economic Studies*, 8(2), 51-58.
2. Нікітенко, В., Метеленко, Н., Воронкова, В., Васильчук, Г. (2023). Концепція трансформації освітньої парадигми, орієнтованої на потреби та «освіту впродовж всього життя». *Humanities studies. Zaporizhzhia : Publishinghouse "Helvetica"*, 14(91), 93–101.

КОНЦЕПЦІЯ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ ТА ПОЛІТИКУ

Метеленко Наталя, Воронкова Валентина

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету

Анотація. Розглянуто концепцію глобальних ризиків та їх впливу на світову економіку та політику. Доведено, що сучасний етап розвитку призвів до еволюціонування глобалізації, посилення конкуренції, що стало передумовами глобалізаційних ризиків. **Мета дослідження** – концептуалізація глобальних ризиків та їх впливу на світову економіку та політику.

Методи та методика дослідження. Дослідження глобалізаційних ризиків може проводитися за допомогою різних методологій та підходів. Нижче наведено декілька з них: 1) Системний підхід – полягає у вивченні глобальних ризиків як складної системи, де кожен елемент має величезний вплив на інші елементи системи. При цьому досліджується не тільки сам ризик, а й його можливі наслідки, включаючи довготривалі соціальні, економічні та екологічні наслідки. 2) Сценарний підхід - полягає у створенні різних сценаріїв розвитку подій залежно від різних варіантів глобальних ризиків. Цей підхід дозволяє розглянути можливі наслідки ризиків та визначити шляхи їх запобігання. 3) Експертний підхід - полягає у використанні знань та досвіду експертів для ідентифікації глобальних ризиків та їх наслідків. Для цього можуть бути використані експертні опитування, дискусії та інші методи. 4) Статистичний підхід – полягає у використанні статистичних даних для аналізу імовірності виникнення глобальних ризиків та їх наслідків. Цей підхід може допомогти визначити тенденції та ризики на основі минулих даних. Ці методи можуть використовуватися окремо або в поєднанні між собою для досягнення більш повної картини глобальних ризиків та їх впливу на світову економіку та політику.

Результати дослідження. Глобалізаційні ризики – це ризики, пов'язані зі зростанням міжнародної взаємозалежності із збільшенням обсягу міжнародної торгівлі, іноземних інвестицій, переміщенням людей та іншими глобальними процесами. Серед глобалізаційних ризиків можна виділити наступні: 1) Фінансові ризики - пов'язані з нестабільністю фінансових ринків, валютних курсів та іншими факторами, що впливають на міжнародні фінансові операції. 2) Екологічні ризики – пов'язані зі зміною клімату, забрудненням навколишнього середовища, виснаженням ресурсів та іншими екологічними проблемами. 3) Політичні ризики - пов'язані зі змінами у правових та регуляторних умовах у різних країнах, збільшенням геополітичних напружень та іншими факторами, які можуть впливати на міжнародні відносини. 4) Соціальні ризики - пов'язані зі змінами в культурних та соціальних цінностях, міграційними процесами, демографічними змінами та іншими факторами, що можуть впливати на соціальну стабільність. 5) Технологічні ризики – пов'язані з розвитком нових технологій, їх впливом на економіку та суспільство, а також з кібербезпекою та іншими технічними проблемами. У залежності від конкретної ситуації та галузі діяльності, глобалізаційні ризики можуть мати різний ступінь важливості і впливу (Voronkova, Nikitenko, Metelenko, 2022). Існує багато концепцій ризиків, які розроблені в зарубіжних країнах. Ось кілька з них: 1) Ризик як ймовірність втрати або небезпека, пов'язана з певним подіями або діяльністю. Ця концепція досить універсальна і застосовується у багатьох галузях діяльності. 2) Ризик як несприятливий ефект, який може виникнути при прийнятті рішень. Ця концепція відображає те, що ризик може бути пов'язаний не тільки з втратами, але і з можливістю неотримання очікуваного доходу чи результату. 3) Ризик як загроза, яка може виникнути в результаті незнання, невизначеності або непередбачуваності. Ця концепція відображає те, що ризик може виникнути не тільки через зовнішні фактори, але й через внутрішні фактори, які важко передбачити. 4) Ризик як комбінація ймовірності виникнення небажаної події та наслідків цієї події. Ця концепція відображає те, що ризик оцінюється не тільки за ймовірністю, але й за наслідками, які можуть виникнути в результаті цієї події. 5) Ризик як можливість невиконання цілей та завдань, які були поставлені. Ця концепція відображає те, що ризик може бути пов'язаний зі зниженням рівня виконання завдань та досягнення цілей. Ці концепції відображають різні аспекти ризиків та можуть бути застосовані в різних галузях діяльності. Важливо оцінювати ризики і приймати ефективні рішення. Концепція глобальних ризиків та їх впливу на світову економіку та політику є об'єктом досліджень багатьох авторів. Серед найвідоміших можна виділити таких: Нассім Ніколас Талеб – автор книги «Чорний лебідь: вплив непередбачуваних подій на світові ринки», в якій він висловлює думку про те, що світова економіка і політика є надзвичайно складними системами, які можуть бути порушені непередбачуваними подіями, що може призвести до величезних загроз і ризиків; Річард Гейзенберг – автор книги «Глобальні ризики: підходи до ідентифікації, оцінки та управління», в якій він розглядає різні аспекти глобальних ризиків, такі як кліматичні зміни, пандемії, кібернетичні атаки та інші; Іан Бреммер – автор книги «Суперповія: геополітика XXI століття», в якій він розглядає геополітичні ризики, які можуть виникнути в результаті конфліктів між країнами та регіонами, а також ризики, пов'язані зі змінами у світовому порядку; Мартін Ріскін – автор книги «Мега-ризики: науково-економічний аналіз, оцінка, управління», в якій він досліджує ризики, пов'язані з глобальними проблемами, такими як дефіцит природних ресурсів, техногенні катастрофи, соціально-економічна нестабільність та інші. Ці автори та багато інших дослідників внесли вагомий вклад у розвиток концепції глобальних ризиків.

Висновки. Виходячи зі стану сучасної глобалізації, повністю уникнути глобальних ризиків неможливо. Але існує декілька практичних рекомендацій, які можуть допомогти зменшити ризики та забезпечити більш стійкий розвиток світової економіки та політики: 1) Диверсифікація економіки – збільшення різноманітності виробництва та інвестицій в різні сектори економіки може зменшити вплив глобальних ризиків на окремі галузі. 2) Розвиток резервних систем – створення запасних систем для енергопостачання, транспорту, телекомунікацій тощо може забезпечити стійкість системи в разі виникнення глобальних криз. 3) Забезпечення глобальної безпеки – вирішення проблем тероризму, кібербезпеки, збройних конфліктів та інших загроз безпеці може допомогти зменшити вплив глобальних ризиків на світову економіку та політику. 4) Зміцнення глобального співробітництва – підвищення рівня співпраці між країнами та міжнародними організаціями може сприяти вирішенню глобальних проблем та зменшенню ризиків для світової економіки та політики. 5) Розвиток зеленої економіки – зменшення залежності від викопних палив та збільшення використання відновлюваних джерел енергії може зменшити вплив глобальних ризиків на клімат та навколишнє середовище. 6) Розробка стратегій ризик-менеджменту – створення системи моніторингу та оцінки ризиків, визначення шляхів досягнення сталого розвитку.

Ключові слова: глобальні ризики, концепція глобальних ризиків, сталий розвиток

References

1. Voronkova Valentina, Nikitenko Vitalina, Metelenko Natalya (2022). AGILE-economy as a factor in improving the digital society. Baltic Journal of Economic Studies, Riga, Latvia : "Baltija Publishing". Vol.8. No 2. 51-58.

ВИКОРИСТАННЯ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТЕРЕОЛІТОГРАФІЇ В ЦИВІЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ТВОРЕННЯ

Мищенко Віктор

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, Україна

Цивілізація інтелектуального творення (The Civilization of Intellectual Creation (CIC) та керованого управління майбутнім, за думкою А.В. Кіпенського та М.В. Смолягі, формується на основі інтелектуалізації середовища існування, автоматизованих систем управління зі застосуванням штучного інтелекту і спрямована на одухотворення світу, тобто зміну його засад на основі принципів гуманізму (збереження життя і розуму у Всесвіті), гармонізації співпраці людського та мислячого штучного інтелекту (Кіпенський, Смоляга, 2023). Термін «інтелектуалізація середовища існування» ні є випадковим, він відбиває загальну логіку тотальної цифровізації, подальшого розвитку технотронного суспільства, яке, як вважав творець цього терміну Збігнев Бжезінський, є наслідком взаємного збагачення високих технологій у промисловості та сучасних інформаційних технологій (Brzezinski, 1971). Від створення моделей «clever office» і «clever house» людство поступово іде до цивілізації I типу за класифікацією Кондрашова-Каку, яка буде здатна «контролювати або коригувати погоду, змінювати курс ураганів, будувати міста в океанах» (Каку, 2008, с. 344) і, як вважає Микита Моїсєєв, – здійснювати управління біосферою, кліматом, технологіями зрощення ґрунтів (Моїсєєв, 1990), тобто – виконувати завдання щодо терраформації ландшафту планети, перетворення пустель в оазиси, зони придатні для проживання (Каку, 2008). Яким чином людство буде здатне досягти поставленої мети? Безумовно, для отримання необхідної енергії для перетворення планети людство буде вимушено створити і використовувати геокоосмічні технології, які будуть здатні виконувати різноманітні функції щодо управління кліматом, оновлення ґрунтів, терраформації ландшафту (Мищенко, 2021). Для управління процесами планетарно-космічної цивілізації, трансформації до цивілізації II типу, яка буде здатна використовувати весь викид енергії своєї зірки, здійснювати контроль над Сонцем, займати інші зірки (Каку, 2008, с. 344), людству буде необхідне перейти до технологій Глобального управління планетарною цивілізацією (Мищенко, 2021). Але для реалізації цих мегапроектів необхідне реалізувати технології макро і мікрорівня, суть яких декілька інша – реалізувати стратегію «конвергенції», завдання гармонізації техносфери з первозданною природою, нейтралізувати певну дисгармонію, яка сьогодні ще складається у відношеннях біосфери та побудованої на галузевому принципі техносфери» (Ковальчук, Нарайкин, Яцишина, 2013, с. 8).

Термін «стереолітографія», який був запропонованим у 1986 році Чарльзом В. Халлом, знаходить різноманітне використання, охоплює широке коло застосування в самих різних галузях життя людини, до складу яких слід віднести:

- Будівництво. Є припущення, що у майбутньому процес зведення будівель набагато прискориться завдяки стереолітографії. Відносно невеликі настільні пристрої можуть мати область побудови від 50 до 150 мм в одному вимірі. У той же час існують промислові установки, здатні друкувати великогабаритні моделі, де вироби вимірюються вже за метри. Готові вироби можуть мати різні механічні властивості залежно від закладених характеристик фотополімеру: існують імітатори твердих термопластиків, гуми та інших матеріалів.
- Медицина. Завдяки тривимірному друку лікарі отримали можливість створювати копії людського скелета, створили сенсор, який може стежити за температурою тіла, розробили смартфон, який здатний

визначати рівень глюкози в крові, систему електростимуляції мозку, яка здійснює вимірювання мозкових хвиль і стимулює мозок. покращуючи короткострокову пам'ять та можливості уникнення помилок.

- Архітектура та дизайн. Створення макетів, елементів інтер'єру будівель.
- Освіта. 3D-моделі є чудовими наочними матеріалами на навчання на всіх рівнях освіти.
- Автомобілебудування. Стереолітографія дозволяє протестувати автомобіль на етапі розробки.
- Легка промисловість. Виготовлення найрізноманітніших елементів споживчих товарів. (використання стереолітографії для створення бездротової системи заряджання смартфона на основі застосуванні невидимого вузького лазерного променя).

- Історія та антропологія. Моделі створюються на базі археологічних знахідок і дозволяють оцінити достовірність припущень вчених.

Які основні переваги нової технології?

1. Кардинальна зміна в традиційному розумінні техніки, з позицій органопроекції німецького географа та філософа Ернста Каппа, який в роботі «Підстави філософії техніки. Новий погляд на історію виникнення культури» поклав принцип, згідно з яким людина у всіх своїх творах несвідомо відтворює свої органи і сама пізнає себе, виходячи з цих штучних створінь. Стереолітографія кардинально змінює характер взаємодії людського мозку з природою, зовнішнім світом: за винятком безумовно важливих, проте, суто технічних питань вибору матеріалу виробу, що формується, все інше мозок шифрує в математичну формулу, програму і, власне вона стає основним засобом творення Нового світу. Тобто, як би думка людини втілюється в певні дивовижні речі, стає матеріальною силою а сама людина перевертається в чаклуна, який по новому розбудовує власні відношення з природою

2. Стереолітографія з'явилась неочікувано для людства, але ні випадкове, вона є логічним продовженням інтелектуального розвитку людства. Розглядаючи перспективи Нового світу, в якому стереолітографія, 3-D принтер може стати певним символом епохи, яким були багаття і спис для первіснообщинного суспільства, серп і молот – для аграрного, конвеєр – для індустріального, ми маємо заглянути у минуле и дати відповідь на питання, а як 3-D принтер з'явився у наш світ? Безумовно, він є логічним продовження 2- D принтера, але це – тільки «вершина айсберга». Його появі передували тривалий період інтелектуального зростання цивілізації, яка, відкривши закони магнітної індукції, змогла спочатку передати сигнал, шифруючи його в «абетку Морзе», потім – голос людини, після цього – зображення на телевізійному екрані. Його появі передували тривалий процес розвитку інформатики та математики, відкриття законів диференціального та інтегрального обчислення Ньютоном та Лейбніцем. Мабуть 3-D принтер і є символом для цивілізації інтелектуального творення, вступаючи в яку ми маємо не забути і про саму людину.

3. Стереолітографія стає основним засобом аддитивного виробництва моделей, а саме модель, модулювання розглядається як шлях контролю, аналізу поведінки і управління складних відкритих систем, які знаходяться в стані динамічних зрушень. Таке найбільш повне, системне відтворення органічно цільної системи дає можливість відчувати людині певним творцім, де ідея про системне утворення втілюється в життя. «Здійснено прорив, – відмічає С. Бескаравайний, – у виготовленні гомогенних виробів довільної форми» (Бескаравайний, 2013). Вочевидь, ті виробі, які ми бачимо сьогодні – це лише початок творення, де його процес може включати цілі мегаполіси на Землі та міста у космічному просторі, створення «природоподібних систем і процесів... антропоморфних технічних систем, високоорганізованих «копій живого» (Ковальчук, Нарайкин, Яцишина, 2013, с. 8).

4. Головною перевагою стереолітографії можна вважати високу точність друку. Існуюча технологія дозволяє наносити шари товщиною 15 мікрон, що у кілька разів менше за товщину людського волосся, тобто вона найбільш повно здатна реалізувати замисел людини, як творця. На основі поєднання інформаційних і нанотехнологій, сучасних технологій стереолітографії, може здійснитись поєднання природного та штучного, «принципова, революційна перебудова всього технологічного базису в нерозривному зв'язку його наукового, виробничого, соціально-політичної та культурної складових» (Ковальчук, Нарайкин, Яцишина, 2013, с. 9), оскільки ці технології більш органічно впроваджуються у світ природи.

5. Стереолітографія дозволяє створювати деталі високої складності, що є необхідною характеристикою та вимогою для суспільства високих технологій, вона дає можливість щодо органічного синтезу виробництву у макросвіті з конструюванням в галузі мікросвіту за допомогою нанотехнологій. Сучасна стереолітографія являє собою досить різноманітну галузь високих технологій, до складу яких слід віднести такі її напрямки та допоміжні технологічні процеси, як:

- маскова стереолітографія (SGC);
- технологія багатоструменевого моделювання (МММ);
- кольоровий струменевий друк (CJP);
- цифрова світлодіодна проекція (DLP);
- струменевий тривимірний друк (3DP);
- вибіркоче лазерне спікання (SLS);
- вибіркоче лазерне плавлення (SLM);
- вибіркоче теплове спікання (SHS);
- виготовлення об'єктів методом ламінування (LOM);

- електронно-променева плавка (EBM);
- пряме лазерне спікання металів (DMLS);
- виробництво електронно-променевої плавки (EBF₃);
- моделювання методом пошарового наплавлення (FDM) та інші.

6. Кардинально змінюється характер конструювання. Насамперед, змінюється технологічний процес. Там, де потрібно обладнання для штампування кожної окремої деталі – можна обійтися одним єдиним верстатом. Якщо традиційне конструювання розглядалось як певний синтез творця, який, як в грі «Лего» поєднує певні конструктивні складові, оставляючи певні відходи, які вибраковуюються в процесі збірки та з'єднання елементів і чим самим здійснюється забруднення, яке заповнило весь світ і стає глобальною проблемою цивілізації, то виробництво на основі застосування технології стереолітографії практичне безвідходне, засноване на новому розумінні творення, де матеріал найбільш органічно втілюється в форму, яка може набувати досить різноманітні та химерні обриси.

7. Змінюється і сам світ і технології, як засіб взаємодії зі світом. Те, що раніше ми називали «інфосферою» переростає в якусь нову якість, яка уже не тільки здатна зберігати, рахувати та обчислювати, передавати інформацію, навіть контролювати різноманітні фізичні та біологічні процеси та управляти складними системами. Вона опанувала функцію творіння, трансформується в креатосферу. Це за власною суттю і є реалізація ідей З. Бжезинського щодо технотронного суспільства, де інформаційні технології і високі технології у промисловості взаємно впливають одне на інше, то і в використанні технологій стереолітографії ми бачимо такий органічний синтез. Якщо спроектувати сучасні 3-D принтери на майбутнє з урахуванням того, які були перші літаки та автомобілі і чим вони стали тепер, можна уявити майбутнє стереолітографії в новому світі, контури і дизайн якого важко представити.

8. Аналізуючи перспективи розвитку стереолітографії, слід враховувати й космічний вектор творення, необхідний та поступовий перехід до планетарно-космічної цивілізації. Мабуть, стереолітографія зможе знайти досить широке використання на Місяці, де людство зможе використовувати місячний пил як вихідну сировину для спорудження необхідних для космічного проживання конструкцій. Слід врахувати, що технологія стереолітографії може бути використана в умовах досить агресивного середовища (низьких температур, підвищеної радіації), значно підвищуючи рівень автоматизації виробництва, створюючи умови для використання роботизованих систем та максимально оберігаючи та захищаючи людину.

Безумовно, технології мають і низку певних проблем. До них слід віднести і високий рівень вартості сучасних технологій стереолітографії, які існують на даному етапі їх розробки та їх застосування (що, безумовно, залучатиме інтелектуальні ресурси для вирішення цієї проблеми). Не менш важливою є дослідження впливу, який надавати нові технології стереолітографії на природу самої людини, вивчення філософсько-антропологічних проблем їх використання. Коли світові з'явилися конвеєрні технології, людство в основному цікавила проблема рентабельності продукції, і тільки потім А. Швейцер став говорити про руйнування духовного світу робітника, а М. Гайдеггер – про девіації мислення. Чи не спіткає аналогічна доля самої людини-творця, коли після написання математичної формули або комп'ютерної програми він залишиться поза процесом творення Нового світу? Це питання необхідно буде вирішувати суб'єктам освітнього процесу, від інтелекту та педагогічного мислення яких залежить майбутнє і доля людства.

Ключові слова: технологія, духовний світ, робітник, інтелектуальні ресурс

Список літератури:

- 1.Бескаравайный, С. С. (2013). Философско-методологические основания использования технологии стереолитографии (3D-принтинга) URL: <https://fantlab.ru/blogarticle26081>
- 2.Каку, М. (2008). Параллельные миры: Об устройстве мироздания, высших измерениях и будущем Космоса / пер. с англ. Москва: ООО Издательство «София», 416 с.
- 3.Кіпенський, А. В., Смоляга, М. В. (2023). Логіка розвитку цивілізації: від інформаційного – до інтелектуального суспільства. *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*, 32(1), 50 - 66.
- 4.Ковальчук, М. В., Нарайкин, О. С., Яцишина, Е. Б. (2013). Конвергенция науки и технологий – новый этап научно-технического развития / ВФ, 3, 3-11.
- 5.Мищенко, В. И. (2021). Глобальное управление планетарной цивилизацией: перспективы развития в XXI столетии. International Scientific-Practical Conference 20st-21nd of May, 2021, Marijampole, Lithuania. Management, Business, Technologies, Innovation: Trends and Challenges. Conference article collection, 198–203.
- 6.Мищенко, В. И. (2021). На пути трансформации к планетарно-космической цивилизации: геокосмические технологии. Філософія в сучасному світі : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 19–20 листопада 2021 р. // Ред. кол. Я. В. Тараров, А. В. Кіпенський, О. О. Дольська [та ін.]. Харків : Друкарня Мадрид, 100-102.
- 7.Моисеев, Н. Н. (1990). Человек и ноосфера. М. 352 с.
- 8.Brzezinski, Z. (1971). Between Two Ages. America's Role in the Technotronic Era. New York, 335 p. URL: http://www.takeoverworld.info/Zbigniew_Brzezinski_Between_Two_Ages.pdf

ІННОВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ТВОРЧОСТІ, КРЕАТИВНОСТІ, КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Нікітенко Віталіна, Воронкова Валентина

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Актуальність дослідження інновацій в управлінні освітою має велике значення, так як це використання нових технологій, методів та підходів для покращення ефективності та якості освіти. Інновації в освіті включають у себе використання комп'ютерних технологій, електронних платформ для навчання та комунікації, використання інтерактивних методів навчання, нових підходів до оцінки навчальних досягнень учнів. До інновацій в управлінні освітою можна віднести такі практики, як персоналізоване навчання, диференційоване навчання, проєктне навчання, співпрацю між школами та батьками, залучення громадськості до процесу прийняття рішень у школі, а також впровадження нових підходів до організації навчального процесу. Однією з основних метою інновацій в управлінні освітою є створення умов для розвитку критичного мислення, творчості та самостійності учнів, що забезпечує їхню успішність у майбутньому житті та кар'єрі. Мета дослідження – вивчити інновації в управлінні освітою з метою покращення якості освіти.

Методологія дослідження. Кількісні методи дослідження ґрунтуються на зборі числових даних та їхньому статистичному аналізі, якісні методи зосереджені на зборі та аналізі якісних даних, таких як інтерв'ю, спостереження, фокус-групи. Методологія дослідження може включати наступні етапи: 1) опитування, аналіз документів, експертні оцінки; 2) проведення опитування, аналіз документів, інтерв'ювання експертів; 3) статистичні методи аналізу даних, інтерпретація текстової інформації; 4) обробка результатів дослідження та формулювання висновків щодо проблеми дослідження.

Результат дослідження. Інновації в управлінні освітою - це актуальна тема для дослідження, яку досліджують багато вчених та авторів: 1) Майкл Барбер (Michael Barber) - автор концепції "Доступна якість" (Deliverology), яка використовується для впровадження реформ в галузі освіти; 2) Кен Робінсон (Ken Robinson) - британський письменник, просуває ідеї про креативність в освіті, а також вважає, що необхідно змінити підходи до оцінювання учнів та забезпечити більше свободи для вчителів; 3) Джон Хатті (John Hattie) - австралійський педагог, який проводив багато досліджень в галузі освіти. Він розробив концепцію "видимого навчання" (Visible Learning), в якій акцентується на ефективних підходах до навчання та оцінювання учнів; 4) Лінда Дарлінг-Хеммонд (Linda Darling-Hammond) - американський педагог та дослідник, який зосереджується на тому, як забезпечити якісну освіту для всіх дітей. Вона активно просуває ідеї про рівність в освіті, розвиток професійного майстерності вчителів та підвищення якості підготовки вчителів; Янг Жоу (Yong Zhao) - китайський педагог, який зосереджується на тому, як забезпечити інноваційну освіту для учнів, активно вивчає технології, що можуть бути використані для підвищення креативності, творчості, критичного мислення.. Управління освітою - це система організаційних та керівних дій, спрямованих на забезпечення ефективності процесу навчання та розвитку критичного мислення. Для досягнення цієї мети виокремимо концепції управління освітою: 1) Стратегічне управління - забезпечення ефективності системи освіти на довгострокову перспективу. Цей підхід передбачає використання стратегій, таких як розробка місії, визначення цілей та планування дій; 2) Управління якістю - підвищення якості освіти та забезпечення сталого розвитку, що включає в себе системи контролю якості та оцінювання результатів, постійне вдосконалення процесу навчання та виховання; 3) Управління зміною - забезпечення адаптації системи освіти до змін у соціально-економічному середовищі, включає в себе розробку стратегій змін, організацію змінних процесів та забезпечення відповідних ресурсів для впровадження змін; 4) Управління ресурсами - забезпечення оптимального використання ресурсів системи освіти, що включає розробку стратегій забезпечення ресурсів, організацію роботи з фінансування та управління персоналом; 5) Управління знаннями - забезпечення передачі та збереження знань у системі освіти може допомогти розвивати більш ефективні та сучасні методи навчання, підвищувати якість освіти та забезпечувати відповідність навчальних програм вимогам критичного мислення.

Висновки і рекомендації. Практичні рекомендації для удосконалення управління інноваціями в освіті наступні: 1) створення інноваційної культури, атмосфери, яка стимулює інновації та поширення нових ідей, для чого слід проводити тренінги, семінари, які навчають працівників шкіл та університетів думати творчо та шукати нові рішення; 2) встановлення системи збору та аналізу даних може допомогти відслідковувати результати та виявляти проблеми; 3) співпраця з іншими установами, встановлення партнерських відносин з іншими установами, як дослідницькі центри, бізнес-інкубатори, які можуть допомогти з розвитком інновацій; 4) розвиток інноваційних проєктів передбачає створення нових продуктів та послуг, які відповідають вимогам сучасного світу (Nikitenko Vitalina, Voronkova Valentyna, Oleksenko Roman, Andriukaitiene Regina, et al., 2022).

Ключові слова: управління інноваціями, освіта, сучасні методи навчання, критичне мислення, творчість, креативність

References

1. Nikitenko, V., Voronkova, V., Oleksenko, R., Andriukaitiene, R., Holovii, L. (2022). Education as a factor of cognitive society development in the conditions of digital transformation. *Revista de la universidad del zulia.*, 13(38), 680-695

ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ВАЖЛИВИЙ НАУКОВИЙ НАПРЯМОК ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Олексенко Каріна

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Запоріжжя, Україна

Актуальність дослідження проектування навчального середовища є важливим науковим напрямом, оскільки сьогодні в освіті відбуваються значні зміни, пов'язані зі зростанням інформаційної технології та науково-технічного прогресу. Навчальне середовище, яке відповідає сучасним вимогам, повинно бути ефективним, інноваційним та гнучким. Проектування навчального середовища передбачає створення сприятливих умов для навчання та розвитку студентів, забезпечення доступу до необхідних ресурсів та забезпечення їх безпеки. В процесі проектування слід враховувати вимоги до технологічних можливостей, структури та організації простору навчального закладу. Проектування навчального середовища є важливим науковим напрямом для сучасних умов.

Мета дослідження – теоретичні і практичні аспекти проектування навчального середовища у початковій школі.

Методологія дослідження. Методологія дослідження проектування навчального середовища зазвичай включає наступні етапи: 1) Аналіз потреб та вимог користувачів. На цьому етапі проводиться дослідження потреб користувачів навчального середовища (студентів, викладачів, адміністраторів тощо) та визначається, які функції та можливості повинне мати навчальне середовище. 2) Розробка концепції навчального середовища. На основі результатів аналізу потреб та вимог користувачів розробляється концепція навчального середовища, яка описує основні функції та можливості системи. 3) Розробка архітектури навчального середовища. На цьому етапі розробляється архітектура навчального середовища, включаючи структуру баз даних, алгоритми та інші технічні аспекти. (Oleksenko et al., 2021) 4) Розробка прототипу навчального середовища. На основі концепції та архітектури розробляється прототип навчального середовища, який може бути випробуваний та вдосконалений. 5) Тестування та вдосконалення навчального середовища. Після розробки прототипу навчального середовища проводиться тестування системи, щоб виявити можливі проблеми та помилки. Потім систему вдосконалюють та доповнюють відповідно до результатів тестування. 6) Впровадження навчального середовища. Після успішного тестування та вдосконалення системи проводиться впровадження навчального середовища в роботу. Загалом, методологія дослідження проектування навчального середовища включає аналіз потреб та вимог користувачів освітнього середовища, для цього слід сформулювати концепцію проектування освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень. Серед зарубіжних авторів, які займаються проектуванням навчальних середовищ, можна виділити таких авторів, як: Seymour Papert - американський вчений-педагог, автор концепції побудови навчальних середовищ на основі психології пізнання дітьми світу; David H. Jonassen - професор із педагогіки та психології в Університеті Флориди, який працює в галузі проектування навчальних середовищ, активного навчання та інтелектуальних інструментів; John Dewey - американський філософ та педагог, автор теорії проектної педагогіки та активного навчання; Marc Prensky - американський автор та консультант з питань технологій у навчанні, який пропагує використання ігор та інтерактивних середовищ у навчанні; Elliot Soloway - професор комп'ютерних наук та освіти в Університеті Мічигану, який працює в галузі проектування навчальних середовищ та розробки програмного забезпечення для навчання; Allan Collins - професор психології та освіти в Університеті Нью-Йорка, автор теорії когнітивного навчання та інтелектуальних середовищ для навчання; Chris Dede - професор технологій навчання та інновацій в Гарвардському університеті, який працює в галузі проектування та використання віртуальних та розширених навчальних середовищ. Ці автори розробляють концепції, моделі та технології, які використовуються для проектування навчальних середовищ, що забезпечують якісну, ефективну та цікаву освіту.

Результати дослідження. Існує безліч зарубіжних концепцій проектування навчального середовища, деякі з них: 1) Модель "21 століття" - це концепція, яка спрямована на підготовку учнів до роботи в епоху цифрових технологій, яка покладається на чотири основні компетенції: критичне мислення, комунікації, співпрацю та творчість. 2) Модель "змішаного навчання" - підхід, який поєднує в собі традиційні методи навчання з використанням технологій: учні можуть вивчати матеріал в режимі онлайн або офлайн, навчальні матеріали підбираються під кожного учня окремо. 3) Модель "проектної освіти" - підхід, який ставить учнів у центр навчального процесу та пропонує їм виконання реальних проектів, що сприяє розвитку критичного мислення, комунікаційних та цифрових навичок. 4) Модель "спільного навчання" - підхід, який спрямований на співпрацю учнів та вчителів у навчальному процесі; учні взаємодіють один з одним та з вчителями, виконуючи

спільні проекти та взаємодіючи у групах. 5) Модель "персоналізованого навчання" - підхід, який ставить учнів у центр навчального процесу та пропонує їм індивідуальний підхід до навчання; учні вивчають матеріал згідно своїх потреб та темпу навчання, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу. Концепція проектування навчального середовища у початковій школі включає наступні етапи: 1) Аналіз потреб учнів: потрібно зрозуміти, які навички та знання мають учні, що їм потрібно навчитися та які способи навчання найефективніші. 2) Розробка плану навчання: враховуючи результати аналізу потреб учнів, викладачі повинні розробити план навчання, що включає в себе цілі, завдання, методи та інструменти навчання. 3) Вибір методів навчання: на основі плану навчання викладачі повинні вибрати методи навчання, що найефективніші для досягнення планованих цілей та завдань. 4) Створення навчального матеріалу: вчителі повинні створити матеріали для навчання, що відповідають плану та методам навчання. 5) Організація навчального простору: вчителі повинні організувати навчальний простір, щоб відповідав потребам учнів та методам навчання. 6) Використання технологій: для забезпечення ефективного навчання вчителі повинні використовувати різні технології та інструменти, такі як комп'ютери, планшети, відео та аудіо матеріали. 7) Оцінювання та звітування: вчителі повинні оцінювати навчальний процес та звітувати про досягнення учнів, щоб зрозуміти, наскільки ефективним є навчальне середовище та методи навчання (Nikitenko et al., 2022).

Висновки та рекомендації. Важливим аспектом проектування навчального середовища є врахування індивідуальних потреб та особливостей студентів. Це може включати розробку спеціальних програм для студентів з особливими потребами, підготовку кадрів для роботи з такими студентами, а також створення умов для підвищення мотивації студентів до навчання та саморозвитку. У сучасному світі змінюються вимоги до професійної підготовки, тому важливо створювати навчальні середовища, які забезпечують максимально ефективну підготовку студентів до роботи в нових умовах. Проектування навчального середовища є однією з ключових складових в процесі підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: проектування навчального середовища, початкова школа, концепції проектування навчального середовища, якісна, ефективна, цікава освіта

References

1. Nikitenko, V., Voronkova, V., Oleksenko, R., Andriukaitiene, R., Liudmyla, H. (2022). Education as a factor of cognitive society development in the conditions of digital transformation. *Revista de la universidad del zulia*, 13(38), 680-695.
2. Oleksenko, K., Khavina, I. (2021). Essence and structure of the readiness of future primary school teachers to design the learning environment. *Revista de la Universidad del Zulia*, 12(34), 398-409.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ І МОЖЛИВОСТЕЙ

Олексенко Роман

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Запоріжжя, Україна

Анотація. Розглянуто тенденції розвитку вищої освіти, які диктуються знаннєвими чинниками, стратегією освіти через науку та інформаційно-комунікаційні технології, освіту, зміцнення країни конкурентоспроможними фахівцями та впровадженням стратегії інновацій, що є надзвичайно актуальним. Розглянуто тенденції розвитку вищої освіти за умов глобалізації. Встановлено, що гармонійне поєднання професійної компетентності та загальнолюдських цінностей, що розвиваються у контексті соціокультурних тенденцій, є ключовим пріоритетом вітчизняної вищої освіти. **Мета** дослідження полягає у теоретичному осмисленні тенденцій розвитку вищої освіти у контексті викликів і можливостей.

Методи та методика дослідження. До методів аналізу слід віднести загально-філософські методи наукового пізнання – аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, контент-аналіз, дискурс-аналіз.

Результати дослідження. Соціальні зміни за доби глобалізації та цифровізації зумовлюють переоцінку й оновлення всіх сфер діяльності, в тому числі науки, освіти і культури. Одним із головних напрямків такого оновлення є пошук нових засобів формування кваліфікованих фахівців для відбудови всіх галузей і, в першу чергу, спеціалістів, які будуть здатні організувати та здійснити економіко-соціальні перетворення, що дозволять Україні стати в один ряд із розвинутими європейськими державами. Першочерговою задачею є необхідність світоглядно-ціннісного, науково-методичного, інструментально-інноваційного удосконалення стану вищої освіти. В епоху цифрової економіки дані поступово стають новим чинником економічного і соціального розвитку. Цифрова економіка стала новою рушійною силою економічного зростання. Наразі цифрова економіка інтегрована в життя людей. Керівництво університетів та шкіл повинно приділяти увагу навчання інновацій та технологій, їх застосуванню, щоб належним чином розвивати інтерес студентів до вивчення інновацій і технологій, формувати творчі здібності та навички вирішення проблем. Крім того, на додаток до шкільної програми, розвивати креативне мислення та інтерес до інновацій та технологій а учнів з раннього віку. Відповідні позакласні заходи охоплюють такі сфери, як штучний інтелект, програмування та великі дані, щоб

учні могли рано оволодіти знаннями про інновації та технології та закласти міцну основу для майбутньої інтеграції у цифрову економіку та розвиток розумного міста. Цифровізація є однією з найбільш певних глобальних тенденцій наступного десятиліття, тому слід посилити інтеграцію та інновації, прискорити цифрову трансформацію, здійснивши наступні кроки. Головним в вищій освіті має бути стратегічний пріоритет підготовки молоді до професійно-компетентної діяльності та активно-інноваційної соціалізації в умовах глобалізаційних і трансформаційних тенденцій. Тенденції розвитку вищої освіти у контексті викликів і можливостей розвиваються на основі цифрових технологій: 1) розвиток освіти для всіх і освіти впродовж життя; 2) побудова суспільства, що навчається, де кожен може вчитися у будь-який час; 3) розвиток мережевої, цифрової, персоналізованої системи освіти протягом усього життя у відповідь на розвиток інформаційних технологій; 4) побудова суспільства, що навчається, де кожен може навчатися та сприяти підготовці інноваційних фахівців. Поява нових професій відображає високий попит на фахівців у передових галузях, а також те, що нові професії розширяють шлях до трансформації і модернізації освіти. У міру того, як розвиток цифрової економіки стає швидким, з'являється все більше нових цифрових професій, що дає молодим людям нові можливості та ідеї для отримання нових професій, які можуть розширити канали працевлаштування (Nikitenko et al. 2023).

Висновки. Тенденції розвитку вищої освіти у контексті викликів і можливостей містять велику життєву силу економічного та соціального розвитку, представляючи новий напрямок і тенденцію. Тенденція розвитку цифрових технологій породила появу освіти та професії зі штучного інтелекту, інженерів і техніків віртуальної реальності, інтернет-маркетологів та аналітиків даних. Тільки в таку епоху безперервної ітерації технологій, бурхливого розвитку галузей і все більш витонченого суспільного поділу праці можуть з'являються нові форми працевлаштування у новій економіці. Стрімкий розвиток мережевої економіки став рушійною силою попиту на появу нової освіти та нових професій, культивування інноваційних здібностей є важливою метою освіти та необхідною умовою розвитку кваліфікованих фахівців, основою підготовки яких є оволодіння інформаційно-технологічними знаннями, передовими технологіями та передавим зарубіжним досвідом.

Ключові слова: освіта, фахівець, компетентність, цифровізація, нові професії

References

1. Nikitenko, V., Voronkova, V., Oleksenko, R., Filoretova, L., Lanoviuk, L., Khvistel, V. (2023). Perspectives of civilizational political development of world regions in the context of current challenges and opportunities. *Cuestiones políticas*, 41(76), 274-291.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Олейнікова Л. Г.

ДННУ «Академія фінансового управління»

Розглядаючи національні економічні системи, можна виділити ряд додаткових аспектів, що проявляються через призму аналізу конкурентоспроможності на макрорівні. Актуальними є питання як належних і справедливих умов національного ринку, так і питання впливу на нього умов здійснення діяльності на ринках інших країн. Так, окремі країни є конкурентними лише тоді, коли власний ринок захищений протекціоністськими інструментами або національні компанії субсидіюються державою. Інші країни, маючи високий рівень продуктивності та потенціал конкурентоспроможності, не зможуть успішно конкурувати у разі, коли національні компанії, що не отримують державних субсидій будуть змушені конкурувати із компаніями, що мають протекціоністський захист свої країні.

В сьогоденних умовах, національні підприємства оборонного комплексу та суміжні з ними виробництва мають можливість, через інструменти державної підтримки, стати локомотивами національної економіки. Інституційна та інвестиційна складова конкурентних переваг в країні суттєвим чином посилюються наявністю значиних природних ресурсів, високим рівнем людського капіталу та промислового потенціалу. В умовах збройної агресії, коли значна частка (більше 30%) економічних суб'єктів зазнає втрат через військові дії, в країні точками росту можуть бути саме підприємства, що виконують замовлення оборонного значення та товари подвійного призначення. За суттєвої доданої вартості технічно складної продукції таких підприємств, мультиплікативний ефект може бути значним і дозволить сформувати «лацужки доброботу» в країні, формуючи робочі місця, генеруючи прибутки та сплачуючи податки. Втім, збільшення потенціалу підприємств, що виконують замовлення ЗСУ, в майбутньому сформують потужний експортний потенціал, що буде впливати на конкурентоспроможність нашої країни на наднаціональному рівні та сприятиме зростанню її політичного та військового впливу.

Аналіз проблем підвищення конкурентоспроможності вітчизняного озброєння і військової техніки (ОВТ) при розроблені і виробництві нових зразків ОВТ зроблено авторами [1, 2, 3]. У розроблені і виробництві нових зразків ОВТ вирішальну роль відіграють результати фундаментальних та прикладних

наукових досліджень, які, за своєю суттю, є об'єктами права інтелектуальної власності (ОПІВ). Важливим завданням є пошук оптимальних шляхів і можливостей для імплементації ОПІВ у кінцевий продукт.

В розвинених країнах дієвим інструментом для цього є національна інноваційна система (НІС), яка, відповідно до моделі «потрійної спіралі» [4] представляє собою модель взаємодії між університетами (наукою), промисловістю (бізнесом) і владою (урядом). Вважаємо, що в умовах російсько-української війни доцільно в національну інноваційну систему включити військово-промисловий комплекс, який використовуючи об'єкти права інтелектуальної власності, може забезпечити собі високий рівень конкурентоспроможності (рис.1).

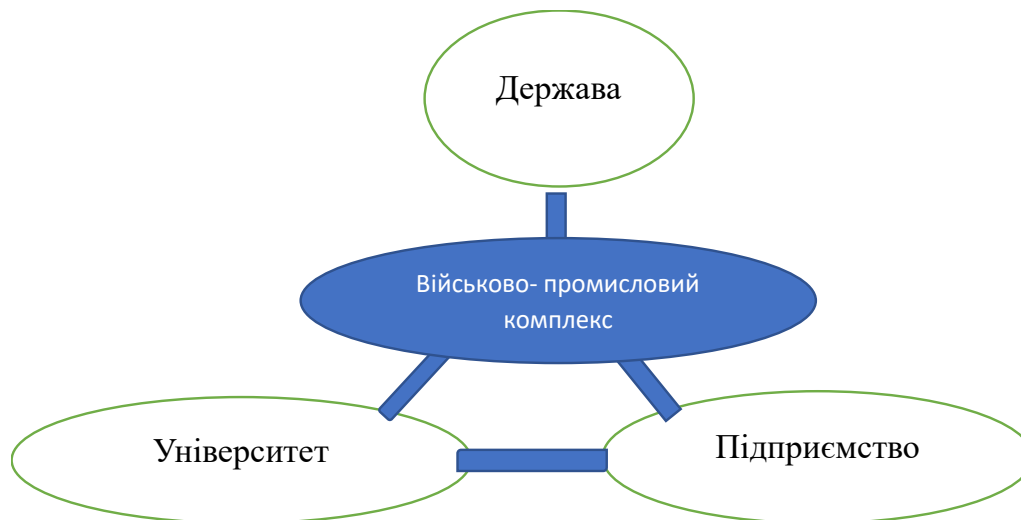

Рис. 1. Удосконалена модель «потрійної спіралі» з урахуванням сучасних реалій

Модель «потрійної спіралі» добре працює тільки у країнах із сталою ринковою економікою і вона не придатна для країн з перехідною економікою або в умовах російсько-української війни. Для країн, що ведуть бойові дії, до яких відноситься Україна доцільно використовувати удосконалену модель (рис. 1).

Ключові слова: формування конкурентоспроможної, національна економічна система, російсько-українська війна.

Список використаних джерел

1. Жданюк М.М., Чередник Ю.М., Макаров С.М., Мотяков Ю.М., Швець С.А. Системний підхід до розробки загальних вимог до засобів наземного обслуговування польотів. Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки. 2021. Вип. № 4(10). С. 45- 55.
2. Новіченок С.М., Куренко О.Б., Борових С.І. Розробка комплексної методики обґрунтування доцільного комплексу заходів технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів аеродромно-технічного обслуговування літальних апаратів Збройних Сил України при переводі їх на експлуатацію за технічним станом // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2017. – Вип. № 1(26). – С. 41–45.
3. Харченко О.В., Пашенко С.В. Концептуальні засади подальшого розвитку авіації Збройних Сил України // Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту авіації. К.: ДНДІА, 2020. Вип. № 16(23). С. 6–11.
4. Тітаренко Г. Б. Тенденції розвитку національної інноваційної системи в Україні // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. - 2013. - № 4. - С. 155-161.

QUALITY INDICATORS OF THE ORGANIZATION OF ONLINE EDUCATION

Pidbutskyi Oleksiy, Knysh Anastasiia

National technical university "Kharkiv polytechnic institute", Kharkiv, Ukraine

In recent years, online education has seen tremendous growth and popularity. This can be attributed to several factors, including advances in technology, changing attitudes towards online learning, and the increasing demand for flexible and affordable education. One major factor driving the growth of online education is the increasing availability and accessibility of technology. The widespread use of the internet and the proliferation of mobile devices have made it easier for people to access educational content online. The development of online learning platforms and tools, such as learning management systems, video conferencing software, and interactive simulations, has made it possible for online education providers to offer high-quality and engaging educational experiences to students. Another factor contributing

to the growth of online education is the changing attitudes towards online learning. In the past, online education was often viewed as inferior to traditional in-person classes, with concerns about the quality of instruction, the lack of interaction with instructors and peers, and the perceived lack of accountability. However, as online education has evolved and improved, attitudes towards online learning have shifted, with more people recognizing the potential benefits of online education, such as greater flexibility and access to educational opportunities. Finally, the increasing demand for flexible and affordable education has also contributed to the growth of online education. Many people today are balancing work, family, and other commitments, and may not have the time or resources to attend traditional in-person classes (Chakraborty et al., 2021). Online education offers greater flexibility and convenience, allowing students to complete coursework on their own schedule and at their own pace. Additionally, online education can be more affordable than traditional in-person classes, with lower tuition fees, fewer associated costs (such as transportation and housing), and more opportunities for financial aid (García-Morales, Garrido-Moreno, Martín-Rojas, 2021).

The survey of students and scientists made it possible to determine the main indicators determining the quality of the organization of online education:

1. Access and availability: Online education should be easily accessible and available to students. The learning platform and materials should be available at any time and from anywhere.

2. Content and curriculum: The online education should have a well-designed and organized curriculum. The content should be up-to-date and relevant to the subject matter. It should also be presented in a clear and concise manner.

3. Teaching methods: The teaching methods used in online education should be interactive and engaging. This can include live sessions, video lectures, interactive quizzes, and discussion forums. The teaching methods should cater to different learning styles and needs of students.

4. Instructor qualifications: The instructors teaching online courses should be qualified and experienced in their respective fields. They should be able to communicate effectively and respond to students' questions in a timely manner.

5. Assessment and evaluation: The assessment and evaluation process should be transparent and fair. Students should receive regular feedback on their performance and have opportunities to improve their understanding of the subject matter.

6. Technical support: The online education platform should provide technical support to students to ensure that they have access to the resources and tools necessary for their learning. Any technical issues should be resolved promptly.

7. Student support: Online education should provide adequate support to students, including academic advising, counseling, and tutoring services. The support services should be readily available and responsive to the needs of students (Martin, Sun, Westine, 2020)

Student support is essential in organizing online learning as it plays a crucial role in promoting student success, engagement, and satisfaction. Without adequate support, online students may struggle to navigate the learning environment, understand the course material, and stay motivated to complete their coursework. One of the primary challenges of online learning is the lack of face-to-face interaction with instructors and peers. This can make it difficult for students to get the help and feedback they need to succeed in their courses. Effective student support services can help to bridge this gap by providing students with access to resources and support that can help them stay engaged and motivated in their coursework (Lockee, 2021; Pidbutska, Demidova, Knysh, 2021).

Taking these factors into account will significantly improve the quality of the educational process and the flow of material successfully learned by students. Modern universities must clearly ensure the implementation of all the listed points in order to maintain their own competitiveness in the conditions of the modern competitive educational environment.

Key words: online education, quality indicators, students.

References

1. Chakraborty, P., Mittal, P., Gupta, M. S., Yadav, S., & Arora, A. (2021). Opinion of students on online education during the COVID-19 pandemic. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 3(3), 357-365.
2. García-Morales, V. J., Garrido-Moreno, A., & Martín-Rojas, R. (2021). The transformation of higher education after the COVID disruption: Emerging challenges in an online learning scenario. *Frontiers in psychology*, 12, 616059.
3. Lockee, B. B. (2021). Online education in the post-COVID era. *Nature Electronics*, 4(1), 5-6.
4. Martin, F., Sun, T., & Westine, C. D. (2020). A systematic review of research on online teaching and learning from 2009 to 2018. *Computers & education*, 159, 104009.
5. Pidbutska, N., Demidova, Y., & Knysh, A. (2021). Gender aspects of empathy in online learning of adolescents. *Journal of Education Culture and Society*, 12(1), 314-321.

EMOTIONAL INTELLIGENCE AS ONE OF THE COMPONENTS OF RESILIENCY FORMATION

Pidbutska Nina, Martynenko Yevhenii

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, Україна

The goal of our work is to reveal the importance of emotional intelligence in the formation of resiliency. The research method is a theoretical analysis of scientific literature.

According to the researcher S. Luthar, resiliency is a dynamic process of creating positive adaptation when facing life difficulties. The process includes several stages: 1) contact with adverse events or risk factors; 2) activation of protective factors and their interaction with risk factors; 3) the creation of resiliency (Luthar, Cicchetti, Becker, 2000). A protective factor is a certain personal trait that helps to pass through traumas and stresses more easily and reduces their consequences. Protective factors can be internal and external. In turn, internal factors are divided into physical, which include health and genetics, and mental, which are a combination of personal qualities. Throughout the research on resiliency, there has been a question of which qualities can be protective factors. For example, the researcher E. Werner identified qualities that helped children better adapt to adverse environments in which they grew up. These qualities include responsibility, adequate self-esteem, tolerance, motivation, and communicativeness (Werner, Smith, 1992). In turn, the Ukrainian researcher G. Lazos adds emotional intelligence to this list of qualities (Лазос, 2019). Emotional intelligence is the ability of a person to observe their own emotions and the emotions of others, distinguish them, and use this information to manage thinking and behavior (Mayer, Salovey, Caruso, 2004). Having a high level of emotional intelligence allows a person to more effectively manage their emotions and influence the emotions of others. This ensures more effective adaptation to difficulties and stresses that may arise. For example, people with high emotional intelligence can be more flexible in their behavior and reactions to stressful situations. They can better control their emotions and understand how their reactions affect others. This allows them to build better relationships and cope with difficult situations more effectively.

In summary, emotional intelligence is an important protective factor in building resiliency. It helps individuals manage their emotions, interact effectively with others, and adapt to stressful situations more effectively

Key words: Resiliency, emotional intelligence.

References

1. Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543–562
2. Werner, E., Smith, R. (1992). *Overcoming the odds: high risk children from birth to adulthood*, Ithaca, New York: Cornell University Press, p 304
3. Лазос, Г. П. (2019). Теоретико-методологічна модель резильєнтності як основа побудови психотехнології її розвитку. Організаційна психологія. *Економічна психологія*, 2–3, 77-89.
4. Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 197–215

ATVYKSTAMOJO TURIZMO SKATINIMAS COVID-19 PANDEMIJOS KRIZĖS LAIKOTARPIU: BIRŠTONO „VYTAUTAS MINERAL SPA“ ATVEJIS

Petraškaitė Klaudija

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Temos aktualumas. Turizmo sektorius yra svarbiausias pasaulyje. Jau nuo senų laikų bandė nusakyti sąvoką. Tai vienas labiausiai ir sparčiausiai augančių verslų, 2019 m. turistų skaičius padidėjo 4 proc. (Su & Lee, 2022). Turizmo svarbiausias uždavinys socialiniuose moksluose, apimančiuose turizmą ir svetingumą kaip tyrimų sritį, tai yra tirti tokias teorines sąvokas nuostatos ir asmenybės bruožus, kurie laikomi ontologiniais gamtoje egzistuojančiais subjektais vadinami elgesio koncepcijos (Liu et al., 2022). Svetingumas yra viena iš pagrindinių turizmo dalių, kuri turi didelę reikšmę šios pramonės plėtrai (Jones, & Wynn, 2019). Tarptautinis turizmas yra vienas iš didžiausių ir sparčiausiai augančių pramonės šakos pasaulyje (Liu & Wu, 2019). Sveikatingumo pagrindinė esmė yra keliavimas, išlaikymas geros savijautos bei tobulinimas gyvenimo būdo (Han et al., 2020). Kadangi žmonės vis labiau rūpinasi savo sveikata, dėl to atvykstamojo turizmo augimo potencialas yra didesnis (Kiatkawsin, & Han, 2017). Taip pat labai svarbus dalykas turizme tai tvarumo valdymas. Jau tampa pagrindiniu procesu (Jones, & Wynn, 2019). Tačiau šiuo metu pasaulyje svarbu yra skaitmenizacija, ji apima įvairiausias sritis. Savo kasdienybės neišsivaizduojame be išmaniųjų technologijų (telefonas, kompiuteris ir t.t.). Tai taikoma ir turizmo sektoriuje, interneto svetainės, socialiniai tinklai per juos galima susisiekti su daugeliu vietinės ir net tarptautinės tautybės žmonių (Todor, 2016). Tai padeda keliautojui rasti greičiau informaciją ir pasirinkti norimą kelionės tikslą (Camilleri, 2018). Labai svarbu, kad visos turizmo įstaigos įsitraukia bei pritaiko produktus ar paslaugas pagal esamą šių laikų situaciją (Sanchez-Teba, Garcia-Mestanza, Rodriguez-Fernandez, 2020). Turizmo pramonė neklestėtų jei nebūtų atvykstančių turistų. Lietuvoje daugiausiai apsilanko iš Europos šalių (Narkūnienė, 2022). Norint, kad turistai atvyktų reikia teikti apgyvendinimą, transportą, turėti maitinimo įstaigų bei lankytinų vietų su veiklomis. Tačiau labai priklauso nuo visuomeninės, gamtinės, ekonominės aplinkos ir viešųjų institucijų (Šedienė, 2008). Reikia nepamiršti planuoti turistų srautus, mokėti nustatyti ir modeliuoti, nes tai yra vienas iš pagrindinių dalykų (Cuhadar, 2020). Išaugus atvykstamajam turizmui padidėjo ekonomikos augimas, nes didina investicijas į infrastruktūrą, pramonę plečiasi, atsiranda darbo vietų bei didėja pajamos (Rasool, Maqbool, Tarique, 2021). Šiais laikais žmonės vis labiau rūpinasi savo sveikata, dėl to padidėja atvykstančių turistų iš kitų šalių (Kiatkawsin, & Han, 2017). Tačiau ištikus COVID-19 pandemiją buvo iššūkis visame pasaulyje. Labiausiai nukentėjo turizmas, nes buvo nutrauktos kelionės (Gössling, Scott and Hall, 2020). Buvo uždarytos sienos, taikomi tam tikri judėjimo apribojimai, nebuvo tokios vietos pasaulyje kur nebūtų buvę viruso (Gössling et al., 2020). Pandemija palietė visas turizmo sritis, atsaukti renginiai, uždarytos apgyvendinimo įstaigos, restoranai neveikė (Business Insider, 2020). Kai išplito visame pasaulyje, valstybės rengė priemonių planus, kurie skirti visiems gyventojams, sveikatos saugumui užtikrinti, pagalba smulkiam ir vidutiniam verslui (Barua, 2020). SPA procedūromis siekiama atsipalaiduoti, tonizuoja bei atkuria kūną ir dvasią, o labiausiai gerina bendrą sveikatą (Ivanova, 2019).

Anot mokslininkų (Buhalis et al., 2023; Sanchez et al., 2020; Pestek & sarvan, 2020; Pencarelli, 2020; Rather, 2021; Chen et al., 2022), kad vyktų turizmo skatinimas svarbu bendradarbiauti, įtraukti į turizmo verslą skaitmenizacija, taip pat labai svarbu reklamuoti ir būti išskirtiniu.

Probleminis klausimas: kaip skatinimas atvykstamasis turizmas COVID-19 pandemijos krizės laikotarpiu: Birštono „Vytautas Mineral SPA“ atvejis? **Darbo tikslas:** Įvertinti skatinamąjį turizmą COVID-19 pandemijos krizės laikotarpiu: Birštono „Vytautas Mineral SPA“ atvejisio **Uždaviniai:** Atskleisti turizmo ir atvykstamojo turizmo teorinę sampratą; Aptarti pandemijos suvokimo ir pasekmės identifikavimo turizme esmę; Pristatyti Birštono „Vytautas Mineral SPA“ paslaugų teikimą pandemijos laikotarpiu; Išanalizuoti atvykstamąjį turizmą COVID-19 pandemijos krizės laikotarpiu: Birštono „Vytautas Mineral SPA“ atvejis darbuotojų požiūriu **Tyrimo metodika:** buvo atliktas kokybinis tyrimas – pusiau struktūruotas interviu. Tyrimo metu buvo apklausti penki įmonės darbuotojai, kurie prisideda prie skatinimo atvykstančio turizmo.

Rezultatai: atliktas tyrimas parodė, kad įstaigoms darbuotojai svarbu skatinti atvykti turistus. Pabrėžė, kad pandemijos laikotarpis buvo pats sunkiausias ir sudėtingiausias. Reikia užtikrinti kokybišką poilsį. Darbuotojų požiūris, kad išsiskyrimas iš kitų bei investavimas į reklamą padės pritraukti atvykstančius turistus.

Raktiniai žodžiai: atvykstamasis turizmas, skatinimas, paslaugos, procedūros

Literatūra

1. Barua, S. (2020). Understanding Coronanomics: The economic implications of the coronavirus (COVID-19) pandemic. Available at SSRN 3566477.
2. Buhalis, D., Leung, D., & Lin, M. (2023). Metaverse as a disruptive technology revolutionising tourism management and marketing. *Tourism Management*, 97, 104724.
3. Chen, H., Huang, X., & Li, Z. (2022). A content analysis of Chinese news coverage on COVID-19 and tourism. *Current Issues in Tourism*, 25(2), 198-205.

4. Liu, Y., Schuberth, F., Liu, Y., & Henseler, J. (2022). Modeling and assessing forged concepts in tourism and hospitality using confirmatory composite analysis. *Journal of Business Research*, 152, 221-230. doi:10.1016/j.jbusres.2022.07.040
5. Perper, R., & Slotnick, D. (2020, March 5). UK airline Flybe declares bankruptcy as coronavirus dooms the already struggling carrier. *Business Insider*. Retrieved April 26, 2022, from <https://www.businessinsider.com/uk-airline-flybe-declares-bankruptcy-flights-grounded-2020-3>

ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Перевалова Людмила, Гаряєва Ганна

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, Україна

Усі роки незалежності в державі відбувався процес вдосконалення системи публічного управління, для забезпечення якості якого було багато зроблено. Перетворення останніх років були пов'язані з прагненням децентралізувати систему державної влади, сформувати спроможні територіальні громади, всі ці намагання набувають особливої актуальності в зв'язку з євроінтеграційними спрямуваннями нашої держави.

Нові законодавчі акти у сфері публічного управління, значна частина яких цілеспрямовано розроблялась та приймалась в інтересах підвищення якості державного управління, були спрямовані на створення й забезпечення роботи необхідних для цього механізмів і інструментів державного управління. Це Закони України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про запобігання корупції» та інші.

Однак останні роки були дуже складними для України. Економічна криза, пандемія на COVID – 19, початок повномасштабної російської агресії створили нові загрози та виклики в усіх сферах суспільного життя, в тому числі й в системі публічного управління, яке вимушене забезпечувати функціонування держави в складних воєнних умовах. Досвід країн, які пережили військові дії на своїй території, показує, що основними проблемами, з якими стикаються такі держави, є руйнування налагоджених механізмів управління державою, економічна криза, зруйнована промисловість та сільське господарство, згорання дрібного та середнього бізнесу, втрата значної частини бюджетних надходжень, інновацій, загострення соціальних і демографічних проблем, посилення бідності, інфляція. Тому, дослідження факторів, які впливають на ефективність роботи публічного управління в умовах війни, сьогодні є особливо актуальними для України.

Проблемам удосконалення механізмів розвитку публічного управління в Україні, ефективності публічного управління у різних сферах суспільного життя, присвячені наукові дослідження В. Базилевича, В. Лугового, О. Оболенського, Ю. Пахомов, І. Розпутенко, В. Токарева, А. Чухно, С. Чистова та інших вчених.

Основним завданням публічного управління завжди залишається регулювання та вдосконалення форм і методів управлінської діяльності. В більшості вітчизняних досліджень по темі ефективності державного та публічного управління вчені зазначають ряд недоліків, які були притаманні публічному управлінню в Україні: корумпованість; наявність колізій та внутрішніх суперечливих елементів; недосконале законодавче врегулювання; кадрові кризи, брак компетенцій у службовців; недостатній рівень прозорості та відкритості; нечіткість розмежування політичної та адміністративної сфер; недосконалість механізму політичного та адміністративного контролю (Миколук, 2022, с.46). Всі зазначені фактори можуть привести до виникнення кризи в системі публічного управління, яка здатна практично паралізувати діяльність органів державної влади, що стає вкрай небезпечним в умовах воєнної російської агресії.

Головне значення публічного управління полягає у здійсненні органами державної влади практичної діяльності, спрямованої на організацію та регулювання суспільних відносин. В науці розрізняють поняття публічного управління у широкому та вузькому значенні (Публічне управління: термінол. Слов, 2018), с.144). До основних функцій публічного управління в умовах воєнного стану можна віднести, перш за все, забезпечення обороноздатності держави; забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян; забезпечення стабільності та правопорядку в країні; координація діяльності усіх державних органів та організацій для досягнення найбільш ефективних, позитивних загальнодержавних результатів; здійснення контролю та нагляду за станом справ у різних сферах суспільного життя, тощо. Для забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення в районі відсічі збройної агресії під час проведення антитерористичної операції ще у 2015 році створювалися військово-цивільні адміністрації, правовий статус яких визначався Законом України «Про військово-цивільні адміністрації» (zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text). Після початку повномасштабної агресії РФ проти нашої країни Президент України підписав Указ «Про утворення військових адміністрацій» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>), відповідно до якого на виконання Закону України «Про правовий режим воєнного стану» для здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку були створювані обласні військові адміністрації (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>).

Отже, в умовах воєнного стану публічне управління має свої характерні особливості та механізми розвитку, які необхідно враховувати для визначення пріоритетів та напрямів підвищення ефективності управління державою як під час боротьби з агресором, так й під час відновлення країни.

Ключові слова: Нові законодавчі акти, агресор, органи державі

Список літератури

1. Миколок, А. В. (2022). Публічне управління в умовах воєнного стану: питання ефективності //Публічне управління і адміністрування в Україні. Науковий журнал. Випуск 29. 2022. С.45-48.
2. Публічне управління : термінол. слов. (2018). / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. – Київ : НАДУ, 224 с.
3. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.87. [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text
4. Про утворення військових адміністрацій: Указ Президента України від 24.02.2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text
5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

ABOUT THE CURRENT ECONOMIC FUNCTION OF THE UKRAINIAN STATE

Reshetniak Natalia, Kuzmenko Oleksandr,

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Ukraine

Functions of the state are traditionally divided into external and internal. Among the internal functions, the economic function is one of the first to be singled out. Among the external functions of the state, there is also an economic function, which is called an external economic function. We believe that there are reasons to talk about the existence of two economic functions: one is implemented in the middle of the state, the other - outside its borders. The economic function involves the direct implementation of legal norms related to the regulation of economic relations. The economic activity of the state within the country involves, in particular, the creation of conditions for the development of industry and agriculture, the protection of various forms of ownership, the stimulation of entrepreneurial activity, and forecasting the development of the economy.

The Constitution of Ukraine stipulates that the state ensures the protection of the rights of all subjects of ownership, and the social orientation of the economy. All subjects of property are equal before the law (Article 13). Also, the Constitution of Ukraine states that public life in Ukraine is based on the principles of political, economic and ideological diversity (Article 15). At the external level, the economic function of the state is implemented by establishing economic relations with foreign countries, developing business partnerships in the economic sphere with all countries, as well as integration into the world economy. In modern conditions in Ukraine, the importance of the economic direction of the state's activity is growing. Currently, Ukraine is under martial law, which is imposed in case of danger to state independence or territorial integrity of the state. Martial law provides for the granting of powers to state authorities, military administrations, and local self-government bodies necessary to avert this threat. Since the beginning of the Russian invasion, the Ukrainian government and its parliament have been taking measures to adapt the economy to the conditions of martial law. It has already been possible to implement steps in industry, agriculture, tax and social spheres, as well as in currency and financial markets. Enterprises in the zone of active hostilities can receive state assistance in moving their facilities to the western regions of Ukraine. Conditions are being created to ensure free relocation of enterprises to the place of temporary stay. Zero export quotas were introduced, in particular, for such products as rye, buckwheat, millet, sugar and salt. Quotas have also been introduced for the export of live cattle and their frozen meat. Licensing has been introduced for the export of such goods as wheat and a mixture of wheat and rye, corn, chicken meat, chicken eggs and sunflower oil. One of the main conditions for the growth of the national economy and ensuring effective economic security of Ukraine is the introduction of innovative technologies. This applies, in particular, to the military-technical sphere, since the production of weapons and military equipment in Ukraine is important not only for the country's security sector, but also for strengthening the international image of the state. The military-technical sphere should become one of Ukraine's priority directions, since the formation of the system is a guarantee of economic growth in the long term and ensuring the public welfare of the country. The stagnation of industry in Ukraine is the cause of many problems and the weakening of the national economy as a whole. The extensive and expensive development of the economy is associated with the decline of industry, and as a result of this - the irrational sectoral and territorial structure of the economy, the almost complete absence of the necessary ecological infrastructure, technological backwardness not only of production, but also of many other spheres [1 – 4]. Thus, in the conditions of the martial law, the Ukrainian state authorities created favorable conditions for the restoration and gradual continuation of production and work, encouraging citizens to seek to ensure a stable working regime on safe areas.

It can be concluded that the economic function of the modern state reflects a holistic system of its economic activity, which is implemented both within the limits of domestic and foreign policy. The circumstances of Russian aggression against sovereign Ukraine do not change this conclusion.

References:

1. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 09.03.2022 № 236 «Deiaki pytannia mytnoho oformlennia tovariv, shcho vvoziatsia na mytnu terytoriiu Ukrainy u period diivoiennoho stanu». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2022-%D0%BF#Text> (accessed 09.05.2022).
2. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 03.05.2022 № 550 «Proprypynennia zdiisnennia derzhavnoho kontroliu nekharchovoi produktsii v umovakh voiennoho stanu». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2022-%D0%BF#Text> (accessed 17.05.2022).
3. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 13.03.2022 № 303 «Proprypynennia zakhodiv derzhavnoho nahliadu (kontroliu) i derzhavnoho rynkovoho nahliadu v umovakh voiennoho stanu». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text> (accessed 16.05.2022).
4. The Law of Ukraine of 15.03.2022 № 2120-IX «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period voiennoho stanu». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-%D0%86%D0%A5#Text> (accessed 09.05.2022)

SPORTO KLUBŲ ATSTOVŲ POŽIŪRIO Į DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLUS VERTINIMAS: LKL SPORTO KLUBŲ ATVEJO ANALIZĖ

Ramanauskas Rytis

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Tyrimo tikslas: nustatyti sporto klubų atstovų požiūrį į darnaus vystymosi tikslus ir įsitraukimą į jų įgyvendinimą.

Tyrimo metodai: Siekiant išanalizuoti požiūrį į darnaus vystymosi tikslus LKL sporto klubų atveju, pasirinktas struktūruoto interviu apklausos tyrimo metodas. Tyrimo imtis: apklausti buvo 5 respondentai. Tyrimo laikas: tyrimas atliktas, nuo 2023 sausio mėn 30d. iki 2023 vasario mėn. 30d.

Rezultatai: Išanalizavus apklausos duomenis nustatyta, kad LKL sporto klubai reikšmingai prisideda prie darnių ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių tikslų įgyvendinami savo veikloje darnią praktiką, didindami savo gerbėjų rato samoningumą ir bendradarbiaudami su įvairiomis organizacijomis, kurios siekia įgyvendinti tam tikrus darnumo tikslus, tokius kaip aplinkos išsaugojimas, skurdo mažinimas, darnios infrastruktūros kurimas ir kt. LKL sporto klubų indėlis į DVT įgyvendinimą yra vienareikšmiškai unikalus ir svarbus.

Raktiniai žodžiai: darnaus vystymosi tikslai, Požiūris į DVT

Literatūra

1. Oluwatoyin, I. M., Olanrewaju, I. T., & Sofyan, D. (2021). Sports Indices Predicting Sustainability Of Sports Development In Kwara State. *Kinestetik: Jurnal Ilmiah Pendidikan Jasmani*, 5(1), 54-63.
2. Gao, J., & Chen, Y. (2019). Implementing sustainability practices in sport organizations: A systematic review. *Journal of Business Research*, 102, 525-538.
3. International Olympic Committee. (2016). Sustainability: The Olympic Games 2020. Retrieved from <https://www.olympic.org/sustainability-the-olympic-games-2020>
4. Mackenzie, B., & Brymer, E. (2012). Environmental sustainability and sport. *Sport, Education and Society*, 17(2), 229-243.

KURČIŲJŲ IR SLAUGYTOJŲ BENDRAVIMO PRINCIPAI SKUBIOS PAGALBOS SKYRIUJE

Rudbalytė Viktorija

Kauno Greitosios medicinos pagalbos tarnyba, Kaunas, Lietuva; Utenos kolegija, Utena, Lietuva

Pagrindiniai žmogaus pojūčių organai: akis, nosis, ausis, burna, oda, kurių dėka pažįstame pasaulį, jį lytėdami, ragaudami, užuosdami, girdėdami ir matydami. Kiekvienas pojūtis padeda priimti gausybę informacijos iš mus supančios aplinkos, taip formuodamas žmogų kaip savarankišką asmenybę. Sutrikus vienam iš šių pojūčių pastebimi neigiami reiškiniai- sunku prisitaikyti prie aplinkos, formuoti asmenybei, būti saugiam ir kita (Kilimonytė, 2009). Ypatingai svarbi klausa, ji atlieka svarbų vaidmenį bendraujant. Skirtingai nei girdintieji, kurtieji nuolat susiduria su

komunikavimo, bei įsiliejimo į visuomenę, kaip lygiaverčiai jos nariai problemomis, kurias nulemia klausos sutrikimas. Prieigą prie visuomenės taip pat smarkiai riboja išankstiniai nusistatymai (daugelis žmonių jaučiasi nepatogiai, bandydami bendrauti su kurčiais ar neprigirdinčias asmenimis) ir kurčiųjų kalbos ir kultūros supratimo stoka. Ypatingai didelė problema, kurtiesiems yra komunikavimas su medicinos personalu. Bendravimo tarp medicinos personalo bei kurčiojo paciento stygius stipriai apsunkina tokių pacientų gydymo ir slaugos galimybių užtikrinimą. Kurčiųjų žmonių bendravimo su slaugytojais problemos, pagalbos galimybės yra mažai tyrinėtos, kas sąlygoja šios temos aktualumą ir naujumą. Yra žinoma, kad daugeliu atveju, paties paciento bendravimo įgūdžiai labai priklauso nuo socialinės aplinkos, kultūrinio išprusimo, sutrikimo atsiradimo laiko, todėl kiekvienas komunikavimas yra labai savitas ir individualus (Butkevičienė, 2008), kas apsunkina bendravimo galimybes, bei skatina tyrinėti analizuojamą temą iš esmės. Dėl klausos sutrikimo suprastėja asmenų komunikacijos galimybės, slaugytojams itin sudėtinga suprasti tokių pacientų nusiskundimus. Kartais pasitaiko situacijų, kada pacientui reikalinga skubi pagalba, o optimaliam jos suteikimui svarbu tinkamai surinkti anamnezę, kuo daugiau informacijos apie paciento būklę, kadangi nuo to priklausys teikiamos pagalbos profesionalumas ir paciento lūkesčių patenkinimas. Šios temos pasirinkimą įtakojo tai, kad bendrosios praktikos slaugytojai, dirbantys skubios pagalbos skyriuje, nėra specialiai apmokyti bendrauti su kurčiaisiais pacientais ir tai abipusiai sudaro daug problemų. Atliekant literatūros analizę ir tyrimą remtasi mokslinė literatūra Hallahan ir Kauffmam (2003); Butkevičiene (2008); Duthey (2013); Ališausku (2003); Kelleher (2011) ir kt.

Darbo tikslas: išanalizuoti kurčiųjų ir slaugytojų bendravimo principus skubios pagalbos skyriuje.

Probleminiai darbo klausimai: 1. Kokie pagrindiniai verbalinio ir neverbalinio bendravimo akcentai tarp slaugytojų ir kurčiųjų iškyla, teikiant skubią pagalbą? 2. Kokias emocines būsenas išsako slaugytojai ir kurtieji?

Sėkmingo bendravimo taisyklė – informaciją perduoti taip, jog ji būtų suprantama tinkamai ir teisingai. Kurtieji pacientai susiduria su sunkumais, kai teikiama pagalba orientuota į girdinčiųjų visuomenę.

Kurčiųjų informacijos supratimą lemia slaugytojų bendravimo būdas, nuoširdumas, rodoma empatija, palankumas, įsijautimas, pagarba, rūpestis - visi elementai glaudžiai susiję. Kiekvienas bendravimo su kurčiuoju atvejis skirtingas, tačiau susideda iš tų pačių pagrindinių bendravimo komponentų: dėmesingumo ir tikro susidomėjimo. Verbalinis bendravimas apima žodinius kalbos simbolius, rašomą tekstą, o neverbalinis bendravimas vyksta informaciją perduodant vaizdais, gestais mimika ir panašiais būdais.

Siekiant pagerinti bendravimą tiek kurtiesiems, tiek slaugytojams pirmu pagalbos įrankiu yra lietuvių gestų kalbos vertėjas, kuris užtikrintų sklandžią pokalbio eigą. Neturint galimybės bendrauti su vertėju į pagalbą galima pasitelkti literatūrą, pvz.: lietuvių gestų kalbos žodyną, taip pat panaudoti kurčiųjų įvardintus patarimus: atsistoti gerai matomoje vietoje netoli paciento, kalbėti neskubant, bendraujant nepildyti medicininių dokumentų. Kurtieji pacientai jaučia įtampą, baimę dėl sveikatos būklės, bei dėl susikalbėjimo sunkumų. Slaugytojai susiduria su įvairiais sunkumais atliekant slaugos veiksmus, įvertinant paciento būklę, suteikiant informaciją ir užtikrinant sklandų slaugos procesą. Slaugytojai, teikdami pagalbą kurtiesiems, išgyvena įtampą, sutrikimą ir nusivylimą dėl nemokėjimo susikalbėti su pacientu. Panaudojus sudėtinis bendravimo aspektus, lietuvių gestų kalbos vertėjų pagalbą, kurtiesiems pacientams sukurama saugi aplinka pašalinanti patiriamas neigiamas emocijas

Raktiniai žodžiai. Bendravimo principai, kurtieji, slaugytojas, skubi pagalba

Literatūra

1. Ališauskas, A. (2003). Vaikai, turintys klausos sutrikimų. Specialiojo ugdymo pagrindai. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
2. Butkevičienė, R. (2008). Šeima, kurioje auga vaikas, turintis negalią. Kaunas: Vitae Litera.
3. Duthey, B. (2013). Hearing Loss. Priority Medicines for Europe and the World “A Public Health Approach to Innovation [Internet]. Geneva. https://www.who.int/medicines/areas/priority_medicines/BP6_21Hearing.pdf
4. Hallahan, D. P., Kauffman, J. M. (2003). Ypatingieji mokiniai. Vilnius: Alma littera.
5. Kelleher S. P. (2011). Prevalence of Hearing Impairment And Ear Disorders in Beni, Bolivia: A Population Based. Study. Yale Medicine Thesis Digital Library. <https://elischolar.library.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1647&context=ymtdl>
6. Kilimonytė, L. (2009). Paslaugų, teikiamų senyvo amžiaus kurtiesiems Vilniaus kurčiųjų reabilitacijos centre, pokyčių analizė: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas.

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ЦІЛІСНА ІННОВАЦІЙНА ЦИФРОВА СИСТЕМА

Рижова Ірина

Національний університет «Запорізька політехніка», Запоріжжя, Україна

Анотація. Графічний дизайн – термін, який вперше створив В.Е. Двіггінс, сьогодні - це цілісна інноваційна система, яка включає візуальне керівництво, візуальну комунікацію, різні текстові та кольорові форми, пов'язані з творчим процесом - від візуальної ідентичності до маркетингу та реклами.

Методологія. Серед методів, які важливі для аналізу графічного дизайну, ми використовуємо аксіологічний (ціннісний) метод, структурно-функціональний, системного аналізу і синтезу, загальнофілософські.

Результат дослідження. Графічний дизайн поділяється на наступні одинадцять основних областей під узагальненням: 1) дизайн логотипа; 2) дизайн реклами; 3) дизайн шрифту (дизайн символів); 4) дизайн упаковки; 5) дизайн плаката; 6) дизайн редакторів; 7) комерційна фотографія; 8) проектування шлях огляду; 9) дизайн ілюстрації; 10) дизайн інтерфейсу; 11) корпоративна ідентифікація. Кожна з цих форм дизайну має свою унікальність, особливості, пропонує користувачам веселий і захоплюючий досвід. Термін «дизайн логотипу» походить від грецького тексту (logos), який є простим і вражаючим символом. Логотип насправді є потужним нематеріальним активом для підприємства. Хороший логотип не лише обмежується набором тексту, але також вимагає використання кольорів, тексту та інтеграції зображень для швидкої комунікації. *Дизайн реклами.* Англійське слово advertisement спочатку розвинулося з Advertere латинською мовою до Advertise англійською. Спочатку воно означало щось повідомляти іншим, і, по суті, це надсилання повідомлення та спілкування в рекламі. Це в основному виражає процес передачі через творчі техніки мистецтва, такі як візуальні зображення, копірайтинг, верстка та колір, зміцнює продажі продукції. *Шрифтовий дизайн* - це не просто верхній дизайн, а візуальна мова. Шрифти можуть спонукати людей сприймати індивідуальність шрифту, які поділяються на дві категорії: типографський друкарський шрифт: один із засобів передачі інформації, друкарський шрифт, який зазвичай з'являється в газетах або книгах, головним чином з точки зору читабельності та ідентифікації; шрифти художнього дизайну: більшість із них з'являються у вигляді логотипів або як назви плакатів і листівок. Так, існує близько мільйона китайських шрифтів, тому ідентифікація шрифту має бути передана через дизайн шрифту. *Дизайн упаковки,* основна функція якої безпечно покласти продукт на об'єкт і доставити його споживачеві, яка може правильно спланувати структуру упаковки та візуальне розташування, щоб споживачі могли привернути увагу на вітринах універмагів. Дизайн упаковки поділяється на такі дві категорії: комерційний дизайн упаковки, мета якого полягає в тому, щоб організувати та інтегрувати з точки зору структури та візуального розташування; дизайн промислової упаковки - зосередження на захисті важливих предметів на внутрішніх і зовнішніх структурах: комп'ютери, телевізори. Графічний дизайн упаковки – це унікальний спосіб просування бренду чи бізнесу. *Дизайн плакатів* – аркуш друкованого паперу можна розмістити на стіні, щоб чітко повідомити глядачам зміст тексту, зображення та кольори, необхідні для плаката, який можна використовувати для рекламних заходів. Окрім використання кольору, зображень і тексту, вони включають знання з дизайну макетів і підготовки до друку. *Дизайн редакторів.* Для електронних книг або книг і журналів, у редакційному дизайні слід використовувати порожній простір або додавати відповідні ілюстрації для пояснення змісту; міжрядковий інтервал, відстань між словами, колір фону та макет сітки. *Комерційна фотозйомка.* Фотографія є частиною графічного дизайну, але її потрібно використовувати для досягнення вишуканих результатів. Для фотографії потрібен фотоапарат, а для роботи з фотоапаратом потрібні знання: І положення джерела світла, зробленого всередині/зовні студії, вплине на стиль і якість фотографії, а функція ретушування зробить фотографію вишуканішою. *Дизайн ілюстрації.* В очах звичайних людей ілюстрація - це просто малюнок. Найосновніші та базові навички ілюстрації - це скетчування, кольорові олівці, фломастери та інші комбіновані носії, стиль, структура та композиція перед розміщенням ілюстрацій у журналах чи книгах.. Дизайн інтерфейсу - відомий як інтерфейс користувача, він використовує концепцію графічного дизайну, раціонально використовує розташування зображень, тексту та використання значків, щоб забезпечити користувачам гарний досвід, тобто дизайн його зовнішнього вигляду та візуального зображення більше стосується використання бачення та продуктів (Дизайн середовища, 2018).

Висновки. Графічний дизайн - це величезна індустрія з різними аспектами, моделями, течіями, концепціями. У графічному дизайні є багато ніш, які включають екологічний дизайн, художній та ілюстративний дизайн, цифровий дизайн, дизайн продукту та сценографію. Непросто зрозуміти кожну частину графічного дизайну, але важливо зрозуміти, що вони тісно пов'язані. Сьогодні графічний дизайн - це цілісна інноваційна цифрова система.

Ключові слова: графічний дизайн, форми чи види графічного дизайну, інноваційна система.

References

1. Дизайн середовища. (2018). Словник-довідник / За ред. д. філософ. н., проф. І.С. Рижової, В.Ф. Прусак, С.П. Мигаль, Н.О. Резанова. Львів: Простір-М.

THE ROLE OF HIGHER EDUCATION IN SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT

Sun Changlong

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Україна

The concept of poverty has different definitions in different countries, and China regards poverty alleviation as an important criterion for the development of society and people's livelihood. Cut off indicators, through direct measures such as increasing employment, food supply and raising income level, as well as providing education and health welfare. Indirect measures such as security help the people out of poverty and become rich, thus helping them improve their income capacity or increase their income levels, To achieve the effect of improving poverty.

Education, as an important factor closely related to poverty, has a close relationship between them, studying education and poverty. The relationship between them helps to better improve the poverty situation in China, promote the development and popularization of education, and is conducive to the people's livelihood economic progress.

Poverty, as an important livelihood issue that disturbs national development and progress, has made great effort in eliminating poverty. Force, education as an important factor closely related to poverty, generally speaking, the areas with higher education level of economic level. Well, the areas with low education have poor economic development and the proportion of poor people is relatively high, which is very high. Many ethnic minority areas are particularly obvious, which means that the development of education has a certain relationship with poverty alleviation, and it is also the knowledge economy in the new era. The era turns education into a main manifestation of poverty alleviation. After a deep understanding of the relationship between educational backwardness and poverty, The use of the promotion and restriction effect of education to achieve better poverty alleviation is undoubtedly more targeted, which can improve the cultural quality of the whole people. On the basis of a more reasonable and rapid way to achieve poverty alleviation and prosperity, in order to achieve the goal of building a moderately prosperous society in all respects.

Keyword: Higher education, social economy, and influence

Reference

1. Study on the interactive development between Higher Education and Regional Economy [J]. Chai Yonghong, Wei Yuqing, Xia Jiangang. Beijing Education (Higher Education Edition), 2003.
2. Discussion on the interactive relationship between scientific and technological innovation ability and regional economy in colleges and universities [J]. Gong Jianli, Yan Haiyan, Wang Feirong. Technology and Management, 2001
3. Regionalization of Higher Education [J]. Dong Zefang, Ke Youxiang. Jiangsu Higher Education, 2000.

JONAVOS MIESTO ŠVENTĖS ORGANIZAVIMO VERTINIMAS

Saudargas Karolis, Mejerytė-Narkevičienė Kristina

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Tyrimo aktualumas ir naujumas. Šiomis dienomis renginiai tampa nešantys ekonominę naudą miestui, gerinant miesto įvaizdį, patraukiant svečių iš užsienio dėmesį (Skrelevičienė, 2013). Tačiau neretai renginiai susilaukia dalyvių, žiūrovų kritikos, o kartais net ir įvairių institucijų dėmesio. Labai svarbu, kad renginių organizavimas būtų kokybiškas, sklandus ir teikiantis visapusišką naudą, todėl būtina analizuoti renginius, visus juose vykstančius procesus ir ieškoti sėkmingo renginio formulės. Mokslinėje literatūroje yra tyrimų analizuojančių renginių organizavimą (Byers ir kt., 2021), jų sėkmę lemiančius veiksnius (Zanger, 2016), renginių vartotojų pasitenkinimo renginiais faktorius (Garbacz ir kt., 2017) ir t.t. Lietuvoje yra atlikta taip pat reikšmingų tyrimų, kurie analizavo miesto šventes internetinės rinkodaros požiūriu, išskiriant paveikiausias priemones (Raišutienė, 2020), sporto renginius tvarumo aspektu, į kurį šiuo metu pradeda orientuotis renginių organizatoriai. Kadangi renginių organizavimo sritis labai dinamiška, technologinė ir socialinė aplinka greitai kinta, todėl ir renginiai nuolat turi būti adaptuojami, tobulinami, papildomi naujais, šiuolaikiškais sprendimais. Dėl šios priežasties, būtina reguliariai atlikti tyrimus, kurie padėtų kaskart iš naujo mokyti vertinti renginius ir ieškoti geriausių jų organizavimo sprendimų.

Darbo tikslas - įvertinti Jonavos miesto šventės organizavimą.

Darbo uždaviniai:

1. Pristatyti renginių klasifikaciją.
2. Apibendrinti laisvalaikio renginių organizavimo struktūrą ir vertinimo veiksnius.
3. Įvertinti Jonavos miesto šventės organizavimą organizatorių požiūriu.

Tyrimo metodai ir organizavimas. Siekiant įvertinti Jonavos miesto šventės organizavimą, išsiaiškinant renginio organizavimo etapus ir jų ypatybes nuo pat koncepcijos atsiradimo iki renginio užbaigimo buvo naudojami tyrimo metodai kaip *mokslinės literatūros analizė, pusiau struktūrizuotas interviu, kokybinė turinio analizė*. Kokybinis tyrimas buvo atliktas praėjus trimis savaitėms po renginio – kai renginio organizatoriai jau buvo įstaigos viduje aptarę ir įsivertinę renginį. Trims tyrime dalyvavusiems interviu pateikti 7 kategorijas suskirstyti ir interviu eigoje

papildomai dar užduodami klausimai. Interviu klausimai parengti remiantis Zanger (2016) pateikiama renginių sandara, „5Ws“ metodikos ir SMART tikslų nustatymo elementais bei pridėdant klausimų apie renginio vertinimą organizatorių požiūriu. Tyrime dalyvavo trys įstaigos režisierės, pasirinktos įvertinant jų kompetenciją atsakyti į tyrimo klausimus. Tyrimas atliktas 2022 m. rugsėjo mėnesį.

Svarbiausi rezultatai ir išvados. Atliktas tyrimas atskleidė, kad Jonavos miesto šventė organizatorių požiūriu yra suprantama kaip plačiai auditorijai skiriama pramoginė savaitės trukmės gimtadienio šventė, teikianti socialinę, kultūrinę ir politinę naudą, aktualią miesto gyventojams, svečiams ir miesto įvaizdžiui. Šventės biudžetas sudaromas planuojant strategiškai bei sudarant smulkia sąmata, o kaštai dengiami ne tik biudžeto, bet ir projektinėmis lėšomis, finansine parama, pritraukiamas rėmimas paslaugomis ir produkcija. Renginys organizuojamas rugpjūčio mėnesio pradžioje Ramybės skvere ir Joninių slėnyje, kasmet laikantis panašaus renginio turinio bei standartinio renginio scenarijaus. Svarbios šio scenarijaus dedamosios – šventinė eiseną, koncertai, žaidimai ir apdovanojimai bei nakties programa. Renginį organizuoti stengiamasi nuosekliai, pasiruošimo etapus išdėstant metų eigoje ir vis auginant darbuotojų komandą, kurioje labai svarbi režisieriaus figūra, techninių darbuotojų indėlis bei visų darbuotojų vaidmenų paskirstymas. Organizavimo procese yra įvertinamos galimos grėsmės ir stengiamasi joms pasiruošti. Renginio organizatoriai vienareikšmiškai pripažįsta renginio vertinimo svarbą ir jį atlikdami remiasi žiūrovų bei renginio dalyvių komentarais, organizacinės komandos atsiliepimais ir renginio organizatoriaus refleksijomis. Tad Jonavos miesto šventė išryškėja kaip tradicinį laisvalaikio renginių turinį atitinkantis renginys, kasmet iš naujo vertinamas įvairiais aspektais, kurie suteikia žinių renginio tobulinimui.

Raktiniai žodžiai: šventės vertinimas, renginio organizavimas, miesto šventė, renginio vertinimas, viešasis laisvalaikio renginys.

Literatūros šaltiniai:

1. Byers, T., Hayday, E. J., Headley, D., Lunga, P., Mason, F. (2021). Innovation for Positive Sustainable Legacy From Mega Sports Events: Virtual Reality as a Tool for Social Inclusion Legacy for Paris 2024 Paralympic Games. *Front. Sports Act. Living. 2021, April*.
2. Garbacz, J., Ribeiro, C., Mourao, P.R. (2017). Discussing the posthosting evaluation of a mega sporting event: The perception of Warsaw Residents toward UEFA EURO 2012. *Tourism and Hospitality Research. Vol. 17(4) 392-410*.
3. Tien, C., Lo, H-C., Lin, H-W. (2011) The Economic Benefits of Mega Events: A Myth or a Reality? A Longitudinal Study on the Olympic Games. *Journal of Sport Management, 25(1), 11-23*.
4. Williams, M., Bowdin G. (2007). Festival evaluation: An exploration of seven UK arts festivals. *Managing Leisure. 13. P. 187–203*.
5. Zanger, C. (2016). *Events and Tourism*. Wiesbaden: Fachmedien Wiesbaden GmbH Springer.

VIRTUALIOS REALYBĖS PASLAUGŲ TAIKYMO GALIMYBĖS LIETUVOS MUZIEJUOSE

Skopas Jasonas, Mejerytė-Narkevičienė Kristina
Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Tyrimo aktualumas ir naujumas. XXI amžiuje vis tobulėjančios technologijos ir su tuo susijęs kitų paslaugų tobulėjimas skatina modernizuoti visų organizacijų procesus. Pasak Šimanskienės ir kt. (2017) ne išimtis yra ir muziejai, kurie šiandien dienai žengia žingsnį iš realaus pasaulio į virtualų, plečiant muziejaus paslaugas virtualiomis paslaugomis. Dar praeitame amžiuje, Cheong (1995) teigė, kad virtualios realybės sistemos leidžia vartotojams patirti vietovių, į kurias planuoja vykti, atmosferą ir tai jiems pagelbėja koreguojant kelionės planus. Šiomis dienomis kultūros įstaigos, kurių tarpe yra muziejai išgyvena šiuos pokyčius ir vis daugiau paslaugų integruoja su virtualia realybe virtualių turų pagalba. Muziejai ėmėsi daryti virtualius turus apie parodas, video pasakojimus apie kūrinius ir ekspozicijas bei kurti naujienlaiškius, kuriuose buvo supakuoti virtualūs meno žaidimai, atradimai ir dovanos (Tomkevičiūtė, 2020). Siekiant pritraukti kuo daugiau lankytojų, muziejai stengiasi ne tik plėtoti savo inventorių, bet ir įgyvendinti iki šiol nematytos virtualiosios realybės planus išlaikant kultūrai būdingą originalumą.

Darbo tikslas - išanalizuoti virtualios realybės paslaugos taikymą Lietuvos muziejuose.

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžti virtualios realybės sampratą ir virtualius turus.
2. Pristatyti virtualios realybės paslaugos integravimo galimybes muziejuose.
3. Identifikuoti virtualios realybės paslaugos „Angelių takai“ taikymo galimybes Nacionaliniame M.K. Čiurlionio dailės muziejuje.

Tyrimo metodai ir organizavimas. Norint atskleisti tyrimo objektą – virtualios realybės taikymas muziejuose, buvo vykdomas tyrimas keliais etapais, pasirenkant tyrimui metodus kaip *mokslinės literatūros analizę, pusiau struktūruotą interviu, kokybinę turinio analizę*. Tyrime dalyvavo Nacionalinio M.K. Čiurlionio muziejaus Kaune ir M.K. Čiurlionio memorialinio muziejaus Druskininkuose edukacijos skyriaus 5 specialistai, kurie tiesiogiai dirbo

prie virtualios realybės paslaugos „Angelų takai“. Pasirinktas tyrimui instrumentas buvo pusiau struktūruotas interviu siekiant gauti išsamios informacijos iš muziejaus ekspertų. Interviu klausimyną sudarė trys kategorijos, jos išskirtos remiantis Gutowskia ir Kłos-Adamkiewicz (2020) vertinimo modeliu. Modelį sudarė tokios dalys kaip turinys, navigavimas, interaktyvumas, funkcionalumas, papildomos parinktys, grafika, prieinamumas visoms grupėms, intuityvumas, kelių kalbų galimybės.

Svarbiausi rezultatai ir išvados. Virtualūs turai turi penkias kategorijas, reikalaujamas trijų rūšių technines priemones ir dvi technologijas, sklandžiam veikimui. Virtualios realybės taikymas padarė didelę įtaką atgaivinant nuo pandemijos nukentėjusiai kultūros sričiai ir suteikė antrąjį gyvenimą muziejams. Taip pat buvo padaryta didelė įtaka visuomenei – tie kurie nesidomėjo menu, pradėjo juo domėtis virtualios realybės pavidalo suinteresuoti. Kokybiniu tyrimo dėka buvo nustatyta tokio pobūdžio paslaugos „Angelų takais“ taikymo galimybės Nacionaliniame M.K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune ir padalinio, M.K. Čiurlionio memorialiniame muziejuje, Druskininkuose, kurios parodė, jog edukacinės funkcijos bus integruotos ateityje, pastebėti paslaugos trūkumai, privalumai, apibūdinti išskirtinimai. Šios paslaugos pasisekimui įtakos turėjo paties menininko, iš kurio paveikslų, ir kurio vardu yra pavadintas muziejus, garsumas.

Raktiniai žodžiai: virtuali realybė, virtualus turas, VR muziejuje, VR paslauga.

Literatūros šaltiniai:

1. Cheong, R. (1995). The virtual threat to travel and tourism. *Tourism Management*, 16(6), 417- 422.
2. Ernesta, K. S. J., & Stasiūnaitienė, K. (2021). Muziejaus patrauklumo kultūriniam turizmui vertinimas lankytojų požiūriu: BĮ „Neringos muziejai“ atvejo analizė. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, (2), 19-31.
3. Gutowski, P., & Kłos-Adamkiewicz, Z. (2020). Development of e-service virtual museum tours in Poland during the SARS-CoV-2 pandemic. *Procedia computer science*, 176, 2375-2383.
4. Sussmann, S., Vanhegan, H. (2000). Virtual reality and the tourism product: Substitution or complement? *Proceedings of the 8th European conference on information systems*, 2, p. 1077-1083.
5. Šimanskienė, L., Valiušienė, R., & Sloka, B. (2017). Lietuvos ir Latvijos muziejų paslaugų modernizavimas: stebėjimo rezultatai. *Regional formation and development studies*, (1), 122-130.

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMO PROBLEMOS SPORTO ORGANIZACIJOJE COVID – 19 KONTEKSTE

Stankus Vilmantas

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Tyrimo tikslas: Atskleisti žmoniškųjų išteklių valdymo problemas sporto organizacijoje COVID – 19 kontekste.

Tyrimo metodai: Literatūros šaltinių apžvalga; Kokybinis tyrimas atliekamas interviu metodu. Duomenys apdoroti pasitelkus kokybinės turinio analizės metodą. Tyrimui pasirinktas struktūrizuoto interviu principas buvo vykdomas tiesiogine forma, dėl galimybės numatyti svarbiausius pagrindinius klausimus, o interviu atlikimo metu prisitaikant prie apklaustųjų pateikiamų atsakymų juos koreguoti ir formuoti kitus. Tyrimui pasirenkant informantus pagrindiniai reikalavimai buvo: sporto organizacijų (futbolo klubų) treneriai, kurie dirbo prieš COVID - 19 pandemiją, jos metu ir vis dar dirba.

Rezultatai: tyrimo rezultatai parodė, kad pagrindinius psichologinius iššūkius treneriai, darbo metu Covid - 19 pandemijos laikotarpiu, patiria dėl finansinio nestabilumo, beprasmybės jausmo, savirealizacijos stokos ir nežinomybės jausmo dėl ateities. Išanalizavus tyrimo rezultatus nustatyta, kad priemonės kurias sporto organizacija suteikė treneriams, norint sumažinti Covid - 19 pandemijos neigiamą įtaką, buvo galimybė vesti treniruotes kontaktiniu būdu, kuomet buvo pakeičiami sportininkų meistriskumo laipsniai ir taikomos išimtys. Suteikta galimybė vesti treniruotes nuotolines, nes sporto organizacija tai inicijavo. Taip pat suteikta finansinė parama. Svarbu išskirti, kad ne visos tyrimo dalyvių sporto organizacijos prisidėjo prie krizinės situacijos valdymo. Tyrimo rezultatai parodė, kad krizinių situacijų valdyme, labai svarbu organizacijai priimti tokius sprendimus kaip finansinės paramos skyrimas, taip pat suprasti ir palaikyti darbuotojus, jiems susidūrus su ekstremaliomis situacijomis ir esant galimybei nukreipti trenerius psichologinės sveikatos vertinimui bei pagalbos suteikimui.

Išvados: 1. Dėl COVID - 19 krizės ir susidariusios ekstremalios situacijos visame pasaulyje atsirado nedarbo problema, pinigų srautų sunkumai ir pajamų trūkumas. Dėl atšauktų renginių ar pakitusių darbo sąlygų visų rūšių įmonės ir organizacijos patyrė didelių nuostolių kartu su sporto turizmo ir profesionalaus sporto sritimis. 2. Trenerių atžvilgiu, didžiausios žmoniškųjų išteklių problemos sporto organizacijoje Covid - 19 pandemijos metu kilo dėl vietos trūkumo, veiklos trūkumo ir ribotos galimybės vesti užsiėmimus nuotoliniu būdu. Taip pat buvo susidurta ir su psichologiniais sunkumais, tokiais kaip nežinomybės jausmas, beprasmybės jausmas, finansinio stabilumo praradimas, savirealizacijos stoka. 3. Sporto organizacijos, norėdamos suvaldyti Covid - 19 krizinio laikotarpio daromą įtaką vienai iš sporto organizacijos žmoniškųjų išteklių grupei, t.y. treneriams, ėmėsi įvairių situacijos valdymo priemonių. Viena iš jų - suteikta galimybė vesti treniruotes nuotoliniu būdu. Kita priemonė buvo sudarytos sąlygos ir išskirtinės teisės vesti treniruotes kontaktiniu būdu. Taip pat vienas iš krizinės situacijos valdymo priemonių buvo finansinė parama treneriams leidusi nepatirti finansinio stabilumo praradimo.

Raktiniai žodžiai: Žmogiškieji ištekliai, sporto organizacijos, žmogiškųjų išteklių valdymas Covid - 19 pandemijos metu.

Literatūra

1. Juodeikaitė, M., Fominienė, A. (2016). Žmogiškųjų išteklių valdymo procesų pokyčių vertinimas: teorinis ir praktinis aspektas, *Informacijos mokslai*, 74, 25–37.
2. Bortnikas, A. (2017). Žmogiškųjų išteklių valdymo modernizavimas šiuolaikinėje organizacijoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 16(2), 335-346..
3. Agarwal, P. (2020). Shattered but Smiling: Human Resource Management and the Wellbeing of Hotel Employees during COVID - 19. *International Journal of Hospitality Management*, 102765.
4. Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395(10227), 912–920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8).
5. Fallatah, B.A. (2021). An overview of the impact of the COVID - 19 pandemic on sports industry: Causes, implications, and options. *Journal of Human Sport and Exercise*.

ETINĖ PROBLEMA GIDO VEIKLOJE: NEGALIĄ TURINČIŲ ASMENŲ DISKRIMINAVIMAS

Statkuvienė Daiva

Klaipėdos valstybinė kolegija, Klaipėda, Lietuva

Įvadas. Lietuvos Respublikos turizmo įstatyme (2023 m. redakcija) nurodoma, kad gidas yra fizinis asmuo, turintis gido pažymėjimą bei teikiantis informaciją apie lankytinas vietas ir objektus. Gidas rengia ekskursijas ir jas veda savo klientams. Jais gali būti ir negalią turintys asmenys. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme (2023 m. redakcija) teigiama, jog neįgaliųjų specialieji poreikiai turi būti tenkinami visose gyvenimo srityse, siekiant užtikrinti lygias teises ir galimybes. Tačiau daugelis gidų vis dar susiduria su baime ir stokoja žinių, kaip rengti ir vesti ekskursijas negalią turintiems asmenims, todėl, išsamiau susipažinę su ekskursijos užsakymu, neretai jo atsisako. Pasak Pučėtaitės (2016), etinė problema atsiranda tada, kai tai tam tikroje kultūroje yra pažeidžiami priimtino elgesio principai, kai stokojama atsakomybės ir nepaisoma lygių galimybių bei sąmoningai apsisprendžiama nevykdyti pareigų. Diskriminacija laikoma ir etine, ir teisine problema. Valstybiniai ir tarptautiniai dokumentai, įstatymai gina negalią turinčių asmenų teises, stengiasi užtikrinti lygias žmonių galimybes.

Tikslas - išanalizuoti etinę problemą gido veikloje - negalią turinčių asmenų diskriminavimą.

Tyrimo metodai ir organizavimas. Analizuojama mokslinė literatūra, dokumentų turinys. Vykdomas interviu su studentėmis - būsimomis gidėmis, norint išsiaiškinti, nenoro vesti ekskursiją negalią turintiems asmenims priežastis. Vadovaujantis ilgamete gido darbo patirtimi, keliama hipotezė, kad gidai nenoriai imasi vesti ekskursijas neįgaliesiems. Atliekama atvejo analizė: suformuluojamas išgalvotas ekskursijos pasiūlymas gidams, išsiunčiamas užklausa dėl ekskursijos negalią turintiems asmenims paslaugos suteikimo gido veiklą vykdančiams, skirtingą gidavimo patirtį turintiems asmenims, analizuojami gauti rezultatai.

Rezultatai ir jų aptarimas. Etinė problema gido veikloje - negalią turinčių asmenų diskriminavimas dažnu atveju įvyksta be ketinimo diskriminuoti. Daugelis, net didelę gidavimo patirtį sukaupusių gidų, stokoja žinių ir kompetencijų, kaip dirbti su skirtingas negalias turinčiomis ekskursantų grupėmis, vedami baimės ir nepasitikėjimo savimi, atsisako imtis šių ekskursijų, nes gidų rengimo mokymų metu dažniausiai neaptariama, kaip rengti ir vesti ekskursijas negalią turintiems klientams (Statkuvienė, 2019). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad studentės - būsimos gidės dėl turimos neigiamos stereotipinės informacijos baiminasi rengti ir vesti ekskursiją negalią turintiems klientams. Būsimos gidės, gavusios pasiūlymą parengti ir pravesti ekskursiją negalią turintiems asmenims, vienbalsiai atsisako tai daryti. Vykdomas interviu, aiškinamasi atsisakymo motyvai, organizuojamas susitikimas su neįgaliųjų centro atstove, po kurio studentės atsikrato stereotipų, įgauna daugiau pasitikėjimo savimi, parengia ir praveda ekskursiją protinę negalią turintiems ekskursantams.

Skirtingą gidavimo patirtį turintiems gidams išsiunčiamas ekskursijos pasiūlymas, jiems patogiu laiku vesti ekskursijas negalią (protinę, regos, klausos, fizinę) turintiems ekskursantams. Net didelę gidavimo patirtį turintys gidai, gavę šį pasiūlymą, prašo skirti laiko pamąstyti, galiausiai, dauguma jų atsisako imtis šių ekskursijų, motyvuodami, kad nepasitiki savo jėgomis, neišmano darbo su neįgaliaisiais specifikos. Gidai, apsisprendę dirbti su negalią turinčių asmenų grupėmis, tęsia pokalbį, siekia gauti patarimų, kaip geriau parengti ekskursijos maršrutą, kokius taikyti ekskursijos vedimo metodus.

Išvados. Negalią turinčių asmenų diskriminacija - viena iš gido profesinėje veikloje kylančių etinių problemų, kai paminamos asmens teisės, nepaisoma lygių galimybių ir sąmoningai nesiruošiama vesti ekskursijų negalią turintiems asmenims. Negalią turinčių asmenų diskriminacija kyla dėl moralinių gido savybių, moralinių pareigų ir teisių supratimo asmeniniame ir socialiniame gyvenime, savų tikslų iškėlimo aukščiau visko, emocinio ugdymo ir empatijos gilinimo stokos, kompetencijų trūkumo, nepasitikėjimo savimi, baimių bei stereotipinių nuostatų.

Diskriminacija gali įvykti be ketinimo diskriminuoti, tačiau neįgalieji patiria atskirtį. Gidas turi atsižvelgti į ekskursantų poreikius ir galimybes, neįgalaus asmens neiškirti iš kitų, užtikrinti integraciją, savarankiškumą, orumą, lygias galimybes.

Raktiniai žodžiai: gidas, negalia, diskriminacija.

1. Literatūra

2. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas Nr. I-2044. 1991-11-28. Suvestinė redakcija nuo 2023-04-01 iki 2023-12-31. [žiūrėta 2023-04-27]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2319/NGuUCGPhXz>
3. Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas 1998 m. kovo 19 d. Nr. VIII-667. Vilnius. Suvestinė redakcija nuo 2023-05-01 iki 2023-12-31. [žiūrėta 2023-05-02]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.52605/COuFjGMtVa>
4. Pučėtaitė, R. (2016). Etinės žmogiškųjų išteklių vadybos problemos kultūros organizacijose. Vilnius: Vilniaus universitetas.
5. Statkuvienė, D. (2019). Gido komunikacijos su negalia turinčiais asmenimis ypatumai. T. 85. Informacijos mokslai. Vilniaus universitetas. [žiūrėta 2023-05-02]. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/IM/article/view/14792>

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАПОРУКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Савенко Д.М.

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

Інноваційна діяльність підприємств у сфері господарювання — це діяльність, яка здійснюється учасниками господарських відносин на основі здійснення інвестицій, спрямованих на виконання довгострокових **науково-технічних** програм і впровадження технологій з тривалим терміном окупності. Нові досягнення науки і техніки застосовуються в різних галузях виробництва і суспільного життя. Інноваційна діяльність, як одна з форм інвестиційної діяльності, спрямована на впровадження досягнень науково-технічного прогресу у галузі виробництва та суспільства, зокрема: виробництво та продаж абсолютно нових видів обладнання та технологій; поступові міжгалузеві структурні зміни; реалізація довгострокового технологічного плану з тривалим терміном окупності; фінансувати фундаментальні дослідження для досягнення якісних змін у продуктивності; розробляти та впроваджувати нові ресурсозберігаючі технології, спрямовані на покращення соціальних та екологічних умов. Інноваційні проблеми мають специфічні характеристики в періоді переходу до ринку. Очевидно, що вирішення проблеми посилення інноваційної діяльності підприємства є основною запорукою успіху ринкового реформування. Крім того, світовий досвід показує, що вийти з економічної кризи неможливо без посилення інноваційної діяльності. Для більшості підприємств інновації стають основним фактором розвитку [1]. Враховуючи світовий досвід, слід зазначити, що в науковому ракурсі високорозвинутих країн у центрі уваги стоїть не ціновий механізм конкуренції, а інноваційні процеси, пов'язані з підвищенням кваліфікації персоналу та загального виробничо-економічного потенціалу підприємств. Вітчизняні вчені також працюють над конкретизацією національних інноваційних пріоритетів та пошуком ефективних механізмів залучення та ефективного використання інновацій. Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що основним каталізатором активізації інноваційної діяльності, ключовим фактором сучасного прогресу є підвищення кваліфікації персоналу, його навчання, організація перепідготовки кадрів в залежності від потреб ринку праці. Активний процес інтелектуалізації економіки направлений на мотивацію персоналу підприємств використовувати інноваційні методи та інструменти управління конкурентоспроможністю підприємств. Саме така мотивація спонукає працівників підприємств активно впроваджувати цифровізацію економічних процесів задля ефективного використання всіх наявних ресурсів. На відміну від обмежених природних ресурсів, що створені людиною, трудові ресурси, технології та знання є невичерпним джерелом постійного, динамічного розвитку та засобом забезпечення як високого рівня конкурентоспроможності продукції, так і визначальним фактором фінансової стійкості та платоспроможності самого підприємства.

Ключові слова: мотивація персоналу, інноваційна діяльність, запоруки конкурентоспроможності.

1. Список використаних джерел

2. Череп О. Г., Дашко І. М., Лощкарьова Н. М. Проблеми низької конкурентоспроможності українських товарів та напрямки її підвищення. Економіка і менеджмент 2023: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 6–7 квіт. 2023 р. : у 6 т. Том 1. Економіка підприємства: сучасні проблеми та перспективи розвитку. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2023. С.117- 118.

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ І ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Сергієнко Тетяна

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро, Україна

Актуальність обраної теми. Реалії сьогодення свідчать, що розробка управлінських рішень є одним із найважливіших процесів управління. Необхідність прийняття рішення пронизує все, що робить керівник, формуючи цілі і процес їх досягнення. Тому розуміння сутності прийняття рішень є надзвичайно важливим для кожного, хто хоче процвітати в мистецтві управління. Нові економічні відносини вимагають підготовки значної кількості сучасно мислячих менеджерів, які володіють новітньою методологією управління, рішучістю, ініціативністю, помноженою на доказовість і переконливість.

Мета дослідження – дослідити особливості інформаційної підтримки процесу розробки і прийняття управлінських рішень. Аналіз стану наукової розробки даної проблеми дозволяє стверджувати, що в науковій літературі, особливо в зарубіжній, досліджується досить широке коло проблем, пов'язаних з аспектами прийняття управлінських рішень. Різним аспектам прийняття управлінських рішень присвячено значну кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. Так, особлива роль у дослідженні та вивченні управлінського аспекту проблеми з методологічної точки зору належить зарубіжним та українським вченим Б.Гурне, Б.Лазаревому, Г.Райтому, А.Панаріну, А.Костіну, В.Горбатенко, Н.Горлач, В.Бебик, В.Воронковій, В.Пугачову, А.Белову, І.Бінько, Б.Гаєвському, С.Дубенко, В.Князеву, Б.Кравченко, Е.Кубкому, Г.Лелікову, В.Луговому, В.Сіренко, В.Шаповалову та ін. Проте, незважаючи на досить велику кількість публікацій, сьогодні дане питання залишається актуальним. **Методи та методологія дослідження.** Вивчення проблемного питання проводилося за допомогою використання системного методу, аналітичного, логічного аналізу, методу порівняння, абстрагування, узагальнення та екстраполяції.

Результат дослідження. Для нормального функціонування будь якого суб'єкту господарської діяльності інформація виступає незамінним і необхідним фактором. При цьому особливого значення в умовах сьогодення, під впливом швидкозмінних інформаційних потоків, набуває забезпечення швидкості та достовірності інформації, а також прийняття правильних рішень на основі цієї інформації. Так як інформація виступає складовою частиною всієї людської діяльності, то вона здійснює повсюдний вплив на всі сфери людської життєдіяльності. Таким чином, інформаційні технології володіють такими атрибутами, які впливають на інформацію аналізу, всі системи, які використовують інформаційні технології, визначаються «мережевою логікою», яка дозволяє їм впливати на багато процесів і організацій. Безперечний вплив інформаційних технологій проявляється в тому, що інформаційні технології достатньо гнучкі, дозволяють їм постійно змінюватися і адаптуватися. Окремі технології, які пов'язані з інформацією, поєднуються в інтегровану систему. Потреба ж в інформації різних суб'єктів і ланок управління неоднакова і визначається насамперед тими завданнями, які вирішуються в процесі управління тим чи іншим суб'єктом апарату управління (Бугас, 2015). Це також залежить від таких факторів, як: масштаб і важливість прийнятих рішень; кількість і характер контрольованих, регульованих параметрів; кількість варіантів можливого стану та поведінки керованого об'єкта; величина і різноманітність внутрішніх і зовнішніх впливів на керовану систему, кількість і якість показників, що характеризують результати функціонування цієї системи (Сергієнко, 2015). Отже, суть управлінського рішення виявляється в людській діяльності, ролі і місці рішення в процесі управління. Розробка ефективних управлінських рішень потребує застосування сучасних інформаційних технологій, що забезпечують повноту, своєчасність інформаційного відображення процесів, можливість їхнього моделювання, аналізу та прогнозування.

Висновки. Проаналізувавши значення інформаційної системи в підготовці та прийнятті управлінського рішення, можна сказати, що від того, яким буде це рішення і чи буде досягнута поставлена мета, залежить ефективність всієї діяльності. Глобальний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій породив нові інформаційні відносини та організаційні форми в економіці й виробництві, ставши новим джерелом продуктивності праці й активізував процеси формування сучасної глобальної економіки. Тому прийняття того чи іншого рішення завжди пов'язане з певними труднощами. І це пов'язано з відповідальністю та невизначеністю, яка присутня при виборі однієї з альтернатив при розробці і прийнятті управлінських рішень.

Ключові слова: управлінські рішення, інформація, інформаційна підтримка

1. References

2. Бугас, Н. В., Коваленко, О. О. (2016). Інформаційна система як умова ефективних управлінських рішень. [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*, 12, URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5313>.
3. Сергієнко, Т. І. (2015). Технологія розробки і прийняття рішень у проекті. *Управління проектами: вітчизняний і зарубіжний досвід*: [монографія] Під ред. С.Чернова, В.Воронкової, А.Двигун, О.Сосніна та ін.. Запоріжжя: РВВ ЗДА, 118-13

ІНТЕРНЕТ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ АЛЬЯНС ЦИФРОВИХ МЕРЕЖ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ВЗАЄМОДІЇ

Слюсарь Микита

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. **Актуальність** дослідження у значному використанні Інтернет як глобального альянсу цифрових мереж, який сьогодні використовують мільйони людей. Технологічний потенціал Інтернету може виступати в якості середовища для різних способів управління інформацією, що призводить до дедалі більшої оцифровки діяльності. Інтернет сприяє доступу до цих взаємопов'язаних мереж, поширення інформаційної інтенсивності, збільшення обміну інформацією. **Мета дослідження** – теоретичні і практичні аспекти інтернету як управління ресурсами та забезпечення його взаємодії.

Методологія дослідження – метод інформаціоналізму, в основі якого управління інформацією, системна методологія становлення і розвитку мережевих платформ в умовах цифровізації як методологія складності, яка представляє собою упорядковану систему управління складними системами, що дозволяє аналізувати складні системи мережевих платформ і послідовно сполучати їх одну з одною. При системному підході дослідження мережевих платформ як складних систем виявляється загальною методологією, а системний аналіз доповнює його і виступає прикладною методикою дослідження. Аналітичні методи дозволили зібрати відповідну інформацію для аналізу дискурсу.

Результат дослідження. Досліджено, що Інтернет представляє управління ресурсами, забезпечення взаємодії модульної та децентралізованої мережі, розгорнутої в глобальному просторі як платформи надання інформаційних та інноваційних послуг. Останнє робить її прототипом сучасної економіки, в якій галузі, як правило, організовані відповідно до гнучких моделей збирання; конкурентоспроможність тісно пов'язана з інноваційним потенціалом; продукти та послуги знаходяться у стані зростання інформаційної інтенсивності; економічний простір стає все більш транснаціональним. Організаційні інновації, викликані цифровими мережами, об'єднаними Інтернетом, поширюються економікою. Однією з головних особливостей Інтернету є те, що він дає економічним агентам можливість контролювати інформацію, якою вони обмінюються. Крім того, за допомогою стандартизованих інтерфейсів цей контроль можна повністю децентралізувати. Ця подвійна особливість не тільки визначає особливості Інтернету як мережі, але й визначає особливості цифрової економіки, яку він обслуговує. Глобальний і мультимедійний характер Інтернету справляє вплив на вартість інформації, яка є важливим фактором. Інтернет як мережа мереж базується на загальних стандартах, які дозволяють машинам, які обробляють інформацію в цифровому вигляді, взаємодіяти. Стандарти Інтернету дозволяють децентралізоване з'єднання комп'ютеризованих мереж. Немає технічної різниці між ресурсами, призначеними для керування мережею, і терміналами, які обробляють інформацію, що передається. У традиційних телекомунікаційних мережах (таких як телефонна мережа) термінали обробляють інформацію, обладнання для керування мережею (комутатори) з'єднують потоки і передачу інформації. Метамережа створюється з використанням стандартних інтерфейсів, підключені до Інтернету пристрої, переважно комп'ютери, обробляють інформацію в цифровому вигляді. Мережі організують зв'язок між цими машинами на основі моделі «клієнт-сервер». «Клієнт» надсилає запит «серверу», «сервер» обробляє запит, а потім надсилає відповідь. Будь-який пристрій, підключений до Інтернету, може бути як клієнтом, так і сервером. Сервери постійно підключені для полегшення потоку даних, інформаційний сервер надсилає код мови гіпертекстової розмітки (HTML) до клієнта, дозволяючи комп'ютеру реконструювати сторінку на екрані клієнта. Щоб все працювало належним чином, повинні бути присутні такі елементи: 1. Усі IPD, підключені до мережі, мають бути чітко ідентифіковані, щоб пакет міг фактично досягти одержувача; цей ідентифікатор є номером Інтернет-протоколу (IP). 2. Мова адресації має дозволяти користувачам формувати свої запити на відповідному сервері: доменні імена утворюють видиму частину системи адресації; сервери, які називаються системою доменних імен (DNS), перетворюють ці майже "людські" мовні адреси в машинні адреси (IP адреса). 3. Зв'язок і маршрутизація між IPD вимагають спільного протоколу зв'язку; Інтернет-протокол є центром великої кількості технічних стандартів, відповідальних за зв'язок і взаємодію між компонентами мережі. 4. Машина повинна використовувати сумісну мову програмування для кодування та декодування запитів і відповідей, що передаються між клієнтом і сервером; у цьому відношенні мова HTML є наріжним комнем Інтернету, що дозволяє різним типам IPD обмінюватися текстом, зображеннями, даними та звуком (Андрюкайтене, et al., 2022).

Висновки. Таким чином, існування Інтернету впливає з використання загальних систем адресації (IP-номери та доменні імена) і стандартів (Internet Protocol і HTML), які формують основу для взаємодії між різними підмережами.

Ключові слова: Інтернет, управління ресурсами, управління інформацією, метамережа.

References

1. Андрюкайтене, Р., Метеленко, Н., Воронкова, В. (2022). Системний аналіз нових проблем та тенденцій економічного розвитку в умовах цифрової революції. Системний аналіз в управлінні: міжгалузеві дослідження: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. за між нар. участі 26-27 трав. 2022 р. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Ореол-Сервіс. 126-129.

DIDŽIŲJŲ DUOMENŲ PANAUDOJIMO TURIZMO SEKTORIUJE COVID-19 STUDENTŲ POŽIŪRIU

Šlepikas Deividas, Švagždienė Biruta

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Darbo tikslas – įvertinti didžiųjų duomenų panaudojimą turizmo sektoriuje COVID - 19 pandeminiu laikotarpiu studentų požiūriu.

Tyrimo metodika: tyrime pasirinktas kiekybinis tyrimas- anketinė apklausa. Šio tyrimo būdas pasirinktas, norint įvertinti dabartinę situaciją. Tyrimo organizavimas. Anketinė apklausa buvo norima gauti kuo tikslesnius duomenis apie didžiųjų duomenų panaudojimą turizmo sektoriuje studentų požiūriu. Anketos buvo siunčiamos universiteto elektroniniu paštu. Ir pasiekiamos tik II pakopos Turizmo ir sporto vadybos studentams. Tyrimo data: 2023-03-15 iki 2023-03-22. Tyrimas vykdytas gavus Lietuvos sporto universiteto Socialinių mokslų etikos komisijos leidimą atlikti tyrimą.

Rezultatų aptarimas: Didžiųjų duomenų sritis pastaraisiais metais tapo vis svarbesnė dėl sparčiai augančių duomenų, generuojamų iš įvairių šaltinių, įskaitant socialinę žiniasklaidą, elektroninę prekybą, mobiliuosius įrenginius ir daiktų interneto įrenginius. Dėl to išaugo susidomėjimas galima didžiųjų duomenų nauda įmonėms, organizacijoms ir vyriausybėms, nes jie gali suteikti vertingų įžvalgų apie vartotojų elgesį, rinkos tendencijas ir veiklos efektyvumą. Be jokios abejonės, didelių duomenų atsiradimas pakeitė turizmo sektoriaus veiklos ir sprendimų priėmimo būdus. Tačiau didėjantis didelių duomenų naudojimas taip pat sukelia nemažus iššūkius. Apskritai apklausos rezultatai rodo, kad studentai gerai supranta didelių duomenų apibrėžimą ir galimą naudą, taip pat iššūkius ir apribojimus, kylančius juos įgyvendinant. Nors kainodara ir kvalifikuoto personalo trūkumas tebėra didelės kliūtys diegti didelių duomenų analizę, negalima ignoruoti galimos vartotojų poreikių supratimo ir tenkinimo naudos. Todėl reikia daugiau investuoti į didžiųjų duomenų infrastruktūrą, švietimą ir mokymą, kad būtų galima įveikti šiuos iššūkius ir išnaudoti visą didžiųjų duomenų potencialą.

Išvados

Nėra vieno priimto ir teisingo didžiųjų duomenų apibrėžimo. didieji duomenys pasižymi nusistovėjusiomis charakteristikomis, kurios yra 3V, 5V ir 7V. Didžiųjų duomenų naudojimas turizmo sektoriuje sparčiai augo tiek prieš, tiek po COVID-19 pandemijos.

Iki pandemijos dideli duomenys daugiausia buvo naudojami siekiant suprasti ir patenkinti klientų poreikius bei optimizuoti kainodaros strategijas. Tačiau pandemijos metu dideli duomenys atliko svarbų vaidmenį valdant turizmo srautus, numatant paklausą ir teikiant keliautojams informaciją realiuoju laiku.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad studentų požiūriu didieji duomenys yra: didelio kiekio, greitai ir dažnai besikeičiantys įvairaus dydžio, formato bei turinio duomenų rinkiniai, labiausiai pritaikomi kainodaroje, labiausiai pritaikomumą riboja kompetentingų specialistų trūkumas. Prieš pandemiją labiausia neišnaudotas resursas buvo srautų prognozavimas ir valdymas. Didžiausia didžiųjų duomenų nauda studentų požiūriu yra vartotojo reikmių supratimas.

Raktiniai žodžiai: Didieji duomenys, Covid-19, turizmo sektorius

Literatūra

1. Davis, C. K. (2014). Beyond data and analysis. *Communications of the ACM*, 57(6), 39-41.
2. Pugna, I. B., Duțescu, A., & Stănilă, O. G. (2019). Corporate attitudes towards Big Data and its impact on performance management: A qualitative study. *Sustainability*, 11(3), 684.
3. Blanco-Moreno, S., González-Fernández, A. M., & Muñoz-Gallego, P. A. (2023). Big data in tourism marketing: past research and future opportunities. *Spanish Journal of Marketing-ESIC*.
4. Rezaee, S., Sadeghi-Niaraki, A., Shakeri, M., & Choi, S. M. (2021). Personalized augmented reality based tourism system: big data and user demographic contexts. *Applied Sciences*, 11(13), 6047.
5. Gallego, I., & Font, X. (2021). Changes in air passenger demand as a result of the COVID-19 crisis: using Big Data to inform tourism policy. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(9), 1470-1489.

КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Тесленко Тетяна

ВНПЗ Дніпровський гуманітарний університет, Dnipro, Ukraine

Актуальність теми дослідження у тому, що забезпечення безпеки туризму - це процес забезпечення безпеки і захисту туристів від ризиків, пов'язаних з подорожами, відпочинком та іншими формами туризму. Безпека туризму є важливим аспектом розвитку туризму, оскільки вона впливає на імідж країни як безпечного місця для подорожей, на довіру туристів до туристичної індустрії. Безпека туризму в Україні є важливим питанням, яке потребує уваги як з боку туристів, так і з боку державних органів та інших зацікавлених сторін. Основні проблеми, які можуть виникнути в туризмі в Україні, включають кримінальні злочини, природні небезпеки, недбалість перевізників та інші фактори.

Мета дослідження – теоретичні і практичні аспекти безпеки туризму в Україні.

Методологія дослідження. Методологія безпеки досліджень - це підхід до здійснення досліджень, що передбачає застосування принципів та методів, спрямованих на забезпечення безпеки під час проведення досліджень. Основні принципи методології безпеки досліджень включають: 1) Оцінка ризику: перед початком дослідження провести оцінку ризиків та визначити потенційні небезпеки, що пов'язані з дослідженням. Визначення ризиків допоможе встановити заходи безпеки, необхідні для запобігання негативним наслідкам. 2) Захист персоналу: для забезпечення безпеки забезпечити належний рівень захисту персоналу, що може включати в себе використання захисного спорядження, навчання персоналу з питань безпеки та контроль за дотриманням правил та інструкцій. 3) Захист довкілля: проведення досліджень може мати негативний вплив на довкілля. Для забезпечення безпеки необхідно забезпечити належний рівень захисту довкілля та зменшити вплив досліджень на природні ресурси. 4) Розробка плану безпеки: на основі оцінки ризиків та визначення заходів безпеки необхідно розробити план безпеки, що включає в себе опис необхідних заходів для запобігання негативним наслідкам. 5) Спостереження та контроль: для забезпечення безпеки під час досліджень забезпечити постійний контроль за дотриманням правил безпеки та вчасне реагування на непередбачувані ситуації.

Результати дослідження. Для забезпечення безпеки туризму необхідно виконувати ряд заходів: 1) оцінка ризиків: необхідно здійснювати оцінку ризиків для туристів та розробляти плани заходів у разі виникнення небезпеки. 2) Захист здоров'я: забезпечувати безпеку та захист здоров'я туристів, зокрема, захист від інфекційних захворювань. 3) Захист від кримінальної діяльності: забезпечувати безпеку туристів від кримінальних діянь, таких як крадіжки, розбійні напади. 4) Безпека на дорозі: забезпечувати безпеку туристів на дорогах та інших транспортних маршрутах. 5) Захист від стихійних лих: забезпечувати безпеку туристів від стихійних лих, таких як землетруси, повені, зливи. 6) Інформаційна підтримка: забезпечувати туристів інформацією про потенційні ризики, що пов'язані з туристичними маршрутами та іншими туристичними об'єктами. Концепція безпеки туризму охоплює широкий спектр питань, пов'язаних з безпекою туристів, їх майна та природного середовища. Основні концепції безпеки туризму включають: 1) Фізична безпека туристів: забезпечення безпеки туристів від фізичних небезпек, таких як крадіжки, напади, злочини та інші випадки насильства. Для досягнення цього потрібні різні заходи, такі як забезпечення належної охорони, патрулювання території, контроль за доступом до об'єктів. 2) Медична безпека туристів: забезпечення безпеки туристів від медичних проблем, таких як травми, захворювання, харчові отруєння та інші проблеми здоров'я. Ця концепція включає забезпечення належної медичної допомоги та готовність до надання допомоги в надзвичайних ситуаціях. 3) Екологічна безпека туристів: це забезпечення безпеки туристів від впливу на природне середовище, таких як забруднення, руйнування природних місць та інші дії, які можуть шкодити екосистемам. Для досягнення цього потрібні заходи, такі як обмеження кількості туристів, регулювання використання природних ресурсів та інші заходи. 4) Культурна безпека туристів: забезпечення безпеки туристів від впливу конфліктів, таких як культурний шок, конфлікти на міжнародному. 5) Збереження природних та культурних ресурсів означає забезпечення збереження природних ландшафтів, біорізноманіття та культурних пам'яток на туристичних місцях. Це може бути досягнуто шляхом розвитку сталого туризму, який дотримується принципів екологічної та культурної сталості. 6) Забезпечення харчової та медичної безпеки означає забезпечення безпеки їжі та питної води, надання медичної допомоги туристам у разі потреби. Для цього можуть бути розроблені стандарти та сертифікаційні програми для харчової та медичної безпеки в туристичному секторі. 7) Забезпечення кібербезпеки включає забезпечення безпеки туристичних інформаційних систем та захист від кібератак. Це може включати в себе розвиток захисту туристів, захист від шахрайства в інтернеті. Для запобігання негативним наслідкам, пов'язаним з безпекою туризму в Україні, необхідно вживати таких заходів: 1) Інформування туристів про потенційні небезпеки та про заходи, які необхідно вживати для їх запобігання. 2) Розробка та виконання законів та правил, що регулюють діяльність туроператорів, готелів, ресторанів та інших установ, що пов'язані з туризмом. 3) Забезпечення безпеки на дорогах, у готелях та інших місцях, які відвідують туристи. 4) Вдосконалення системи надання медичної допомоги туристам. 5) Сприяння розвитку відпочинкової інфраструктури з урахуванням норм безпеки. 6) Проведення навчальних курсів та тренінгів для туроператорів

та персоналу готелів з питань безпеки та захисту туристів (Теоретико-прикладні аспекти розвитку туризму та гостинності в умовах міжнародної економічної інтеграції, 2022).

Висновки. В цілому, безпека туризму в Україні залежить від того, наскільки ефективно виконуються заходи безпеки та які заходи приймаються для запобігання негативним наслідкам. Правильна організація та планування подорожі можуть значно знизити ризики та допомогти насолоджуватися відпочинком в Україні в безпечовому середовищі.

Ключові слова: безпека туризму, концепція туризму, види безпеки.

References

1. Теоретико-прикладні аспекти розвитку туризму та гостинності в умовах міжнародної економічної інтеграції (2022): Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 27 травня 2022 року. Дніпро: ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». 223.

ІННОВАЦІЙНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ЦИФРОВОЇ МЕДИЦИНИ

Трашков Володимир

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Україна, Запоріжжя

Анотація. Розглянуто інноваційні цифрові технології, які значно змінили підхід до охорони здоров'я та медичної діагностики. Інноваційні технології в медицині приводять до значних змін у сфері діагностики, лікування та профілактики різних захворювань. Усі ці технології можуть допомогти покращити якість медичної допомоги та знизити її вартість, а також зробити її більш доступною для людей у віддалених регіонах або з обмеженими можливостями.

Методологія дослідження. Методологія дослідження інноваційних технологій у сфері медицини може включати наступні кроки: 1) визначення проблеми або завдання, що необхідно вирішити за допомогою інноваційної технології. 2) Проведення літературного огляду, щоб зрозуміти, які інноваційні технології вже використовуються в медицині для вирішення подібних проблем, і які методи дослідження були використані для їх оцінки. 3) Визначення методу дослідження, який найбільш підходить для оцінки ефективності інноваційної технології. Це може бути рандомізований контрольований дослід, когортний дослід, випробування відкритого типу тощо. 4) Аналіз отриманих даних та оцінка ефективності інноваційної технології. Для цього можуть бути використані різні статистичні методи, такі як аналіз дисперсії, t-тест, регресійний аналіз, дискримінантний аналіз тощо.

Результат дослідження. Деякі з найбільш важливих інноваційних технологій, які впливають на медицину, включають: 1) Електронна медична історія дозволяє зберігати медичні дані пацієнтів в електронному вигляді, що полегшує доступ до них та дозволяє лікарям швидко знайти потрібну інформацію про пацієнта. Електронні медичні записи (Electronic Medical Records, EMR) дозволяють лікарям зберігати та обмінюватися інформацією про пацієнтів ефективніше, що сприяє поліпшенню діагностики та лікування. 2) Телемедицина дозволяє пацієнтам зв'язатися з лікарем з будь-якого місця, використовуючи відеозв'язок. Це може бути особливо корисним для пацієнтів, які мешкають віддалено від медичних закладів або не можуть фізично зустрітися з лікарем. Телемедицина дозволяє лікарям проводити консультації та діагностику на віддаленій основі, що є особливо важливим для людей, які мешкають у віддалених місцевостях або не можуть фізично відвідувати лікаря. технології телемедицини дозволяють пацієнтам отримувати медичну допомогу з використанням засобів зв'язку на відстані. Це зменшує витрати на медичну допомогу, сприяє збереженню часу та зручності для пацієнтів. 3) Медична діагностика, у контексті якої цифрові технології дозволяють більш точну та швидку діагностику. Наприклад, комп'ютерна томографія (КТ) та магнітно-резонансна томографія (МРТ) дозволяють отримати детальні зображення внутрішніх органів та тканин. Це дозволяє лікарям більш точно визначити діагноз та розробити ефективний план лікування. 4) Носимі медичні пристрої, такі як фітнес-браслети та спеціалізовані датчики, дозволяють відстежувати стан здоров'я та фізичну активність пацієнтів. Це може бути корисним для лікарів, які можуть використовувати ці дані. 5) Аналітика даних в медицині дозволяє використовувати машинне навчання та інші алгоритми для аналізу великої кількості даних про пацієнтів та лікування. 6) Віртуальна реальність та інші технології дозволяють проводити віртуальні операції та тренування для медичних студентів та молодих лікарів. 7) Мобільні додатки дозволяють пацієнтам вести домашній моніторинг свого здоров'я, а також отримувати рекомендації щодо життєвого стилю та дієти. 8) Системи штучного інтелекту використовуються в медицині для аналізу медичних зображень, діагностики захворювань та призначення лікування. Застосування штучного інтелекту у медицині може допомогти знизити кількість помилкових діагнозів і підвищити ефективність лікування. 9) 3D-принтери можуть використовуватися для виробництва індивідуальних протезів та інших медичних пристроїв, які можуть допомогти пацієнтам зі складними захворюваннями та травмами. 10) Генетична терапія дозволяє виправляти генетичні дефекти та захворювання, які виникають з них. Це може бути

особливо корисним для лікування рідкісних генетичних захворювань. 11) Роботизовані хірургічні системи дозволяють хірургам виконувати операції з високою точністю та мінімальним втручанням в тканини пацієнта. Роботизовані хірургічні системи - це технології, які дозволяють хірургам виконувати операції за допомогою роботизованого обладнання (Трашков, 2022).

Висновки. Інноваційні цифрові технології впливають на розвиток медичних організацій та установ, сприяють виходу медицини на передові рубежі, лікування тяжкохворих людей, оптимізації медичної галузі за рахунок інноваційних цифрових технологій.

Ключові слова: інноваційні цифрові технології, цифрова медицина, напрями цифрової медицини

References

1. Трашков, В. (2022). Самоорганізація соціальних систем в умовах інформаційного суспільства. Цифрова трансформація соціо-економічних, управлінських та освітніх систем сучасного суспільства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23-24 листопада 2022 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф., В. Г. Воронкова. Львів: Liga-Pres. 396-402.

DARNUS VYSTYMASIS LAISVALAIKIO RENGINIUOSE: GRANATOS LIVE ATVEJO ANALIZĖ

Užkurytė Rasa

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva.

Tyrimo tikslas: nustatyti, kaip festivalio „Granatos Live“ dalyviai vertina darnaus vystymosi principų įgyvendinimą festivalio metu, kokie yra dalyvių poreikiai, sietini su darnaus vystymosi principais.

Tyrimo metodai: Siekiant išanalizuoti darnaus vystymosi dimensijų įgalinimą festivalio „Granatos Live“ organizavimo procese, pasirinktas kiekybinės anketinės apklausos tyrimo metodas. Tyrimo imtis: apklausoje dalyvavo 464 respondentai. Tyrimo laikas: tyrimas atliktas nuo 2023 sausio mėn. 5 d. iki 2023 sausio mėn. 31 d.

Rezultatai: dauguma apklaustų festivalio dalyvių yra ganėtinai sąmoningi darnaus vystymosi tema, nes neretai pasirenka darnius sprendimus įvairioms situacijoms. Tokius kaip dalinimasis automobiliu su kitais festivalio dalyviais, taip pat norėtų, kad maistas ir gėrimai festivalyje būtų tiekiami ekologiškuose vienkartinuose induose, gana aktyviai naudojosi atliekų rūšiavimo dėžėmis. Tačiau kai kurie tyrimo respondentų atsakymai taip pat atskleidė dalyvių patogumo poreikį ir menką dėmesį darnioms prekėms, kas gali būti dėl žinių apie darnų gyvenimo būdą trūkumo dalyvių tarpe. Tyrime buvo atskleista ir keletas neigiamų festivalio požymių – daugumos apklausos respondentų nuomone festivalio metu kai kurie renginio dalyviai vartojo narkotines medžiagas, be to, nustatyta, kad nemaža dalis apklaustų lankytojų buvo nepilnamečiai. Ištyrus festivalių darnumo indikatorių raišką festivalyje „Granatos Live“ nustatyti darnumo trūkumai tokiose festivalio srityse: Dalyvių ir festivalio organizavimo komandos edukacija darnaus vystymosi tema; Renkantis prekybininkus neskiriamas dėmesys sąžiningos prekybos, vietos regiono ar ekologiškoms prekėms; Per mažai festivalio organizatorių veiksmų aplinkos apsaugai užtikrinti, nes nesikonsultuojama su aplinkosaugos specialistais; Nestebima, kokią ekonominę naudą festivalis sukuria vietos regionui, nors tokie skaičiavimai yra labiau naudingi vietos regionui, tai parodo, kad stokojama tarpusavio komunikacijos; Nedidelės išlaidos festivalio darnumui palaikyti. Todėl festivalio organizatoriams būtina imtis veiksmų, kurių iš jų ja pageidauja festivalio dalyviai ir diegti daugiau darnaus vystymosi principų festivalio metu.

Raktiniai žodžiai: Darnus vystymosi principai, laisvalaikio renginiai.

Literatūra

1. Gallagher, A. (2011). Sustainable management for maritime events and festivals. Southampton: Southampton Solent University.
2. Kelley, A., McClinchey (2021). Contributions to social sustainability through the sensuous multiculturalism and everyday place-making of multi-ethnic festivals, *Journal of Sustainable Tourism*, 29(11-12), 2025-2043, DOI: 10.1080/09669582.2020.1853760.
3. Richards, G., & Leal Londoño, M. D. P. (2022). Festival cities and tourism: Challenges and prospects. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 14(3), 219-228.
4. Čiegis, R. (2008). Darnus vystymasis: aplinka, ekonomika, technologijos. Kaunas: UAB „Biznio mašinų kompanija“.

SPORTO FANŲ LOJALUMO SKAITMENINĖS PRIEMONĖS VERTINIMAS

Vilkoicis Linas, Valantinė Irena

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Įvadas. Išmaniųjų įrenginių ir įvairių skaitmeninių priemonių atsiradimas, dėl naudojimo patogumo ir modernesnės informacijos pateikimo būdo tampa vienu iš svarbiausių aspektų sporto fanų lojalumui didinti (Majumdar & Naha, 2020). Kadangi daugelis profesionalių sporto komandų siekia aktyviai didinti sporto fanų lojalumą ir susidomėjimą komandos veikla, skaitmeninių priemonių pasitelkimas yra vienas patogiausių įrankių sporto fanų lojalumui didinti. Nors manoma, kad skaitmeninės priemonės yra veiksmingos siekiant didinti sporto fanų lojalumą, tačiau trūksta informacijos apie veiksmus, kurie skatina asmenis naudotis šiomis priemonėmis ir kaip efektyviai jos veikia. Ankstesni tyrimai rodo, jog skaitmeninių priemonių naudojimas pagrinde pasitelkiamas sekti savo palaikomą profesionalią sporto komandą, būti su ja ne tik rungtynių, tačiau ir už aikštelės metu (Trivedi, Soni & Kishore, 2021).

Tyrimo tikslas – įvertinti sporto fanų lojalumą skaitmeninėmis priemonėmis

Tyrimo metodai ir organizavimas. Tyrimui atlikti buvo pasirinktas kiekybinis tyrimas – anketinė apklausa. Buvo apklausti 245 Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubo fanai (vyrai ir moterys) nuo 18 metų amžiaus, kurie priklauso oficialioms sporto fanų grupėms. Pagrindinis aspektas jų atrankai – socialinio tinklo „Facebook“ naudojimas ir Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubo naujienų sekimas. Tyrimui atlikti buvo naudojamas Vale ir Fernandes (2018) sukurtas anketinis klausimynas, kuriam naudoti yra gautas autorių sutikimas. Jį sudaro kelios dalys – bendrieji klausimai apie socialinių tinklų naudojimą; socialinių tinklų skaičius, kuriuos tiriamieji aktyviai naudoja; klausimai, padedantys nustatyti sporto fanų aktyvumą palaikomos krepšinio komandos socialinio tinklo Facebook paskyroje. Galutiniai rezultatai yra apibendrinti ir pateiktos išvados. Apklausus visus tiriamuosius, gauti duomenys apdori statistinės duomenų analizės būdu.

Rezultatai ir aptarimas. Gauti tyrimo rezultatai atskleidė, kad didžioji dauguma Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubo fanų iki 60 m. seka palaikomos komandos naujienas Facebook socialinės medijos platformoje, tačiau verta pabrėžti, kad aktyviausi fanai yra iki 40 m. amžiaus grupėse. didžioji dauguma respondentų Facebook platformoje stebint BC Kauno „Žalgirio“ naujienas praleidžia mažiau nei 15 min. per dieną, mažesnę dalis fanų šiai veiklai skiria nuo 15 iki 30 min. per dieną.

Išvados. 1. Socialiniai tinklai yra neatsiejama sporto fanų kasdienybės dalis. Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubo fanai siekdami išlaikyti lojalumą palaikomai komandai tyrimo duomenimis dažniausiai naudoja socialinį tinklą Facebook. 2. Sekdami palaikomos krepšinio komandos naujienas socialiniame tinkle Facebook Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubo fanai jaučiasi bendruomenės dalimi. Tyrimas atskleidė, kad lojalūs Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubo fanai, kurie naudojami socialine platforma Facebook yra tarp 18 ir 40 m. amžiaus. 3. Komandos naujienos skelbiamos socialiniame tinkle Facebook fanams yra naudingos ir aiškiai bei lengvai pasiekiamos. Didelė dalis Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubo fanų Facebook platformoje inicijuoja diskusijas su kitais fanais, taip didindami jų norą palaikyti komandą arenoje gyvai.

Raktiniai žodžiai: fanai, lojalumas, skaitmeninės priemonės

Literatūra

1. Majumdar, B., & Naha, S. (2020). Live sport during the COVID-19 crisis: fans as creative broadcasters. *Sport in Society*, 23(7), 1091–1099. <https://doi.org/10.1080/17430437.2020.1776972>
2. Trivedi, J. P., Soni, S., & Kishore, A. (2021). Exploring the Role of Social Media Communications in the Success of Professional Sports Leagues: An Emerging Market Perspective. *Journal of Promotion Management*, 27(2), 306–331. <https://doi.org/10.1080/10496491.2020.1829774>
3. Vale, L., & Fernandes, T. F. (2018). Social media and sports: driving fan engagement with football clubs on Facebook. *Journal of Strategic Marketing*, 26(1), 37–55. <https://doi.org/10.1080/0965254x.2017.1359655>

MANKŠTINIMOSI GAMTOJE IR GAMTOS APSUPTIES POVEIKIS STRESO VALDYMUI, PASITENKINIMUI GYVENIMU IR GYVENIMO KOKYBEI: SISTEMINĖ LITERATŪROS APŽVALGA

Vyšniauskienė Aldona

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Problemos aktualumas, darbo tikslas ir klausimai: miestų urbanizacija, sėslus gyvenimo būdas ir mažas fizinis aktyvumas, patiriamas stresas visose gyvenimo srityse reikalauja ieškoti būdų kaip išlaikyti fizinę ir psichologinę gerovę. Šiame darbe buvo iškeltas klausimas: kokią poveikį gamtos apsuptis ir mankštinimasis gamtoje daro stresui, pasitenkinimui gyvenimu ir gyvenimo kokybei. Šio darbo tikslas yra apžvelgti paskutinių šešerių metų mokslinę literatūrą, atrinktą literatūrą klasifikuoti pagal ryšio su gamta poveikį sveikatai ir gerovei.

Medžiaga ir metodai: atliekant sisteminę literatūros apžvalgą buvo remtasi PRISMA rekomendacijomis. Mokslinių straipsnių paieška vykdyta Medline (PubMed), Embase (Science Direct) ir kitose elektroninėse duomenų bazėse. Į apžvalgą įtraukti paskelbti darbai, nagrinėjantys fizinį aktyvumą gamtoje, ryšį su gamta ir jų poveikį pasitenkinimui gyvenimu ir gyvenimo kokybei.

Rezultatai: tyrimuose ir apžvalgose rezultatai atspindi išvadas, kad gamta ir fizinis aktyvumas gamtoje yra svarbūs streso mažinimui ir psichinei sveikatai, kuri yra neatsiejama nuo gyvenimo kokybės ir pasitenkinimo gyvenimu. Tikimybė, kad žmonės pajus sveikatos pagerėjimą ar gerą savijautą, yra didelė, kai kontaktas su gamta trunka ≥ 120 minučių per savaitę. Padaryta penkių žmogaus elgesį modeliujančių teorijų analizė.

Išvada: apžvelgti tyrimai akcentavo gamtos ir fizinio aktyvumo gamtoje atkuriamąjį poveikį. Tai laipsniškas procesas, pradant nuo erdvės pažinimo iki emocinio atsako, galimos sąveikos tarp fiziologinio ir psichologinio atsigavimo.

Raktiniai žodžiai: gamta, stresas, žaliąji mankšta, sveikas elgesys.

Literatūra

1. Baceviciene, M., & Jankauskiene, R. (2022). The mediating effect of nature restorativeness, stress level, and nature connectedness in the association between nature exposure and quality of life. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4), 2098. doi:10.3390/ijerph19042098
2. Bratman, G., N., Anderson, C., B., Berman, M., G., Cochran, B., De Vries, S., Flanders, J., . . . Daily, G., C. (2019). Nature and mental health: An ecosystem service perspective. *Science Advances*, 5(7), eaax0903. doi:10.1126/sciadv.aax0903
3. Fraser, M., Munoz, S., & MacRury, S. (2019). Does the mode of exercise influence the benefits obtained by green exercise? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(16), 3004. doi:10.3390/ijerph16163004
4. Kim, J. G., Jeon, J., & Shin, W. S. (2021). The influence of forest activities in a university campus forest on student's psychological effects. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), 2457. doi:10.3390/ijerph18052457
5. Martin, L., White, M., P., Hunt, A., Richardson, M., Pahl, S., & Burt, J. (2020). Nature contact, nature connectedness and associations with health, wellbeing and pro-environmental behaviours. *Journal of Environmental Psychology*, 68, 101389. doi:10.1016/j.jenvp.2020.101389

ФІЛОСОФІЯ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Венгер Ольга

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Досліджено концепцію управління ризиками, яка включає: стратегію управління ризиками, заходи управління ризиками, систему організаційних функцій управління ризиками, інформаційну систему управління ризиками, систему внутрішнього контролю. З'ясовано, що концепція управління ризиками - це «рятівний круг» і здатність управління ризиками як однією з основних стратегій конкурентоспроможності компанії.

Методологія дослідження включає статистичні методи, моделювання, прогнозування для квантифікації ризиків і прийняття обґрунтованих рішень (Ажажа, Фурсін, Венгер, 2022).

Результати дослідження. Філософія управління ризиками включає багато концепцій і авторів, які внесли вагомий внесок. Деякі з найвідоміших авторів можна назвати: 1) Петер Друкер (Peter Drucker) - один з найвпливовіших теоретиків, який підкреслював важливість ризик-менеджменту для досягнення успіху організацій, розглядав ризик-менеджмент як системний процес, що включає в себе аналіз, оцінку та контроль ризиків. 2) Майкл Портер (Michael Porter) - відомий американський економіст, який розробив концепцію конкурентних переваг, підкреслював, що управління ризиками може бути джерелом конкурентної переваги для компаній, які здатні ефективно виявляти, аналізувати та управляти ризиками. 3) ISO 31000: міжнародний стандарт, розроблений Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO), який надає загальні принципи та рекомендації щодо управління ризиками, визначає процеси, методи та рамки для ефективного ризик-менеджменту. 4) COSO ERM: COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) концепція ERM (Enterprise Risk Management), яка пропонує цілісний підхід до управління ризиками в організаціях та базується на інтеграції ризиків у стратегічне управління та операційні процеси. 5) Нассім Ніколас Талеб (Nassim Nicholas Taleb) є відомим філософом, мислителем та фінансовим аналітиком, який пропагує концепцію "чорного лебедя", розвинув концепцію некерованих ризиків, які мають великий вплив та низьку ймовірність, важливість розуміння та управління такими ризиками. 6) Талеб рекомендує ставитися до ризиків з позиції "антикрихкості", тобто здатності не тільки витримувати стрес і негативні наслідки, але й здатності зростати та зміцнюватися завдяки ним. 7) Дуглас Хаббард (Douglas Hubbard) розробив концепцію

"кількісного управління ризиками" (Quantitative Risk Management), яка підкреслює важливість використання кількісних методів та аналізу даних для виявлення, оцінки та управління ризиками. Ці автори та концепції представляють різні підходи та перспективи філософії управління ризиками. Вони допомагають компаніям і організаціям розуміти та ефективно управляти ризиками, забезпечуючи стійкість, успішність та конкурентну перевагу. Філософія ризик-менеджменту описує підходи та принципи, які керують процесом виявлення, аналізу, оцінки та управління ризиками в організаціях. Вона базується на розумінні того, що ризики є неодмінною частиною будь-якої діяльності і можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки. Основні принципи філософії ризик-менеджменту включають наступні аспекти: 1) Філософія ризик-менеджменту віддає перевагу проактивному підходу до ризиків, тобто виявленню та управлінню ризиками перед тим, як вони стануть актуальними проблемами. Це передбачає систематичний аналіз потенційних ризиків і вжиття заходів з мінімізації їх впливу. 2) Ризик-менеджмент є складовою стратегічного управління організацією, він повинен бути вбудований у всі аспекти діяльності організації та інтегрований з її процесами прийняття рішень. 3) Ризик-менеджмент повинен базуватись на об'єктивних даних та аналізі, а не на суб'єктивних оцінках або передчуттях, що вимагає використання наукових методів, статистичних даних, моделей та експертних оцінок для визначення ризиків і їх потенційних наслідків. 4) Ефективний ризик-менеджмент передбачає взаємодію та комунікацію між всіма рівнями організації, що включає залучення спеціалістів з різних функціональних областей, взаємодію з керівництвом, співпрацю зі зацікавленими сторонами та активну комунікацію з усіма зацікавленими сторонами. 5) Філософія ризик-менеджменту визнає, що ризики можуть змінюватися з часом і потребують гнучкого підходу, вона покликана адаптуватися до нових викликів і змінювати свої стратегії та заходи управління ризиками відповідно до нових обставин. 6) Ризик-менеджмент не є статичним процесом, постійно розвивається і вдосконалюється. Він вимагає систематичного моніторингу, оновлення і вдосконалення стратегій та методів управління ризиками на основі зібраних даних, досвіду та навчання з помилок. 7) Філософія ризик-менеджменту сприяє забезпеченню стійкості та успішності організацій, допомагає уникати негативних наслідків ризиків, забезпечує ефективність прийняття рішень та допомагає використовувати можливості, які можуть з'явитися з появою ризиків (Венгер, 2021).

Висновки. Концепція управління ризиками включає заходи: створити надійну організаційну структуру з незалежними системами стримувань і противаг, науковим і демократичним механізмом прийняття рішень, сформулювати й удосконалити різні системи й процедури, що охоплюють інформаційну систему управління ризиками, запровадити стандартизований і суворий внутрішній і зовнішній нагляд і перевірку. Виокремлено три лінії захисту від управління ризиками: 1) запобігання; 2) контроль; 3) поводження під час кризи; 4) нагляд і перевірка після кризи.

Ключові слова: ризик-менеджмент, управління ризиками, філософія ризик-менеджменту, ризик, концепція управління ризиками

References

1. Ажажа, М. А., Фурсін, О. О., Венгер, О. М. (2022). Зарубіжний досвід регіонального економічного розвитку: інновації, екосистема, місцеве самоврядування. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers* / Ed. V.Voronkova. Zaporozhzhia : Publishing house «Helvetica», 11 (88), 169-182.
2. Венгер, О. М. (2021). Розробка стратегії сталого розвитку промислового підприємства. В кн.: *Управління сталим розвитком промислового підприємства: теорія і практика* / За загальною редакцією Воронкова В. Г., Метеленко Н. Г. Запоріжжя: Гельветика., 197–242.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Воронкова Валентина

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Представлено феномен корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), що є складним соціальним та економічним феноменом, що культивується в сучасному суспільстві. І є однією з необхідних умов для сталого розвитку підприємств. Для того, щоб підприємства були не лише лідерами ділового світу, а й провідною силою суспільства, треба щоб була розвинена КСВ. Підприємства, які не впровадили КСВ, навряд чи можуть бути визнані споживачами. Сфера застосування КСВ величезна, її можна розглядати з точки зору принципів ESG, де Е - означає середовище, S - соціальне середовище, G - управління. Ключове питання, на яке мають відповісти сучасні керівники компаній, окрім отримання прибутку, полягає в тому, чи вигідно існування компанії суспільству, чи включає воно турботу про співробітників і клієнтів. Усе це підкреслює, що підприємства не лише надають можливості працевлаштування та створюють багатство, але можуть і повинні відігравати більш позитивну роль у сталому розвитку навколишнього середовища та суспільства.

Методи і методологія дослідження включають метод системного, ситуаційного? синергетичного аналізу, моделювання і прогнозування.

Результат дослідження. Сьогодні підприємства повинні враховувати чотири основні аспекти для оцінки КСВ компанії. Окрім екологічної стійкості, соціальної участі та корпоративного управління, що відповідає ESG, також було додано корпоративне зобов'язання. Кожен із цих чотирьох аспектів відповідає потребам різних зацікавлених сторін. Корпоративне управління спрямоване на акціонерів; екологічна стійкість - на навколишнє середовище; соціальна участь – на громади та громади; корпоративне зобов'язання - на працівників, постачальників і партнерів, а також клієнтів. Корпоративне управління означає, що підприємство має керувати компанією прозоро, відкрито, ефективно, з дотриманням законів і нормативних актів, створювати прибуток, щоб підприємство могло продовжувати працювати здоровим і стабільним способом. Хоча концепція «заробляння грошей є єдиною соціальною відповідальністю компанії» застаріла, прибуток важливою частиною КСВ. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) означає, що компанія повинна брати від суспільства і використовувати від суспільства, не лише заробляючи гроші для акціонерів, але й сприяючи сталому розвитку суспільства та навколишнього середовища. Мілтон Фрідман зазначив, що соціальна відповідальність бізнесу полягає в збільшенні прибутків, і якщо бізнес інвестує ресурси в спонсорство благодійних цілей, це заважає окремому акціонеру самостійно вирішувати. Проте минуло півстоліття, світ пережив кілька економічних спадів, природне середовище зазнає дедалі серйознішої шкоди, надмірний розвиток капіталізму призвів до того, що підприємства зростали й збільшувалися. Підприємствам необхідно не тільки створювати більші переваги для акціонерів, а й враховувати права та інтереси всіх зацікавлених сторін, включаючи працівників, клієнтів, постачальників, споживачів, громади, країни. Підприємства – це не лише інструменти отримання прибутку, а й суб'єкти, що відповідальні за соціальну благодійність на підприємстві. Таким чином, отримання прибутку (причому в законний та етичний спосіб) також є одним із порогів КСВ для компаній. «Корпоративні зобов'язання» означають, що компанія повинна добре ставитися до працівників, постачальників і клієнтів, а також реагувати на їхні потреби. Останніми роками управління ланцюгом постачання стало дуже важливою частиною КСВ, оскільки підприємства можуть справляти позитивний вплив на кооперативних виробників на першому та нижньому рівнях. Наприклад, Apple вимагає від постачальників використовувати екологічну енергію, а Nike вимагає від виробників оригінального обладнання захищати трудові права. Заходи захисту навколишнього середовища, такі як економія води та енергії, виявлення зелених слідів, очищення пляжів і зменшення вуглекислого газу та відходів, є лише базовими навичками захисту навколишнього середовища. Перед авторами виникла проблема, як відокремити управлінську культуру від культури організації та від організаційної культури, як відокремити управлінську культуру від управлінської культури тощо. Проте, проаналізувавши різноманітні наукові дослідження, виявилось, що немає потреби розбивати згадані культури, оскільки вони все одно перетинаються. Тому повністю відокремити управлінську культуру від формальної неможливо (Žukauskas, Vveinhardt, Andriukaitienė, 2018).

Висновки. Як правило, існує кілька принципів, які можна враховувати, включаючи довгострокову стійкість, низхідний процес, інтеграцію з основними можливостями та відповідь на соціальні потреби. КСВ дійсно сприяє іміджу компанії, але це не закінчується досягнутим.

Ключові слова: Корпоративна соціальна відповідальність, сталий розвиток підприємства, сфера застосування КСВ

Література

1. Žukauskas, P., Vveinhardt, J., Andriukaitienė, R. (2018). Management Culture and Corporate Social Responsibility. BoD – Books on Demand, 448 с.

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ» (ПУА)

Воронкова Валентина

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, Запоріжжя, Україна

Анотація. Представлено аналіз дисципліни "Вступ до спеціальності «Публічне управління та адміністрування» як сукупність ідей, поглядів, концепцій, моделей, основні поняття та принципи якої становлять основу для ознайомлення студентів з основними аспектами публічного адміністрування, його роллю та функціями в суспільстві. Вивчення спеціальності "Публічне управління та адміністрування" є дуже актуальним у сучасному світі, що включає: 1) Розробка та реалізація публічної політики, яка допомагає розуміти процеси формування та впровадження публічної політики, яка впливає на життя громадян і суспільство в цілому, тому важливо мати знання про їх розробку, інструменти та ефективність. 2) Управління державними та некомерційними організаціями: ПУА дозволяє зрозуміти принципи та методи управління у

публічному секторі, що є необхідним для ефективного функціонування держави та інших публічних установ. Управління організаціями вимагає знань про політичні, соціальні та економічні процеси, навичок планування, прийняття рішень та координації роботи. 3) Розвиток громадського сектору: некомерційні організації, такі як благодійні фонди, неприбуткові організації та громадські організації, грають важливу роль у суспільному розвитку. Знання в галузі ПУА допомагають розуміти особливості управління організаціями, використання ресурсів та досягнення мети громадського блага. 4) Подолання соціальних викликів: у сучасному світі існує багато соціальних проблем, таких як бідність, безробіття, нерівність, глобальні проблеми, війна, криза, нестабільність, невизначеність, інформаційна схоластичність, нерівномірний доступ до цифровізації.

Методологія дослідження. Методи дослідження в публічному адмініструванні: методи збору, аналізу та інтерпретації даних у сфері публічного адміністрування, системного, структурного, структурно-функціонального аналізу, інституційного, біхевіористського.

Результати дослідження. У галузі Публічного адміністрування (ПУА) існує безліч авторів і концепцій, які внесли вагомий внесок у розвиток цієї галузі. 1) Макс Вебер - німецький соціолог, відомий своїми дослідженнями про бюрократію, висунув концепцію ідеального типу бюрократії, яка визначає основні принципи та організаційну структуру ефективного адміністративного апарату. 2) Херберт Саймон - американський політичний вчений, який вніс важливий внесок у розвиток теорії раціонального вибору, розглядав прийняття рішень у публічному секторі, виходячи з концепції "обмеженої раціональності", враховуючи обмеження та складнощі, з якими стикаються учасники процесу. 3) Фрідерік В. Райхерт - американський політолог, автор концепції "нового публічного управління", підкреслює значення управління на основі результатів, партнерства між державою та громадськістю, залучення громадськості до прийняття рішень та впровадження інновацій у публічний сектор. 4) Крістофер Гудман - британський політолог, автор концепції "нового менеджменту публічного сектору", підкреслює важливість засад ефективного управління, таких як стратегічне планування, залучення громадськості, управління якістю та орієнтацію на результати. 5) Джон Роулс - американський філософ і політичний теоретик, відомий своєю концепцією "справедливості", аналізував принципи справедливості у розподілі ресурсів та прийнятті рішень у суспільстві, що мають велике значення для публічного адміністрування. 6) Девід Осборн та Тед Гебблер - автори концепції "ринкового управління", пропагують використання принципів ринкової економіки в управлінні публічними послугами, зокрема застосування конкуренції, приватизації та децентралізації. 7) Пітер Дракер - відомий австрійсько-американський управлінський консультант і письменник, його праці з управління та лідерства мають велике значення для публічного адміністрування, концепція "ефективного використання ресурсів" та визначення ролі та відповідальності менеджерів. Вивчення їх праць допоможе студентам отримати більш глибоке розуміння публічного адміністрування та розробити аналітичні та критичні навички, які необхідні для розв'язання складних проблем публічного сектору. У рамках цієї дисципліни студенти звичайно вивчають наступні теми: 1) історичний огляд, основні поняття та визначення, роль публічного адміністрування у сучасному світі; 2) системи публічного адміністрування: огляд основних моделей та типів систем публічного адміністрування, їх структура та функціонування; 3) органи публічного адміністрування: розгляд різних рівнів та типів органів публічного адміністрування, їх компетенція та взаємодія; 4) публічна політика: аналіз процесу прийняття та реалізації публічних політик, інструменти та методи їх розробки та оцінки; 5) правове регулювання в публічному адмініструванні: огляд основних нормативно-правових актів, що впливають на діяльність публічних органів, принципи правової держави та правова відповідальність; 6) етика в публічному управлінні та адмініструванні, боротьба з корупцією.

Висновки. Публічне управління та адміністрування – це сфера, яка пов'язана з вирішенням стратегічних завдань державних органів, підприємств, установ та організацій з урахуванням комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів впливу, тенденцій розвитку в конкретному середовищі, у певній галузі суспільного виробництва. Публічне управління, або просто адміністрування є діяльністю держави, яка виконує державні завдання; це адміністративна частина урядового департаменту. Державне управління, або адміністрація, займається реалізацією урядової політики та є дисципліною, яка вивчає цю реалізацію та готує державних службовців до роботи на державній службі. Державне управління в першу чергу стосується організаційних процесів державної політики та програм, а також поведінки посадових осіб, які безпосередньо відповідають за ці дії.

Ключові слова: публічне управління, адміністрування, держава, концепції публічного управління та адміністрування

THE PHILOSOPHY ANALYZING ON THE CHALLENGE OF CHINESE CORE VALUATION IN THE ERA OF NEW MEDIA

Wang Dezhong

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" Kharkiv, Ukraine

For over two millennia, China has developed a rich cultural heritage, which includes Confucianism represented by Confucius and Mencius, and Taoism represented by Laozi. Especially Confucianism has become one of the sources of Eastern civilization, being part of the Chinese people's cultural DNA. With the widespread application of new media, a new form of online culture has gradually emerged, namely "network culture". Network culture possesses characteristics of decentralization, virtuality, democracy, collaboration, and globalization, etc. This article will focus on discussing the challenges that traditional Chinese culture faces in the new circumstance.

"仁" (benevolence) and "礼" (propriety) are important concepts in Confucianism. "Benevolence refers to the manifestation of the relationship between individuals based on kinship, the sublimation of emotional experience, and the fundamental symbol of becoming man. Propriety requires people to focus on regulating and restraining themselves, coordinating social relationships, and achieving the 'Confucian benevolent love'" (Zhao, D. H., 2011). In China, the family is the prototype of all social relationships and social structure. It is the basic spiritual home and the highest value orientation for the Chinese man. The themes of many Chinese festivals concentrate on family reunions, such as the Spring Festival, Mid-Autumn Festival, and Lantern Festival, etc.

"尚贤文化" (The culture of respecting and valuing talents) is also a significant tradition in China. It has guided generations of Chinese man to show respect for knowledge, ability, and talent. Confucius once advocated "honor worthy men of letters", moreover, Mozi systematized this idea, forming such culture for the whole Chinese nation.

"耻感文化" (The culture of feeling shame) is a culture that emphasizes the evaluation and response of others. It particularly emphasizes external moral standards. If a person feels that his behavior is acknowledged, respected, and followed by others or groups, they would inherently feel a sense of honor. Conversely, if his behavior is rejected, criticized, and degraded, he would inevitably experience a feeling of shame. Chinese culture particularly emphasizes the importance of knowing shame. Mencius said, "The feeling of shame is the beginning of righteousness". Zhu Xi, a Neo-Confucian scholar of the Song Dynasty, believed that "when man has a sense of shame, he is capable of refraining from doing anything". These insights have guided the behavior of the Chinese man for thousands of years and have helped shape social norms.

The above-mentioned traditional culture has become the essence of Chinese culture and formed the mainstream culture and core values of Chinese society. However, with the rapid expansion and use of the Internet, contemporary Chinese people, especially the younger generation, have already shifted their lives from reality to the virtual world, creating a "real-virtual" duality world. They prefer to communicate through the network rather than face-to-face interactions, and they are more willing to participate in virtual community discussions and indulge in the virtual worlds created by social networking services (SNS). In virtual world, individuals can set the times and occasions of their interactions through one or more ID, deliberately hiding their roles in real life and reshaping themselves through the Internet to become the person they wish to be, and communicate with others in the virtual world who are doing the same. This new cultural form is quietly influencing man's behavior, thoughts and other aspects, and man is being reshaped by this new culture, which in turn has raised conflicts between traditional and network cultures. These changes are increasingly drawing the attention of scholars.

Wu, J. (2018) has studied how social networks are reconstructing family relationships in China, pointing out that "in the new media environment, the maintenance of family emotions does not solely depend on blood relations but has found another way, the WeChat family group. It subverts the traditional forms of family life and its social interactions. Family members interact and communicate through online chatting, webpage sharing, and sending and receiving red envelopes for daily matters. Video chatting can make dispersed family members feel like they are physically present, while thumb-talk can deliver information and strengthen emotional ties, ultimately forming a network family circle. It is a form of family culture that adapts to modern network culture and plays an important role in maintaining family relationships and emotions".

However, due to the digital divide, and the lack of control over technology, parents facing the various information at network, tend to uncritically accept it and enthusiastically forward health knowledge and 'Chicken Soup for the Soul', those sharing are vulgar and bored. Although the parents' intention is to deepen communication and emotional connections between family members by social media, the Internet has failed to fulfill their desires.

The enactment of rituals is based on norms created from previous experiences. To become a qualified member of a group, one must follow specific behavioral norms to establish a sense of identity. Wu, Z. D. (2017), through his study on WeChat red envelopes, pointed out the lack of a serious sense of ritual at network. "Red envelopes were originally a type of offline celebratory activity that represented elders' love and blessings for children. However, WeChat red envelopes, as an online game, completely subvert its traditional meaning. People now struggle to grab WeChat red envelopes, are not because of the traditional exchange of emotion but for the sake of social pleasure. The serious sense of ritual has been disappeared this moment"

Wu, Z. Q. (2005) research on entertaining classical figures and works at network, suggests that the current

network culture is a mass entertainment culture. The Internet has deconstructed the traditional Chinese culture to cater to the vulgar taste of the public. Wu argues that “the adaptation of classical works through entertainment and humor, destroys the eternal beauty of classical works. This is a form of blasphemy against the classics, and in the long run, it will not benefit to the inheritance of traditional culture and values.”

The reality is a society of acquaintances where individuals typically interact with relatives, friends, colleagues, and neighbors. The supervision by familiars and morals, constantly regulates relations between man and society. However, the emergence of the Internet has reduced opportunities for interpersonal communication, and people who get accustomed to interact with machines, are becoming isolated and indifferent. Chang, S. Q. (2010) points out that there is a serious problem of “network anomie” in China. Such as “network anarchism, fake and distorted network personalities”, those all seriously impact traditional moral values in China.

Ye, T. X. (2009) has studied the network anomie of contemporary university students, said that, “the main University students network behaviors are internet addiction and internet pornography. Those negative behaviors are harmful to the youth, such as threatening health, social isolated, and dual personality.”

In conclusion, the Internet has become an important component of daily life, network culture is primarily based on the reality, but it also has unique characteristics. Due to its characteristics of openness, decentralization, etc., it quickly attracts man all over the world, accelerating the blending of different cultures and the formation of globalization. On the other hand, network culture also promotes mass entertainment and consumer culture, which has a significant impact on local traditional culture. Scholars’ research in China shows that network culture challenges traditional family concepts, classics, and traditional morality. The issue of how to protect and inherit traditional culture has become an urgent task for China and countries worldwide.

Key words: the philosophy analyzing, the challenge, chinese era of new media

Literature:

1. Zhao, D. H. (2011). Summary of the Essence of Traditional Chinese Culture. Journal of Inner Mongolia University (Philosophy and Social Sciences Edition) (01), P.P. 61-66.
2. Wu, J. (2018). On the Reconstruction of Chinese Family Relations by WeChat Groups. Modern Communication (Journal of Communication University of China), P.P. 164-166.

POSSIBILITIES AND TASKS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION (TO THE QUESTION OF THE DEVELOPMENT OF HIGHER-ORDER THINKING)

Wei Sun

Jiamusi University, Jiamusi, China

National Technical University “Kharkiv polytechnic institute”, Kharkiv, Ukraine

Higher-order thinking is a cognitive activity that occurs at a higher level and is necessary for learners to solve complex problems; In 2019, the World Organisation for Economic Co-operation and Development released a study that identified the significant potential value of higher-order thinking. Countries such as China, the United States and Singapore have identified higher-order thinking skills as one of the key competencies necessary for learners to learn and adapt to society in the 21st century (Ministry of Education, 2021). Sternberg's theory of successful intelligence classifies the abilities associated with higher-order thinking as analytical, creative and practical intelligence (Sternberg, 1999). The rapid rise of artificial intelligence and its large-scale educational applications have led to new features of higher-order thinking such as complexity, uncertainty and self-regulation, as well as a tendency to be more systematic, interdisciplinary and human-computer collaborative (Zhu Zhiting, Hu Jiao, 2022).

In recent years, Artificial Intelligence in Education has emerged as an important force for digital transformation and development of education, and has combined the results of artificial intelligence with learning science, brain science and other multidisciplinary achievements to provide a huge space for cultivating higher-order thinking in learners. However, there is a growing risk of degradation of learners' thinking skills due to the fragmentation and superficiality of learning, the difficulty of revealing deep learning and cognitive patterns through algorithmic "black boxes", and the "data feeding" of stereotypical thinking. The risk of deterioration in learners' thinking skills is increasing. Against the backdrop of digital transformation of education through new technologies such as artificial intelligence, the opportunities and challenges brought about by AI in education for higher-order thinking have become an important research concern in the current global education reform. This study uses an analytical philosophical approach to summarise the research focus on the cultivation of learners' higher-order thinking supported by AI by combing through relevant studies, in order to provide a reference for the cultivation of learners' higher-order thinking empowered by AI. We argue that, in terms of human-computer synergy, learners can use the computational, perceptual and cognitive capabilities of AI itself to a greater extent to take advantage of human thinking, facilitate knowledge creation and achieve effective solutions to complex problems.

Key words: Higher-order thinking, artificial intelligence, complex problems, education

References

1. Ministry of Education (2021). Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes. <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/21st-centurycompetencies>.
2. Sternberg, R. J. (1999). The Theory of Successful Intelligence. *Review of General Psychology*, 4, 292-316.
3. Zhu Zhiting, Hu Jiao (2022). The theoretical framework of Digital transformation of education . *China Education Journal*, 4, 41-49.
4. Wu, Z. D. (2017). Anthropological Interpretation of the Network Community Red Envelope. *Journal of Ethnology*, P. P. 102-104.
5. Wu, Z. Q. (2005). A Cultural Analysis of the Phenomenon of “entertain Classics”. *Zhongzhou Academic Journal*, P.P. 239-241.
6. Chang, S. Q. (2010). Reflections on Strategies for Online Moral Education for College Students. *Journal of Inner Mongolia Agricultural University (Social Sciences Edition)* (03), P.P. 180-182.
7. Ye, T. X. (2009). Research on the Behaviors and the College Students' Network Anomie. *Journal of Hebei Normal University (Education Science Edition)*, P. 15.

MODERN ASPECTS OF VALUE SPHERE RESEARCH

Zhanna Bohdan, Lyashenko Bohdan

HTU «ХПИ», Organization Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна.

The purpose of the work is to study the psychological influence of society on the value sphere of the individual and its formation. **The research method** is the analysis of theoretical scientific literature.

The valuable sphere of the individual is a multifaceted and multilevel structure that embodies the idea of the ideal, both to oneself and to the surrounding world. The formation and development of values takes place in early childhood, and development and transformation never ends. After all, with the acquisition of life experience and increasing immersion in social relations, the personality also changes the value perception of reality.

The value sphere of the individual from the point of view of humanistic psychology emphasizes the balanced attitude of the individual to psychological processes in the ontogenesis and formation of the value sphere of the personality. Adding that the interaction of a person with society is an important aspect in the formation of values and can serve as a driving mechanism in self-realization and self-actualization (Schwartz, 1992).

While psychoanalytic psychology considers the value sphere as protective mechanisms of the psyche, and believes that at different stages of ontogenesis, the value sphere can differ significantly due to internal beliefs and circumstances of interaction with significant persons (Adler, 1980). The cultural and historical context is not an unimportant aspect in the formation of the value sphere of the individual, because when the economic, political, and cultural paradigms change, the ideals of the nation necessarily change as well (Antonenko, 2017).

Based on this, it is possible to conclude that society is one of the most important structures that affects the formation and changes of the value sphere of the individual. There is an understanding that the value sphere is a social phenomenon by its origin, and undergoes a series of changes due to the growth of the individual and socialization as the leading structure of self-realization.

Based on domestic research, it is possible to single out the central components that characterize the value sphere:

- 1) the value sphere is a fundamental element of the individual's consciousness;
- 2) the value sphere is a manifestation of social culture and morality;
- 3) values are the main formation of the psyche through which the individual interacts with society;
- 4) the formation of one's own vision and attitude towards oneself and the surrounding world takes place through the prism of individual values (Tymoshchuk, 2014). Thus, the individual forms his own assessment of himself as an individual, his relationship to society and his place in it.

Summing up, it is possible to assert that the valuable sphere of the individual is formed in close interaction with society, and acquires certain internal beliefs both due to the formation of oneself and through opposition to social factors.

Key words: value sphere, society.

References

1. Adler, A. (1980). *What life should mean to you*. London: George Allen and Unwin, 300.
2. Antonenko, T. L. (2017). Psychological foundations of the formation of the value-meaning sphere of the personality of the future specialist: author's abstract. Thesis.
3. Tymoshchuk, G.V. (2014). The essence and structure of the value attitude of future economists to professional activity. *Pedagogical education: theory and practice*, 17, 241–249.

SOCIALINIŲ TINKLŲ PASITELKIMAS TVARIOS MADOS PARDAVIMŲ DIDINIMUI

Zabulytė Indrė, Krikščiuėnienė Dalia

Vilniaus universitetas Kauno fakultetas, Kaunas, Lietuva

Viena iš labiausiai perteklinį vartojimą skatinančių ir riziką aplinkai kuriančių šakų yra mados industrija. Aktyviai siekiama ieškoti technologinių sprendimų, užtikrinančių gamybos, perdėbimo ir vartojimo tvarumą, tiriami vartotojų įpročių transformavimo veiksniai bei skatinami tvarių mados prekių pardavimai, tačiau susiduriama su reikšmingomis kliūtėmis. Kaip teigiama Cassidy (2022), tvarumo savybė jau tapo aktualia vartotojams, tačiau su tvarumą užtikrinančiais sprendimais dažnai siejama aukštesnė kaina ir mažesnis kainodaros lankstumas. Tai neigiamai veikia vartotojo sprendimą pirkti, o atsakingo verslo plėtrą stabdo augantys kaštai dėl pastangų, reikalingų tvarumui užtikrinti ar edukavimui apie tvarumo naudą aplinkai ir vartotojui.

Tyrimo tikslas – teoriškai ir empiriškai pagrįsti internetinių tvarios mados prekių pardavimų didinimo galimybes, pasitelkiant socialinių tinklų rinkodaros priemones.

Tyrimo uždaviniai:

1. Susisteminti tvarios mados rinkodaros sampratą ir apibendrinti socialinių tinklų įtaką internetiniams pardavimams;

2. Sudaryti teorinį modelį tvarios mados internetinių pardavimų strategijai, pasitelkiant socialinius tinklus.

3. Atlikti empirinį tyrimą modelio taikymo ir tobulinimo galimybių analizei.

Susisteminus mokslinėje literatūroje tiriamą mados tvarumo sampratą bei tyrimus pastebėta, kad skaitmeninio marketingo veiklos ne tik skatina informacijos sklaidą internete, bet ir turi įtakos tvariosios mados pardavimams. Signifyd Pulse (2022) rinkos tyrimai atskleidė, jog tvariosios mados aprangos prekių kategorijoje pardavimai internetu 2021 m. išaugo 74 %, o su tvarumu nesiejamų aprangos prekių kategorijose metinis augimas buvo tik 25 %. Viena iš priežasčių – tai vartotojų išitraukimas į socialinius tinklus, kur asmeniniai informacijos mainai skatina susidomėjimą, keičia vartotojų požiūrį, poreikius bei skatina tvarios mados marketingo komunikaciją skaitmeninėje erdvėje (Davi, 2021). Svarbią įtaką vartotojų sprendimui pirkti turi reklama, nuomonės sklaida „iš lūpų į lūpas“, nuomonės formuotojų turinys, santykis su sekėjais, bendruomenės (Zhang, ir kt. 2019).

Mokslinėje literatūroje akcentuojama, jog nepakanka tyrimų pagrįsti tiesioginę socialinių tinklų rinkodaros priemonių įtaką pardavimams, tačiau jos veikia vartotojų lojalumą ar kitus suvokiamos vertės veiksniai, kurie turi netiesioginį poveikį tvarios mados pardavimams, pasireiškiantį per teigiamas rekomendacijas, ar ketinimo pirkti stiprinimą. Socialinių tinklų turinio sklaidos teikiamos galimybės įvertinti tvarios mados prekių pardavimų stimulus, vartotojų suvokiamą vertę bei grįžtamąjį ryšį tiriamos pasitelkiant SOR (stimulų-organizmo-rezultatų) modelį, kuriame siekiama įvertinti, kaip vartotojai suvokia iš sprendimų aplinkos gaunamą informaciją ir kaip ji lemia galutinę vartotojo reakciją (Sohaib ir kt. 2022).

Adaptavus šį modelį tvariosios mados prekių pardavimų internete stimulų tyrimui, 2023 balandžio mėn. buvo atliktas empirinis tyrimas- anketinė apklausa, kurioje dalyvavo 198 respondentai.

Statistinės analizės rezultatai leido patvirtinti hipotezes, jog socialiniais tinklais komunikuojami stimulai turi reikšmingą įtaką vartotojų ketinimui pirkti tvariosios mados produktus internete bei skatina pozityvias rekomendacijas, išryškėjo ir stiprus stimulų bei vartotojo suvokiamos vertės ryšys. Didžiausią įtaką ketinimo pirkti stiprumui turėjo nuomonės formuotojų, bendruomenių bei išitraukimo stimulai. Atliktas tyrimas suteikė galimybę patikslinti modelį ir taikyti jį efektyviems tvariosios mados marketingo veiksams socialiniuose tinkluose.

Raktiniai žodžiai: tvari mada, ketinimas pirkti internete, socialiniai tinklai, stimulų-organizmo-rezultatų (SOR) modelis, empirinis tyrimas

Literatūra

1. Signifyd Pulse (2022). Ecommerce pulse report for Apparel, Accessories & Footwear (2022). www.signifyd.com/ecommerce-pulse-data/apparel-accessories-footwear [prieiga per internetą, žiūrėta 2023-04-19]
2. Davi, D. R. (2021). The Effects of Digital Influencers in Purchase Intentions-A detailed look at how Social Media impacts Consumer Decisions (Doctoral dissertation, Dublin, National College of Ireland).
3. Zhang, F., Li, S. ir Yu, Z. (2019). The super user selection for building a sustainable online social network marketing community. *Multimed Tools Appl* 78, 14777–14798
4. Sohaib, M., Safeer, A. A., & Majeed, A. (2022). Role of social media marketing activities in China's e-commerce industry: A stimulus organism response theory context. *Frontiers in Psychology*, 13.

Managerial, social and technological innovations – the basis of the public good = Vadybinės, socialinės ir technologinės inovacijos – visuomenės gerovės pagrindas : tarptautinės mokslinės – praktinės konferencijos tezių rinkinys, 2023.

ISBN 978-9955-645-82-5

Marijampolės kolegija

